

**T.C.  
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**HİLAL DEMİREL HAZAN**

**1510050104**

**Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK**

**Programı: ÖZEL HUKUK**

**Tez Danışmanı: Doç. Dr. Cem AKBIYIK**

**Aralık, 2018**

**T.C.**  
**İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**HİLAL DEMİREL HAZAN**

**1510050104**

**Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK**

**Programı: ÖZEL HUKUK**

**Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cem AKBIYIK**

**Diğer Jüri Üyeleri : Dr. Öğr. Üyesi. Nilgün BAŞALP YILDIRIM**

**Dr. Öğr. Üyesi. Özlem ACAR ÜNAL**

**Aralık, 2018**

**Üniversite** :T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi  
**Enstitüsü** : Sosyal Bilimler Enstitüsü  
**Anabilim Dalı** : Hukuk  
**Programı** : Özel Hukuk  
**Tez Danışmanı** : Doç. Dr. Cem AKBIYIK  
**Tez Türü ve Tarihi** : Yüksek Lisans - Aralık 2018

## ÖZ

### Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi

**Hilal DEMİREL HAZAN**

Bu çalışma T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışmamızda öncelikle edinilmiş mallara katılma rejimi ve bu rejiminin sona erme halleri hakkında bilgi verilmiştir. Ardından, eşlerin malvarlığı değerlerinin belirlenebilmesi için edinilmiş mal-kişisel mal ayrımı üzerinde durulmuştur. Eşler arasında herhangi bir mal rejimi seçilmedi ise yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanacağına dair açıklamalarda bulunulmuştur. Edinilmiş mallara katılma rejiminde tasfiyenin ne şekilde yürütüleceği ve aşamalarının neler olduğu detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Son olarak tasfiye aşamasında karşılaşılabilecek özel durumlar hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Çalışmamızı yapar iken Yargıtay kararları ve doktrinde yer alan farklı görüşlere karşılaştırmalı olarak yer verilmiştir.

**Anahtar Sözcükler** : Edinilmiş Mallar, Kişisel Mallar, Değer Artış Payı, Denkleştirme, Eklenecek Değerler, Artık Değer, Katılma Alacağı

**Bilim Dalı Sayısal Kodu:**

**Institute** : Department of Social Sciences  
**Department** : Law  
**Program** : Private Law  
**Thesis Supervisor** : Assoc. Prof. Dr. Cem AKBIYIK  
**Thesis Type and Date** : Master's Degree – December 2018

## **ABSTRACT**

### **Liquidation Of The Regime Of Participation In Acquired Property**

**Hilal DEMİREL HAZAN**

This study is prepared as a master thesis in T.C. İstanbul Kültür University Social Sciences Institute. In our study, firstly information regarding regime of participation in acquired property and this regime's termination circumstances is given. After, in order to determine the value of assets of the spouses, the distinction between acquired property-personal property is emphasised. The assertions are made as to the regime of participation in the acquired property would be implemented as the statutory property regime, if no property regime was chosen among the spouses. How to conduct the liquidation in regime of participation in acquired property and what are its stages are discussed in detail. Lastly, brief information with regard to the special circumstances that may be encountered during the liquidation process is given. While conducting our study, Court of Cassation decisions and different views in the doctrine are given comparatively.

**Key Words** : Acquired Properties, Personal Properties, Share of the Increase in Value, Equalization, Values to Add, Accession

## ÖNSÖZ

Aile; ortak yaşam sürme iradesi ile aralarında evlilik birliği bulunan karı-koca ve çocuklar arasında, kader birliği ile kurulan toplumdaki en küçük birimdir. Aile; toplumun yapı taşı, kültürel değerlerin devamlılığını sağlayan yegane birlik, bireyin toplumsal yaşama giriş yaptığı ilk kapıdır. Aile birliği, toplumsal yaşam ihtiyacı, birlikte yaşama dürtüsü ve neslin devamı gereksinimi ile doğmuştur. Ancak bu gereksinimi belli bir düzene kavuşturmak için bir takım düzen kurallarına ihtiyaç bulunmaktadır.

Hukukumuzda ailenin kuruluşu, devamı ve aile birliğinin sona erdirilmesi 4721 sayılı TMK ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Aile, toplumu ayakta tutan temel öğedir. Bu sebeple kanuni düzenlemeler ile korunmaya çalışılmıştır. Aynı şekilde aile birliğinin sona ermesi durumunda da aile bireyleri korunmalı ve hak kaybına uğramaları engellenmelidir. Bu sebeple TMK'nın 202 ve devamı maddelerinde eşler arasındaki mal rejimi düzenlenmiş ve madde 202 ile yasal mal rejiminin "*edinilmiş mallara katılma rejimi*" olduğu kabul edilmiştir. TMK ile edinilmiş mal, kişisel mal, denkleştirme alacağı, değer artış payı, artık değer, katılma alacağı, eklenecek değerler kavramları ve bu kavramlar kapsamında eşler arasındaki mal varlığının tasfiyesi düzenlenmiş bulunmaktadır. Biz bu çalışmamızda 4721 sayılı TMK ile ilk kez düzenlenen tüm bu kavramları inceleyerek doktrindeki görüşler ve Yargıtay kararları ışığında, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesini açıklamaya çalışmaktayız.

Tez çalışmamın danışmanlığını kabul eden ve bu süreçte destek ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen sayın Doç. Dr. Cem Akbıyık'a, hayatın her alanında yeni girişimler yapmam ve yeni yollara girmem konusunda beni sonuna kadar destekleyen babam Mehmet Demirel ve annem Sevilay Demirel'e, her zaman olduğu gibi tez çalışmamı tamamlamam konusunda maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve bana her zaman, her konuda güvenen eşim Abdülkadir Hazan'a, meslek hayatım boyunca mesleki ve kişisel gelişimim açısından hayatıma dokunan tüm üstad ve meslektaşlarıma teşekkür ederim.

## İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT .....	iv
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR .....	viii
GİRİŞ .....	1
I. BÖLÜM .....	3
EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SONA ERMESİ HAKKINDA GENEL AÇIKLAMALAR .....	3
A- EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ .....	3
B- EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SONA ERMESİ HALLERİ.....	15
1. Eşlerden Birinin Ölümü Nedeniyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ...	15
2. Eşlerin Başka Bir Mal Rejimini Kabul Etmeleri İle Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi.....	17
3. Mahkeme Tarafından Evlenmenin İptaline, Tarafların Boşanmalarına ve ya Mal Ayrılığına Geçilmesine Karar Verilmesi Sonucu Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi .....	17
II. BÖLÜM .....	22
EŞLERİN MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN BELİRLENMESİ.....	22
A- EDİNİLMİŞ MAL – KİŞİSEL MAL AYRIMI.....	22
1. Edinilmiş Mallar .....	23
2. Kişisel Mallar .....	31
B- EŞLERİN MALVARLIĞINDA YER ALAN HAK VE BORÇLAR.....	40
C- MALLARIN GERİ VERİLMESİ .....	43
1. Malların Değerinin Belirlenmesi Anı .....	46
2. Mal Rejimi Tasfiyesinde Arabuluculuk Uygulaması.....	48
3. Malların Değerlendirilmesinde Hangi Değerin Ölçü Alınacağı .....	51
III. BÖLÜM.....	54
TASFİYENİN AŞAMALARI .....	54
A- DENKLEŞTİRME ALACAĞININ HESAPLANMASI .....	54
B- EDİNİLMİŞ MALLARA İLİŞKİN BORÇLARIN ARTIK DEĞERDEN ÇIKARILMASI .....	59
C- DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞI.....	62
D- EKLENECEK DEĞERLER .....	71
1. Mal Rejiminin Sona Ermesinden Önceki Bir Yıl İçinde Diğer Eşin Rızası Olmadan Olağan Hediyeler Dışında Yapılan Karşılıksız Kazandırmalar.....	73
2. Katılma Alacağını Azaltma Kastıyla Yapılan Devirler .....	76
3. Katılma Alacağının 3. Kişilerden Talep Edilmesi .....	78
E. ARTIK DEĞERİN HESAPLANMASI .....	83
F. KATILMA ALACAĞININ HESAPLANMASI.....	85
1. Artık Değere Katılmaya İlişkin Mal Rejimi Sözleşmesi.....	88
2. Katılma Alacağının İfası.....	91
3. Katılma Alacağının Tabi Olacağı Zamanaşımı Süresi ve Sürenin Başlangıcı .....	96

<b>IV. BÖLÜM.....</b>	<b>103</b>
<b>TASFİYEDE ÖZEL DURUMLAR.....</b>	<b>103</b>
A- AİLE KONUTU VE EV EŞYASI.....	103
B- SAĞ KALAN EŞİN MİRAS PAYI VE KATILMA ALACAĞININ İLİŞKİSİ .....	107
C- PAYLI MÜLKİYETE KONU MALLARIN TASFİYESİ.....	108
<b>SONUÇ.....</b>	<b>111</b>
<b>KAYNAKÇA .....</b>	<b>115</b>



## KISALTMALAR

<b>BGE</b>	: İsviçre Federal Mahkemesi Kararları
<b>b.</b>	: Bent
<b>C</b>	: Cilt
<b>E.</b>	: Esas
<b>E.T.</b>	: Erişim Tarihi
<b>HİGM</b>	: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü
<b>HMK</b>	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
<b>HUAK</b>	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
<b>İİK</b>	: İcra ve İflas Kanunu
<b>K.</b>	: Karar
<b>md.</b>	: madde
<b>S.</b>	: Sayı
<b>s.</b>	: sayfa
<b>T.</b>	: Tarih
<b>T.C.</b>	: Türkiye Cumhuriyeti
<b>TBK</b>	: Türk Borçlar Kanunu
<b>TKM</b>	: Türk Kanunu Medenisi
<b>TL</b>	: Türk Lirası
<b>TMK</b>	: Türk Medeni Kanunu
<b>TÜBAKKOM</b>	: Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu
<b>vb.</b>	: ve benzeri
<b>vd.</b>	: ve devamı



**vs.** : ve saire

**Y.** : Yıl

**ZGB** : Schweizerische Zivilgesetzbuch (İsviçre Medeni Kanunu)



## GİRİŞ

22.11.2001 tarihinde kabul edilerek 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı TMK ile 17.02.1926 tarihli ve 743 sayılı TKM yürürlükten kaldırılmıştır. 4721 sayılı TMK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte, 743 sayılı TKM'de yer alan eşler arasındaki mal rejimlerine ilişkin hükümler köklü bir değişikliğe uğramıştır. 743 sayılı TKM döneminde eşler arasındaki yasal mal rejimi olarak '*Mal Ayrılığı Rejimi*' kabul edilmiş bulunmakta iken, 4721 sayılı TMK ile yasal mal rejimi olarak '*Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*' kabul edilmiştir. Edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin düzenlemelere 4721 sayılı kanunun 218 ve 241. maddeleri arasında yer verilmiştir.

4721 sayılı TMK ile yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi kabul edilmiş olmakla birlikte TMK md. 202/2 ile eşlere, kendi aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile kanunda sayılan mal ayrılığı, mal ortaklığı, paylaşmalı mal ayrılığı rejimlerinden herhangi birini seçimlik mal rejimi olarak kabul etme hakkı tanınmıştır.

4721 sayılı TMK'nın yürürlük tarihi olan 01.01.2002 tarihinden önce evlenmiş olanlar hakkında, eğer herhangi bir mal rejimi seçilmemiş ise, evlilik tarihinden 01.01.2002 tarihine kadar 743 sayılı kanun döneminde yasal mal rejimi olarak öngörülen mal ayrılığı rejimi; 4721 sayılı kanunun yürürlük tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde başka bir mal rejimi seçilmemiş ise, 01.01.2002 tarihinden tasfiye anına kadar ise 4721 sayılı TMK ile kabul edilen edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanacaktır. Bu husus 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10/1. maddesi ile düzenlenmiştir. Aynı kanunun 10/3. maddesi ile eşlere, 01.01.2002 tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile, aralarında 743 sayılı TKM döneminde uygulanmakta olan yasal mal rejiminin, evlenme tarihinden itibaren geçerli olacağını kararlaştırma imkanı tanınmıştır.

Edinilmiş mallara katılma rejimini incelenirken her şeyden önce mal gruplarının sınıflandırılması gerekmektedir. Bu sebeple kanun koyucu eşlerin evlilik birliği içerisinde edindikleri malları, edinilmiş mallar ve kişisel mallar olmak üzere ikiye ayırmıştır. Edinilmiş mallar TMK md. 219, kişisel mallar ise TMK md. 220 kapsamında düzenlenmiştir. TMK md. 223'de düzenlendiği üzere eşler, mal rejimi

devam ettiği sürece gerek kişisel malları gerekse edinilmiş malları üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilecek, bu malları dilediği gibi yönetip mallardan istediği şekilde yararlanabilecektir. Zira; edinilmiş mal ve kişisel mal ayrımı, mal rejimi devam ederken değil sona erdikten sonra önem arz edecektir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin hangi hallerde ve ne zaman sona ereceği TMK md. 225 kapsamında düzenlenmiştir. Edinilmiş mallara katılma rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erebileceği gibi mahkeme tarafından evliliğin iptali, boşanma veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde de, dava tarihinde sona ermiş olacaktır. Mal rejiminin sona ermesi ile birlikte tasfiye aşamasına geçilecektir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi ile ulaşılmak istenen, alacaklı eşin katılma alacağı miktarını tespit etmektir. Bunu yapmak için ise öncelikle artık değerin hesaplanması gerekir. Artık değer ve katılma alacağının nasıl hesaplanacağı Yargıtay kararları ile formülleştirilmiştir. Buna göre; eklenecek değerlerden (TMK md. 229) ve denkleştirmeden (TMK md. 230) elde edilen miktarlar dahil olmak üzere, edinilmiş malvarlığının (TMK md. 219) toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan “*artık değerin*” yarısı üzerinden (TMK md. 236/1) katılma alacağı hesaplanacaktır. Bu hesap her eş için ayrı ayrı yapılacaktır. Hesaplamanın sonunda TMK md. 236 gereği eşlerin birbirlerinden olan alacakları takas edilecektir. Bu şekilde alacaklı eş ve katılma alacağı tespit edilmiş olacaktır.

Biz bu çalışmamız ile öncelikle edinilmiş mallara katılma rejimi hakkında genel açıklamalarda bulunmakta, hemen ardından mal rejiminin sona erme hallerini tek tek ele alarak açıklamalarımızı sürdürmekteyiz. Eşlerin malvarlığı değerlerinin belirlenebilmesi için edinilmiş mal ve kişisel mal ayrımına değinmekte, eşlerin malvarlığında yer alan hak ve borçları açıklayarak, malların geri verilmesi üzerinde durmaktayız. Tasfiyenin aşamaları başlığı altında denkleştirme alacağı, değer artış payı alacağı, eklenecek değerler, artık değer, katılma alacağı kavramlarını tek tek açıklayarak hesaplama yöntemlerini örneklerle ortaya koymaya çalışmaktayız. Son olarak ise tasfiyede özel nitelik arz eden durumları açıklamakta ve çalışmamıza son vermekteyiz. Çalışmamızı yapar iken Yargıtay kararları ve doktrinde yer alan farklı görüşler karşılaştırılmalı olarak ele alınmış, somut örnekler ile uygulamadan bahsedilmeye çalışılmıştır.

## I. BÖLÜM

### EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SONA ERMESİ HAKKINDA GENEL AÇIKLAMALAR

#### A- EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Aile hukuku; birden çok çevresel olgu ve olayın etkisi altında kalan, günlük olaylardan ve şahıslardan fazlasıyla etkilenen, bu sebeple genel nitelikli bir takım kuralların düzenlenme gücünün zayıf olduğu, düzenlenmiş olan kuralların uygulama kabiliyetinin ise diğer hukuk dallarına oranla daha az olduğu bir hukuk dalı olarak ifade edilmektedir.<sup>1</sup> Bununla birlikte aile kurumu, toplumsal düzenin temelini oluşturması sebebiyle bir takım düzenleyici kurallara ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple kanun koyucu; nişanlama, evlenme, boşanma ve mal rejimleri gibi konularda sınırlı ve seçenekli yaptırımları olan kurallar düzenlemiştir.

4721 sayılı TMK'nın 202 ve devamı maddelerinde eşler arasındaki mal rejimi düzenlenmiştir. Yapılan düzenleme uyarınca Türk hukukunda eşler arasında uygulanabilecek dört tip mal rejiminin olduğu belirlenmiştir. Bunlar;

- Edinilmiş mallara katılma rejimi
- Mal ayrılığı rejimi
- Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi
- Mal ortaklığı rejimi şeklinde düzenlenmiştir.

Özel hukuk alanına hakim olan, özellikle borçlar hukukunda kendini gösteren sözleşme serbestisi ilkesi aile hukukunda da belirli sınırlar dahilinde geçerli kabul edilmektedir. Bu ilkenin yansıması olarak eşler, evlilik öncesi, evlilik anı ve evlilik sonrasında herhangi bir mal rejimi sözleşmesi yapmak zorunda değildirler. Ancak bu serbesti, eşler arasında hiçbir mal rejimi sözleşmesinin kurulmadığı, eşlerin herhangi bir mal rejimine tabi olmayacağı anlamına gelmemektedir.<sup>2</sup> Zira evlilik birliği içerisinde eşlerden her ikisi de evliliğe katkıda bulunacak ve mal sahibi olabilecektir.

---

<sup>1</sup> Aile Hukuku, fiili düzenleme gücü ve uygulama kabiliyeti diğer hukuk dallarına oranla daha az olduğu için doktrinde, kanun koyucu tarafından üzerine çok şey söylenemeyen, “*bir görünüp bir kaybolan*”, “*ölü kurallar bütünü*” olarak tanımlanmıştır. **Koçhisarlıoğlu**, Cengiz, Aile Hukuku Kavramlarının Farklılığı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53, S. 3, Y. 2004, s. 20 vd.

<sup>2</sup> **Zeytin**, Zafer, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 41.

Bu sebeple eşler arasındaki mali ilişkiyi düzenleyecek tamamlayıcı bir yedek hukuk kuralı ihtiyacı doğmuştur. Her ne kadar eşler, mal rejimi sözleşmesi yapmaya zorlanmamış olsa da, eşler arasında herhangi bir mal rejimi seçilmemiş ise yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanacağı kabul edilmiştir.<sup>3</sup>

Aile hukukunda; tam ve sınırsız bir sözleşme serbestisi kabul edilmemiştir. Özgür iradeye dayalı sözleşme serbestisi sınırlı olarak kabul edilmiş ve kanun koyucu tarafından bu şekilde hüküm kurulmuştur.<sup>4</sup> Kanun koyucunun mal rejimi seçimi konusunda getirdiği ilk sınırlama, eşlerin mutlaka bir mal rejimine tabi olması zorunluluğudur. İkinci sınırlama ise, tabi olunacak mal rejiminin ancak ve ancak TMK'da sayılan mal rejimlerinden biri olması gerektiğidir.<sup>5</sup> Örneğin eşler, TMK'da yer almayı başka bir ülkenin medeni kanunda yer alan mal rejimini, uluslararası özel hukuk kuralları saklı kalmak kaydı ile, seçemeyeceklerdir. Eşler tarafından bu şekilde yapılan sözleşme, kanunun emredici hükümlerine aykırı olduğu için batıldır.<sup>6</sup>

Kanun koyucu eşleri, seçilen mal rejiminde değişiklik yapma konusunda da sınırlamaktadır. TMK md. 203 gereği eşler, seçmiş oldukları mal rejimini, ancak kanunda yer alan sınırlar dahilinde değiştirebilirler. Bu nedenle eşlerin TMK'da sayılanlar dışında, kendi istek ve iradelerine uygun olarak yeni bir mal rejimi tipi oluşturması ya da kanunda sayılan mal rejimi tiplerinin her birinden birtakım özellikler alarak karma tipli bir mal rejimi sözleşmesi hazırlayarak uygulaması mümkün değildir. Bununla birlikte eşler, mal varlıklarını kısımlara ayırarak her bir

<sup>3</sup> **Dural**, Mustafa/ **Öğüz**, Tufan/ **Gümüş**, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku Cilt 3 Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2014, s.195; **Sarı**, Suat, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007, s. 6; **Uluç**, Yusuf, Mal Rejimleri ve Tasfiyesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 178; **Akıntürk**, Turgut/**Ateş Karaman**, Derya, Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku, 16. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 144; **Moroğlu**, Nazan, Medeni Kanunda Mal Rejimleri, 1. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 14, (Atıf Şekli: Mal Rejimleri); **Kılıçoğlu**, Ahmet M., Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi(Tartışmalar, Örneklı Açıklamalar, Formüller, Tablolar, Sözleşme Örnekleri, İlgili Yasa Metinleri), Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s. 15, (Atıf Şekli: Edinilmiş Mallar); **Yetik**, Nurten, Boşanma, Anlaşmalı Boşanma ve Mal Rejimleri, Bilge Yayınevi, Ankara, 2008, s.96; **Gümüş**, Mustafa Alper, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008, s. 217; **Demir**, Pınar Özlem, Yasal Mal Rejimi Çerçevesinde Eşlerin Aralarında Yapabilecekleri Sözleşmeler, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005, s. 13; **Kırmızı**, Mustafa, İctihatlı Aile Hukuku, İlya Yayınevi, İskenderun, 2009, s. 276.

<sup>4</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, E. 2010/6262 K. 2011/3497 T. 16.06.2011.

<sup>5</sup> **Uluç**, s. 179; **Gümüş**, s. 217; **Acar**, Faruk, Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 98.

<sup>6</sup> **Zeytin**, s. 41-42.

bölüme farklı mal rejimi tiplerinin uygulanmasını da kararlaştıramazlar. Yasal ya da seçilmiş mal rejimi, eşlerin tüm malvarlıklarına uygulanacak tek mal rejimidir.<sup>7</sup>

Edinilmiş mallara katılma rejiminin açıklanabilmesi için her şeyden önce edinilmiş malların neler olduğunu açıklamak gerekmektedir. Edinilmiş mal, TMK'nın 219/1. maddesinde, her eşin mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleri olarak tanımlanmıştır. Kanunda yer alan "*karşılığını vererek elde etme*" ifadesi, hak sahipliğinin, emek harcanarak elde edilmiş olması gerektiğini vurgulamaktadır. Kanunun açık hükmü göstermektedir ki edinilmiş mallara katılma rejimi başlamadan önce ve rejim sona erdikten sonra edinilen mallar, edinilmiş mal olarak kabul edilmemektedir.<sup>8</sup>

Eşler birbirlerinin kişisel malları üzerinde hak sahibi değildir. Kişisel mallar ise TMK md. 220 kapsamında, edinilmiş malları takiben düzenlenmiş bulunmaktadır. TMK md. 220 kapsamında yer alan mallar incelendiği vakit, bu malların emek harcanmadan elde edildiği yahut edileceği açıkça anlaşılmaktadır.<sup>9</sup> Bu sebeple edinilmiş mallara katılma rejimini niteleyen ilkelerden ilki, hak sahipliğinin emek karşılığı olması ilkesidir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi ile hak sahibi eş, TMK md. 239/1'de yazılı olduğu üzere kural olarak alacak hakkını talep edebilecektir. Katılma alacağı olarak adlandırılan bu hak eşe, aynı değil şahsi bir hak kazandırmaktadır.<sup>10</sup> Bu durumda hak sahibi olan eş, alacak hakkının talep ve tahsili için tüm hukuki yollara başvurabilecektir. Borçlu eşin durumu ise herhangi bir alacaklısına karşı ne ise, hak sahibi olan eşe karşı da aynı olacaktır.<sup>11</sup> Ancak TMK md. 240 ile bu duruma bir istisna getirilmiştir. Edinilmiş mallara katılma rejiminin ölümle sona ermesi halinde sağ kalan eş, katılma alacağına mahsuben, ölen eş ile birlikte yaşadıkları konutun mülkiyetinin kendisine verilmesini yahut intifa veya oturma hakkının tanınmasını talep edebilecektir.

<sup>7</sup> **Sarı**, s. 10; **Şıpka**, Şükran, Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası(TMK 194), Beta Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 28,(Atıf Şekli: Diğer Eşin Rızası).

<sup>8</sup> **Yetik**, s. 135; **Başpınar**, Veysel, Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukuku'nda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 3, Y. 2003, s. 89, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/281/2558.pdf>, E.T. 18.03.2018, **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 23.

<sup>9</sup> **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s.22-23.

<sup>10</sup> **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 24; **Özer Deniz**, Miray, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016, s. 6; **Zeytin**, s.91.

<sup>11</sup> **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 24.

Eşler arasındaki edinilmiş mal ve kişisel mal ayrımının nasıl yapılacağı, hak sahibinin iddiasını nasıl ispatlayacağı kanuni bir takım düzenlemeler ile belirlenmiş bulunmaktadır.<sup>12</sup> TMK md. 222 kapsamında bu düzenlemelere yer verilmiştir. TMK md 222/1'e göre; bir malın kendi kişisel malı olduğunu iddia eden eş bu iddiasını ispat ile yükümlüdür. Eğer malın eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemez ise TMK md. 222/2 gereği bu mal eşlerin paylı mülkiyetinde sayılacaktır. Son olarak eşlerin tüm mallarının aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal olarak kabul edileceği de TMK md. 222/3 kapsamında düzenlenmiş bulunmaktadır.

Eşler mal rejiminin devamı süresince ve mal rejimi sona erdikten sonra birbirlerine karşı iyi niyetli davranmalı, mal kaçırma amacıyla hareket etmemeli, mal varlığı hakkında tam ve doğru bilgi vermeli ve alacaklı taraf olarak borçlu tarafa ödeme kolaylığı sağlamalıdır.<sup>13</sup>

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, rejimin sona ermesi halinde yapılacak tasfiyede, TMK md. 228 gereği, malların tasfiye anındaki değerleri esas alınacaktır.<sup>14</sup>

TMK md. 223/1'de düzenlendiği üzere her eşin kişisel ve edinilmiş malları üzerinde, yasal sınırlar dahilinde, yönetim, tasarruf ve yararlanma hakkı bulunmaktadır.

Eşlerden her biri, malvarlığı değerleri içerisinde yer alan edinilmiş ve kişisel malları, diğer eşten bağımsız olarak, onun onay ve kabulünü almak zorunda kalmadan, kullanabilir, işletebilir ve bu mal varlığı hakkında tasarrufta bulunabilir. Eşler malvarlığı değerini bizzat kendileri yönetebileceği gibi bunu kısmen ya da tamamen üçüncü kişiler aracılığıyla da gerçekleştirebilir. Bu amaçla hizmet, eser ya da vekalet sözleşmeleri yapabilir, üçüncü kişilere temsil yetkisi verebilir.<sup>15</sup>

Görüldüğü üzere edinilmiş malların yönetimi konusunda eşlere herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Bununla birlikte her eşin ileride belli bir oranda hak sahibi

<sup>12</sup> **Gençcan**, Ömer Uğur, Mal Rejimleri Hukuku, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2017, s. 310(Atf Şekli : Mal Rejimleri); **Özer Deniz**, s. 8; **Yetik**, s. 136.

<sup>13</sup> **Yetik**, s. 136.

<sup>14</sup> **Özüğür**, Ali İhsan, Değer Artış Payı, Prof. Dr. Turgut Akıntürk'e Armağan, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 736; **Yetik**, s. 136. Bu kuralı istisnası TMK md. 233'da düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre; *"Bir eşin malik olarak bizzat işletmeye devam ettiği veya sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini istemeye haklı olduğu bir tarımsal işletme için değer artışından alacağı pay ve katılma alacağı, bunların gelir değeri göz önünde tutularak hesaplanır. Tarımsal işletmenin maliki veya mirasçuları, diğer eşe karşı ileri sürebilecekleri değer artışı payının veya katılma alacağının, işletmenin sadece sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebilir."*

<sup>15</sup> **Sarı**, s. 55; **Gümüş**, s. 277.

olacağı mal varlığının iyi yönetilmesi noktasında menfaat sahibi olduğu da açıktır. Ancak buna rağmen kanun koyucu tarafından eşlerin malvarlığını yönetimi konusunda hiçbir düzenleme ve sorumluluk öngörülmemiştir. Bu konuda tek sınırlama TMK md. 229/1-b.1-b.2’de düzenlenmiştir. Eşlerden birinin mal varlığını azaltma kastıyla yaptığı bu işlemlerin değeri tasfiye anında edinilmiş mallara eklenir.<sup>16</sup> Bununla birlikte böyle bir durum oluşması halinde diğer eş, evlilik birliğinin devamı sırasında Aile Mahkemesi Hakiminden, TMK md. 206 kapsamında, olağanüstü mal rejimine geçilmesini isteyebilir.<sup>17</sup>

Eşlerin evlilik birliği içerisinde birlikte yaşama, sadakat ve evliliğin yürümesi için birbirlerine yardımcı olma gibi temel bir takım yükümlülükleri vardır. Eğer eşlerden biri malvarlığını iyi yönetmediği için evlilik birliğinin giderlerine katlanmıyor ve diğer eşe yardımcı olmuyor ise ilgili eş, ailenin ekonomik varlığının korunması ve evlilik birliğinden doğan mali yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla TMK md. 199 kapsamında hakimden, malvarlığı değerlerinin yönetim yetkisinin sınırlandırılmasını isteyebilir.<sup>18</sup>

TMK md. 199 hükmü, evliliğin genel hükümleri arasında düzenlendiği için, eşler arasındaki mal rejiminin ne olduğuna bakılmaksızın uygulama alanı bulabilecektir. Buna göre, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması durumunda da TMK md. 199 hükmünün uygulanmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır.<sup>19</sup>

Her eş, kişisel ve edinilmiş mallarını özgürce yönetme hakkına sahip olduğu gibi yararlanma hakkına da sahiptir. Malvarlığı ister evlenmeden önce ister

---

<sup>16</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/26603 K. 2016/6145 T. 06.04.2016 “Tüm dosya kapsamı, toplanan deliller ve bozma sonrası dosya arasına alınan tapu kaydından davaya konu edilen ( 9 ) numaralı meskenin eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 14.10.2004 tarihinde satış yolu ile edinilip tapuda davalı adına tescil edildiği anlaşılmaktadır. Yine tapu kayıtlarının incelenmesinden, bu meskenin taraflar arasındaki 18.2.2005 tarihinde açılan 8.2.2007 tarihinde verilen ret kararının kesinleştiği boşanma davasından kısa süre önce 8.2.2005 tarihinde davalı tarafından teyzesine satılarak elden çıkarılmış olduğu görülmektedir. Tarafların ilk boşanma davasından sonra bir daha bir araya gelmedikleri, sonradan 3.7.2009 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne dair hükmün 25.2.2011 tarihinde kesinleşmesi ile boşanmış oldukları da sabittir. Alacak talebine konu taşınmaz redle sonuçlanan ilk boşanma davasından çok kısa süre önce elden çıkarılmış olmasına ve tarafların bu davadan sonra bir daha bir araya gelmediklerinden, hayatın olağan akışına göre; bu devrin TMK'nun 229/2. maddesi uyarınca diğer eşin katılma alacağını azaltmak kasdıyla yapıldığının kabulü gerekir.” <http://www.kazanci.com>, E.T: 18.03.2018.

<sup>17</sup> **Sarı**, s. 56-57; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 292; **Gümüş**; s. 278.

<sup>18</sup> **Sarı**, s. 57; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 293; **Gümüş**, s. 278; **Öktem**, Seda, Aile Birliğinde Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Sınırlanması, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 67, Y. 2006, s. 321.

<sup>19</sup> **Öktem**, s. 322.



evlendikten sonra kazanılsın bu durum değişmemektedir. Eşlerden birinin, edinilmiş mallara katılma rejimi çerçevesinde, diğerinin sahip olduğu haklardan yararlanma hakkı da bulunmamaktadır. Her eş hem malvarlığı değerinden hem de bu malvarlığının semerelerinden yararlanma şeklini belirleme konusunda serbesttir. Bununla birlikte diğer eşin katılma alacağını ve mal rejimi tasfiyesinde doğacak muhtemel menfaatlerini azaltma kastıyla hareket eden eş hakkında da, TMK md. 199, md. 206 ve md. 229/1-b.1-b.2 hükümleri uygulanabilecektir.<sup>20</sup>

TMK md. 223/1'in eşlere tanıdığı haklardan biri de hak sahibi eşin edinilmiş ve kişisel malları üzerindeki tasarruf hakkıdır. Eşin tasarruf yetkisini kullanımında mal rejimi hukukunda herhangi bir sınırlama bulunmasa da Aile Hukuku ve evliliğin genel hükümlerinden kaynaklanan bir takım sınırlamalarla karşılaşmaktadır.<sup>21</sup>

Eşlerin tasarruf yetkisine ilk sınırlama, TMK md.223/2 ile getirilmiştir. Madde metninde ifade edildiği üzere eşlerden birinin paylı mülkiyete konu mal üzerindeki tasarruf hakkı diğer eşin rızasına bağlı kılınmıştır.<sup>22</sup> TMK md. 223/2 ile eşlerin paylı mülkiyete konu malvarlığı üzerindeki tasarruf hakkı kısıtlanmış olsa da bu hüküm emredici bir hüküm olmayıp eşler, yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile bu koşulu kaldırabileceklerdir.<sup>23</sup>

TMK md.688/3'de yer alan genel kurala göre paydaşların her biri kendi payı üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilecekken, md.223/2 ile bu duruma bir istisna getirilmiştir.<sup>24</sup>

---

<sup>20</sup> **Sarı**, s. 58-60.

<sup>21</sup> **Özer Deniz**, s. 14; **Sarı**, s.62; **Oğuzman**, M. Kemal/ **Öz**, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1 Gözden Geçirilmiş 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, s. 171.

<sup>22</sup> Madde metninde ifade edilen "*paylı mülkiyete konu mal*" kavramından eşlerin taraf olduğu her türlü paylı mülkiyet ilişkisi değil, diğer eşle birlikte sahip olunan paylı mülkiyet ilişkisinin anlaşılması gerekmektedir. **Sarı**, s. 64; **Kılıçoğlu**, Ahmet M., Türk Medeni Kanunu'nda Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s. 24, (Atf Şekli: Diğer Eşin Rızası); **Zeytin**, s. 84; **Ergün**, Zafer, Boşanma Davaları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 1564.

<sup>23</sup> **Yetik**, s. 136; **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 160; **Topuz**, Gökçen, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerden Birinin Üçüncü Kişilere Borcundan Dolayı Malvarlığının Haczi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 1, Y. 2011, s. 103.

<sup>24</sup> **Zeytin**, s. 83. Kanun koyucunun bu sınırlamayı getirme amacı diğer eşin rızası olmadan üçüncü kişilerin paylı mülkiyet ilişkisine taraf olmasını engellemektir. Zira eşlerin paydaş olduğu paylı mülkiyete konu malvarlığını, aile konutu, ev eşyası ve eşlerin geleceğe yönelik tasarruf ve yatırımlarına konu malvarlıkları oluşturmaktadır. Bu ilişkiye üçüncü bir kişinin dahil olması, aile birliğinin, güven ve huzurun bozulmasına sebep olacaktır. **Sarı**, s. 65; Bunlara ilave olarak TMK md. 240 katılma alacağına mahsuben, TMK md. 652 ise miras hissesine mahsuben sağ kalan eşe ev eşyasında aynı hak talep etme yetkisi vermektedir. Eğer ev eşyası paylı mülkiyete konu ise, eşlerden birinin bu eşya üzerindeki tasarrufu, ölüm halinde sağ kalan eşin kanundan kaynaklanan hakkını

Tasarrufa ilişkin sınırlama sadece eşlerin paylı mülkiyete konu malvarlığı üzerinde getirilmiştir. Eşlerden birinin paylı mülkiyete konu malvarlığı üzerinde pay sahibi değil sınırlı ayni hak sahibi olduğu durumlarda, tasarruf sınırlamasının söz konusu olduğu söylenemeyecektir.<sup>25</sup> Öte yandan paylı mülkiyete konu malvarlığı üzerinde sadece tasarruf işlemlerinde rıza aranmakta olup, borçlandırıcı işlemlerin geçerliliği için rıza şartı öngörülmemiştir.<sup>26</sup> Ayrıca madde metninde yalnızca tasarruf yetkisinin rızaya bağlı olduğu düzenlenmiştir. Bu da gösteriyor ki eşlerden herhangi biri kendi payı üzerinde diğer eşin rızasına gerek duymadan geçerli bir taahhütte bulunabilecektir.<sup>27</sup>

Kanunun geçerlilik şartı olarak öngördüğü eş rızasının verilmesinde herhangi bir şekil şartı aranmamaktadır. Eş rızası; sözlü, yazılı, açık veya örtülü şekilde verilebilecektir.<sup>28</sup> Kanaatimizce ispat kolaylığı sağlamak amacıyla, rızanın yazılı olarak ve açıkça hangi malvarlığı için verildiği belirtilmek suretiyle verilmesi gerekmektedir. Tasarruf işlemine rıza göstermeyen eş, bunun nedenini açıklamak zorunda değildir. Bu konudaki tek sınırlama dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağıdır.<sup>29</sup>

Tasarruf yetkisinin diğer eşin rızasına bağlandığı bir diğer düzenleme ise aile konutuna ilişkindir. TMK md. 194 ile aile konutunun devri, aile konutuna dair kira sözleşmesinin feshi ve aile konutu üzerindeki hakların sınırlanması eş rızasına bağlanmıştır.<sup>30</sup>

Aile konutu, aile ve konut kavramlarının birleşmesi ile oluşmuştur. Konut, eşlerin sürekli yerleşim amacıyla kullandıkları kapalı mekanı ifade eder iken, bu kavram aile kavramı ile birleştiğinde eşlerin tüm yaşamsal faaliyetlerini gerçekleştirdiği, acı tatlı tüm günlerini geçirdiği, maddi ve manevi bağlar ile

---

kullanmasını engellemiş olacaktır. Bununla birlikte TMK md. 226/2 gereği tasfiye sırasında üstün yararını ispat eden eş, diğer eşin payını ödemek suretiyle malın kendisine verilmesini isteyebilir. Eğer eş rızası olmadan devri engelleyen kural kaldırılacak olur ise, tasfiye anında üstün yararını kanıtlayan eşe sağlanan payı satın alma hakkı engellenmiş olacaktır. **Kılıçoğlu**, Diğer Eşin Rızası, s. 24.

<sup>25</sup> **Sarı**, s. 66.

<sup>26</sup> **Sarı**, s. 68; **Barlas**, Nami, Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 139.

<sup>27</sup> **Kılıçoğlu**, Diğer Eşin Rızası, s. 26.

<sup>28</sup> **Sarı**, s. 70.

<sup>29</sup> **Sarı**, s. 70; **Barlas**, s. 139; **Uluç**, s. 483.

<sup>30</sup> **Ayan**, Serkan, Evlilik Birliğinin Korunması, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Şen Matbaa, Ankara, 2004, s. 69.

sahiplendiği mekanı ifade edecektir.<sup>31</sup> Bu durumda aile konutu üzerinde eşlerden sadece birinin tek başına tasarrufta bulunabiliyor olması, kavramın özüne ve evlilik birliğine aykırılık teşkil edecektir.<sup>32</sup> Ülkemizde, mülkiyet hakkı sahibi ya da kira sözleşmesinin tarafı olan erkek eşin bu hakkı kötüye kullanarak kadının ve çocukların barınma hakkını elinden alması durumu ile pek çok kez karşılaşmıştır.<sup>33</sup> TMK md. 194'te yer alan bu düzenleme tüm bu değerleri korumaktadır.<sup>34</sup> Buradan hareketle söyleyebiliriz ki aile konutunun maliki olan eş, diğer eşin rızasını almaksızın aile konutunu üçüncü bir kişiye devredemeyecek, üçüncü kişi lehine süknaya ya da intifa hakkı tesis edemeyecek ya da bu konutu kiralamak suretiyle kullanımını sınırlayamayacaktır. Aile konutu kiralık bir ev ise, kira sözleşmesini imzalayan eş, diğer eşin rızası olmadan sözleşmeyi feshedemeyecektir.<sup>35</sup>

Aile konutu, kural olarak tek bir konut olabilir. Fakat, bazı durumlarda, birden fazla konutun yukarıda belirtilen nitelikleri taşıyor olması şartıyla birden fazla aile konutu bulunması da mümkündür.<sup>36</sup> Örneğin; eşlerin tek bir çocuğu vardır ve üniversiteyi bitirmekle birlikte işe başlar. Aile İstanbul/Maltepe'de oturmakta iken çocuk İstanbul/Beylikdüzü'nde bir inşaat firmasında çalışmaktadır. İstanbul şartlarında her gün Maltepe'den Beylikdüzü'ne gitmesi neredeyse imkansız olduğu için Beylikdüzü'nde yaşama kararı alır ve ev tutar. Aile de haftanın 4-5 günü çocukla

<sup>31</sup> **Bağcı**, Ömer, Aile Konutu Üzerinde Tasarruf, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, Y. 2007, s. 163; **Kılıçoğlu**, Diğer Eşin Rızası, s. 8; **Ayan**, s. 61; **Şıpka**, Şükran, Aile Konutu ve Diğer Eşin Rızasına Bağlı İşlemler, Yeni Medeni Yasanın Aile Hukuku'na Getirdiği Yenilikler ve Uygulaması Sempozyumu, TÜBAKKOM Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu 2003 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği, Şen Matbaa, Ankara, 2003, s. 39, (Atıf Şekli: Aile Konutu(Sempozyum)).

<sup>32</sup> **Kılıçoğlu**, Diğer Eşin Rızası, s. 7; **İşleten**, Mehtap İpek, Aile Konutu Şerhi ve Şerhin İyiniyetli Üçüncü Kişilere Etkisinin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 4.10.2006 Tarihli, E. 2006/2-591, K.2006/624 Sayılı Kararı Çerçevesinde Değerlendirilmesi, Doç. Dr. Melike Batur Yamaner'in Anısına Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.2, S.2, Y. 2014, s. 929.

<sup>33</sup> **Doğan**, Murat, Medeni Kanun'un Getirdiği Yeni Bir Müessese Aile Konutu, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 16, Y. 2012, s. 287; **Kılıçoğlu**, Ahmet M., Aile Konutu ve Konut Eşyası İle Sağlanan Koruma, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 531, (Atıf Şekli: Aile Konutu).

<sup>34</sup> İsviçre Medeni Kanununda çeşitli maddeler ile aile için hayati önem arz eden, evliliğin ve aile yaşamının merkezi olan aile konutu koruma altına alınmıştır. Bu maddelerin başında, evliliğin genel hükümleri içinde düzenlenen Art. 169 ZGB (TMK m. 194) yer almaktadır. İsviçre Medeni Kanununda, TMK'dan farklı olarak Art. 121 ZGB ile, boşanma halinde de, önemli bir nedenin varlığı veya çocukların ihtiyaçları gereği, aile konutunun, uygun bir meblağ ödenmek suretiyle, malik olmayan veya konut kiralık ise kira sözleşmesine taraf olmayan eşe devri imkanı düzenlemiştir. **Şeker**, Muzaffer, İsviçre Hukukunda Aile Konutunun Boşanma Halinde Aile Konutuna İhtiyacı Olan Eşe Mahkeme Kararı İle Tahsis Edilmesi: Art. 121 ZGB1, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 3-4, Y. 2007, s. 476.

<sup>35</sup> **Bağcı**, s. 164; **Ayan**, s. 62; **Sirmen**, Lale, Eşya Hukuku, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 214; **Şıpka**, Aile Konutu (Sempozyum), s. 40-42.

<sup>36</sup> **Ayan**, 68; **Şeker**, s. 475; **Şıpka**, Aile Konutu (Sempozyum), s. 39.

birlikte Beylikdüzü'nde bulunan evde yaşamaktadır. Eşyalarının neredeyse yarısını da bu eve taşımışlardır. Hafta sonları ise sıklıkla hep birlikte Maltepe'deki eve gitmektedirler. Bu durumda ailenin iki tane aile konutu olduğu söylenebilecektir. Çünkü aile konutunun belirlenmesinde, sadece eşlerin yaşamının değil, çocuklarla birlikte sürdürülen yaşamın da dikkate alınması, yani ailenin bir bütün olarak göz önünde tutulması gerekir.<sup>37</sup>

TMK md. 194'de yer alan aile konutuna ilişkin düzenlemeler, evlilik birliğinin genel hükümlerine ilişkin olduğu için, eşler arasındaki mal rejiminin türüne bağlı olmaksızın uygulanacaktır.<sup>38</sup> Aile konutu, eşlere bağış ya da miras yoluyla geçen bir mal olsa dahi TMK md. 194 kapsamına girecektir.<sup>39</sup>

Yargıtay eski tarihli kararlarında TMK md. 194 hükmünün tasarruf yetkisini sınırlandırdığı yönünde görüş oluşturmuştur. Bunun sonucu olarak diğer eşin rızası olmadan yapılacak devir geçerli olmayacak ve yolsuz tescil oluşturacaktır.<sup>40</sup> Fakat Yargıtay bu son zamanlarda bu konuda görüş değiştirmiş olup, TMK md. 194'de yer alan sınırlamanın tasarruf yetkisine değil fiil ehliyetine ilişkin olduğu yönünde içtihat oluşturmuştur.<sup>41</sup>

Yargıtay eski tarihli kararlarında TMK md. 194 uyarınca tapu kütüğüne “*aile konutu*” şerhi verme imkanı varken şerh vermeyen eşin, iyiniyetli üçüncü kişilerin

<sup>37</sup> **Ayan**, s. 68.

<sup>38</sup> Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2003/13150, K. 2003/14945 T. 05.11.2003, **Özer Deniz**, s. 19; **Kılıçoğlu**, Aile Konutu, s. 534.

<sup>39</sup> **Kılıçoğlu**, Aile Konutu, s. 535; **İşleten**, s. 949.

<sup>40</sup> Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2005/12-676 K. 2005/600 T. 26.10.2005 www.kazancı.com.tr, E.T. 18.03.2018, **Özer Deniz**, s. 21, dipnot:83; Doktrinde aile konutu şerhinin diğer eşin tasarruf yetkisini kısıtladığını savunan görüş için bakınız: **Aküntürk**, Turgut, Eşya Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 325

<sup>41</sup> Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2017/2-2935 K. 2017/1722 T. 13.12.2017 “*TMK'nın 194. maddesinin birinci fıkrası; “Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.” hükmünü içermektedir. Bu madde hükmü ile, tapu kaydına aile konutu şerhi konulmuş olmasa dahi eşlerin birlikte yaşadıkları aile konutu üzerindeki fiil ehliyetleri sınırlandırılmıştır. Sınırlandırma aile konutu şerhi konulduğu için değil, konutun, aile konutu vasfı taşıdığı için getirilmiştir. Bu sebeple tapuya aile konutu şerhi verilirse bile o konut aile konutu özelliğini taşır. Anılan madde hükmü ile getirilen sınırlandırma, emredici niteliktedir. Dolayısıyla bu haktan önceden feragat edilemeyeceği gibi eşlerin anlaşmasıyla da bu vasfı ortadan kaldırılamaz ve açık rıza ancak “belirli olan” bir işlem için verilebilir. Eş söyleyişle aile konutunun maliki olan eş, aile konutundaki yaşantıyı güçlüğe sokacak biçimde tek başına aile konutunu bir aynı hakla sınırlandıramaz. Bu sınırlandırma ancak diğer eşin açık rızası alınarak yapılabilir. Nitekim bu ilkeler [Hukuk Genel Kurulunun 24.05.2017 gün ve 2017/2-1604 E., 2017/967 K. sayılı kararında da aynen benimsenmiştir.](#)” www.kazancı.com.tr, E.T. 18.03.2018; Aynı yönde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2017/2-1609 K. 2017/965 T. 24.5.2017 www.kazancı.com.tr, E.T. 18.03.2018.*

hak kazanımına engel olamayacağı yönünde içtihat oluşturmuştur.<sup>42</sup> Fakat yakın tarihli kararlar incelendiğinde, taşınmazın şerh verildiği için aile konutu olmadığı, aile konutu olduğu için şerh verildiği, bu sebeple tapu kütüğünde aile konutu şerhi olmasa dahi, konutun aile konutu olduğu belli ve ya belirlenebilir ise aile konutu sayılması gerekeceği, esasen tapu kütüğüne konan “*aile konutu*” şerhinin kurucu değil açıklayıcı nitelikte olduğunu beyan ederek görüş değiştirmiştir.<sup>43</sup>

İcra ve İflas Kanunu’nun 82/12. Maddesi gereği borçlunun haline münasip evi haczedilemeyen mal ve haklar arasında sayılmıştır. Evin haline münasip olup olmadığı borçlu ve ailesinin ihtiyaçlarına göre belirlenecektir. Buradaki aile terimi borçlu ile aynı çatı altında yaşayan, aralarında maddi ve duygusal bağlar bulunan, borçlunun bakmakla yükümlü olduğu kişileri ifade etmektedir.<sup>44</sup> Terimden anlaşıldığı üzere söz konusu düzenleme ile korunmak istenen aile konutudur. Fakat İİK md. 82/12 ile getirilen düzenlemeden faydalanma hakkı yalnızca borçlu eşe

<sup>42</sup> Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2012/2-1567 K. 2013/579 T. 24.04.2013 “*Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş tarafından, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmemesi halinde, işlem tarafı iyiniyetli üçüncü kişinin aynı hak kazanımı 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 1023.maddesi hükmü ile korunmuştur. Bilindiği üzere, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 1023.maddesi, tapuya güven ilkesini öngörmektedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 194.maddesi III.fıkrası ise, tapuya güven ilkesinin aynen sürdürülmekte olduğunun bir ifadesidir*”, Doktrinde Kılıçoğlu, tapu kaydına güvenerek aynı hak kazanana üçüncü kişilerin iyiniyetinin korunacağını savunmaktadır. **Kılıçoğlu**, Diğer Eşin Rızası, s.20; Aynı yönde görüş bildiren Akıntürk aile konutu şerhinin kurucu nitelikte olduğunu, yani aile konutunun şerh tarihinden itibaren kurulmuş olacağını, dolayısıyla tapu kütüğüne güvenen üçüncü kişinin iyiniyetinin korunacağını savunmaktadır. **Akıntürk**, 324; Aksi yönde **Şıpka**, Diğer Eşin Rızası, s. 159.

<sup>43</sup> Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2015/186639 K. 2016/1447 T. 01.02.2016 “*4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 194/1. maddesine göre, “Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.” Bu madde hükmü ile aile konutu şerhi “konulmuş olmasa da” eşlerin birlikte yaşadıkları aile konutu üzerindeki fiil ehliyetleri sınırlandırılmıştır. Sınırlandırma, aile konutu şerhi konulduğu için değil, zaten var olduğu için getirilmiştir. Bu sebeple tapuya aile konutu şerhi verilme bile o konut aile konutu özelliğini taşır. Zira davaya konu taşınmaz şerh konulmasa dahi aile konutudur. Eş söyleyişle şerh konulduğu için aile konutu olmamakta, aksine aile konutu olduğu için şerh konulabilmektedir. Bu sebeple aile konutu şerhi konulduğunda, konulan şerh “kurucu” değil “açıklayıcı” şerh özelliğini taşımaktadır. Anılan madde hükmü ile getirilen sınırlandırma, “emredici” niteliktedir. Dolayısıyla bu haktan önceden feragat edilemeyeceği gibi eşlerin anlaşmasıyla da ortadan kaldırılamaz ve açık rıza ancak “belirli olan” bir işlem için verilebilir.” www.kazancı.com.tr, E.T. 18.03.2018; Oğuzman/Öz’e göre de; Aile konutu şerhi konulmamış olsa da, aile konutunun diğer eşin rızası olmadan üçüncü bir kişiye satılması ya da ipotegün paraya çevrilmesi vb. geçersiz sayılmalıdır. Yazar burada üçüncü kişinin iyiniyetli olmasının sonucu değiştirmeyeceğini savunmaktadır. **Oğuzman/Öz**, s. 172; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2006/2-591 K. 2006/624 T. 04.10.2006 sayılı kararı ile, aile konutu şerhinin kurucu nitelikte bir şerh olmadığı, diğer eşin rızası olmaksızın aile konutunu satın alan üçüncü kişinin salt tapuda aile konutu şerhinin bulunmadığı gerekçesine dayanamayacağı, üçüncü kişi iyiniyetli değilse ve şerh olmadığı halde konutun aile konutu olduğunu biliyor ya da bilebilecek durumda ise satış işlemin geçersiz olacağı yönünde içtihat oluşturmuştur. **Bağcı**, s.149; Aile konutu şerhinin kurucu değil açıklayıcı nitelikte olduğunu savunan diğer yazarlar: **Ayan**, s. 67; **Sirmen**, s. 43; **Şıpka**, Aile Konutu(Sempozyum), s. 46.*

<sup>44</sup> **Aydın**, Muzaffer, Haczedilemeyen Mal ve Haklar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 37.

tanınmıştır. Aile konutu üzerine herhangi bir borç sebebiyle haciz konması durumunda haczedilmezlik şikayetinde bulunabilecek kişi yalnızca borçlu eştir. Konut üzerinde aile konutu şerhi bulunsa dahi diğer eş, bu hakka dayanarak haczedilemezlik şikayetinde bulunamayacaktır.<sup>45</sup>

TMK md. 217’de düzenlediği üzere mal rejimi, eşlerin birbirlerine karşı olan borçlarının muaccel olmasını engellemektedir. Bu durum eşlerin, evlilik birliği devam ederken, birbirlerine karşı cebri icra yoluna başvurmalarına cevaz vermektedir. 734 sayılı mülga Medeni Kanun döneminde eşlerin birbirlerinden olan borçlarına ilişkin cebri icra yasağı öngörülmüş iken, 4721 sayılı TMK ile eşler arasındaki cebri icra yasağı kaldırılmıştır. Ancak 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu’nun 132. maddesinde düzenlenen eşlerin birbirlerinden olan borçlarının zamanaşımını durduracağı hükmü 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu md. 153’de yerini almıştır.<sup>46</sup>

TMK md. 217 ile her ne kadar evlilik birliği devam ederken eşlerin birbirinden olan borçlarının muaccel olacağı ve cebri icra yoluyla talep edilebileceği düzenlenmişse de bu düzenlemenin hemen ardından, borçlu eşin menfaatlerini de dengelemek amacıyla, borçlu eşe, borcun yerine getirilmesi için ödeme süresi isteyebilme hakkı getirilmiştir. Bu hüküm evlilik birliğinin devamını güçleştirecek sebepleri yumuşatan, eşlerin birbirlerine karşı sadakat ve yardım yükümlülüğünün yansımaları oluşturan bir hükümdür.<sup>47</sup> Borçlu eş hakimin takdiri ile verilecek süre ile borç bir müddet ertelenmiş olacaktır. Erteleme kural olarak sadece eşler arasında geçerli olup borçtan müteselsilen sorumlu olan üçüncü kişileri etkilemeyecektir.<sup>48</sup> Evliliğin sona ermesi ya da olağanüstü mal rejimine geçiş ile erteleme kendiliğinden sona erecektir.<sup>49</sup>

TMK md. 216’da düzenlendiği üzere eşlerden biri, diğer eşten, her zaman malların envanterinin tutulmasını isteyebilir. Envanter yöntemi, mal rejiminin

---

<sup>45</sup> Aydın, s. 40.

<sup>46</sup> TBK Madde 153- “Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur:

...3. Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için.

...Zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya durmadan önce başlamış olan işlemlerini sürdürür.”.

<sup>47</sup> Gümüş, s. 249; Acar, s. 137; Kırmızı, s. 286.

<sup>48</sup> Acar, s. 138; Uluç, s. 287; Bu kuralın istisnası; erteleme ile asıl borcun muacceliyet tarihi ileri bir tarihe atılmaktadır. Kefile ancak asıl borç muaccel olduğunda gidilebileceği için erteleme sebebiyle kefileden de borcunu yerine getirmesi istenemeyecektir. Gümüş, s.250.

<sup>49</sup> Gümüş, s. 249; Uluç, s. 287.

tasfiyesi aşamasında, hangi malın kime ait olduğunun tespitini kolaylaştırmaktadır.<sup>50</sup> Envanterde yer alan kayıtlar aksi ispat olunamaz kayıtlar değildir. Eğer eşlerden biri envanterde yer alan malların kendi malvarlığında olduğunu iddia ediyorsa, bunu ispatlaması gerekecektir.<sup>51</sup>

TMK md. 216 hükmünden açıkça anlaşıldığı üzere envanterin resmi senetle yapılması gerekmektedir. Madde metninde resmi senedi yapacak makam gösterilmemiş olsa da madde gerekçesinde bu makamın noter olduğu belirtilmiştir.<sup>52</sup> Noter bu işlemi onaylama veya düzenleme şeklinde gerçekleştirebilir. Noter kendisine beyan edilenleri envantere geçirmekle yükümlü olup, kendisine sunulan envanterin doğruluğunu araştırmakla yükümlü değildir.<sup>53</sup> TMK md. 216’da ifade edilen doğruluk karinesinden yararlanmak için envanterin noterde düzenleme şeklinde yapılması gerekmektedir. Eğer envanter noterde onaylama şeklinde yapılır ise bu durumda TMK md. 7 ve usul hukuku hükümleri kapsamında resmi senet ve delil niteliğine sahip olacaktır.<sup>54</sup>

TMK md. 216, her eşe, diğerinin “malvarlığının” envantere yazılmasını isteme hakkı vermiştir. Buna karşılık eşlerin borçları envantere dahil edilmemiştir. Bir eş diğerine bu konuda talepte bulunamayacak ve onu zorlayamayacaktır. Ancak eşler kendi aralarında anlaşarak, tüm malvarlıklarının aktif ve pasifleri ile birlikte envantere yazılmasını kararlaştırabilirler.<sup>55</sup> Eşler evlilik birliği devam ederken her zaman envanter düzenlenmesini talep edebilirler. Ancak evlilik birliğinin sona ermesi ile envanter düzenlenmesini talep etme imkanı bulunmamaktadır.<sup>56</sup>

---

<sup>50</sup> **Uluç**, s. 277-278; **Gümüş**, s. 246; **Zeytin**, s. 73; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 193; **Yıldız**, Mustafa Batuhan, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul, 2018, s. 18, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, E.T.12.11.2018.

<sup>51</sup> **Gümüş**, s. 246; **Zeytin**, s. 74; **Sarı**, s. 124; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 193.

<sup>52</sup> **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 192.

<sup>53</sup> **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 192; **Sarı**, s. 123; **Uluç**, s. 283.

<sup>54</sup> **Uluç**, s. 278; **Sarı**, s. 123.

<sup>55</sup> **Sarı**, s. 122.

<sup>56</sup> **Sarı**, S. 124.

## **B- EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SONA ERMESİ HALLERİ**

Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi halleri, TMK md. 225 kapsamında düzenlenmiştir. Madde metninde ifade edildiği üzere edinilmiş mallara katılma rejimi; eşlerden birinin ölümü, tarafların özgür iradeleri ile başka bir mal rejimini kabul etmeleri, mahkeme tarafından evliliğin iptaline, tarafların boşanmalarına veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hallerinde sona erecektir. Sona erme halleri incelendiğinde, bunların bir kısmının evlilik birliği devam ederken, bir kısmının ise evlilik birliği sona erdikten sonra gerçekleştiği görülecektir.<sup>57</sup>

### **1. Eşlerden Birinin Ölümü Nedeniyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi**

Eşlerden birinin ölümü ile, eşler arasındaki evlilik birliği kendiliğinden sona ereceği için edinilmiş mallara katılma rejimi de kendiliğinden sona erer. Ölüm durumunun, TMK md. 31’de ifade edilmekte olan ölüm karinesine dayanılarak kabul edilmesi durumu da evliliğin ve mal rejiminin sona ermesi açısından hiçbir farklılık arz etmeyecektir.<sup>58</sup>

Eşlerden birinin ölmesi durumunda TMK md. 575’de düzenlendiği üzere mirasın açılması söz konusu olacaktır. Mirasçılara intikal eden terekenin belirlenmesi için öncelikle mal rejimi tasfiyesinin yapılması gerekmektedir. Bu şekilde ilk olarak edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamında sağ kalan eşin katılma alacağı miktarı belirlenecek ve terekenin alacaklı mı yoksa borçlu mu olduğu tespit edilecektir. Ayrıca TMK md. 225 ve md. 240 kapsamında sağ kalan eş kanunen tanınan bir takım hakların kullanılabilmesi için de edinilmiş mallara katılma rejiminin, miras paylaşılmadan önce tasfiye edilmesi gerekmektedir.<sup>59</sup>

TMK md. 225 kapsamında mal rejimini sona erdiren olaylar içerisinde sayılmamış olsa da gaiplik kavramının ve ölüm karinesinin de sona erme kapsamında

<sup>57</sup> **Moroğlu**, Mal Rejimi, s. 21; **Sarı**, s. 82.

<sup>58</sup> **Sarı**, s.84; **Gümüş**, s. 284.

<sup>59</sup> **Sarı**, s. 85; **Kılçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 35; **Şıpka, Şükran/ Kaplan**, Hasan Ali, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’na Göre Eşlerin Artık Değere Katılma ve Paylaşma Oranı İle İlgili Olarak Yapacakları Mal Rejimi Sözleşmelerinin Altsoya Etkisi, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Ankara, 2004, s. 263; **Uluç**, s. 530; **Yıldız**, s. 40.



incelenmesi gerekmektedir. Gaiplik, gerçek kişiliği sona erdiren sebeplerden biridir. Ancak gaiplik durumunda evlilik kendiliğinden sona ermemektedir. Gaiplik sebebiyle evliliği sona erdirmek isteyen eşin, mahkemeden evliliğin feshine karar verilmesini istemesi gerekmektedir.<sup>60</sup>

Edinilmiş mallara katılma rejiminin, ölüm nedeniyle sona ermesi durumunda mal rejiminin sona erme anı ölüm anı olacaktır. Gaiplik kararı verilmek suretiyle edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi durumunda ise sona erme anı, ölüm tehlikesinin gerçekleştiği ya da son haberin alındığı gün olacaktır.<sup>61</sup>

Gaiplik kararı verilmesinin ardından gaibin her zaman çıkıp gelme ihtimali vardır. Ayrıca gerçek ölüm tarihi de karardan sonra tespit edilebilecek, anlaşılabilir ya da öğrenilebilecektir. Gaibin ortaya çıkması durumunda, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye sebebi ortadan kalktığı için mal rejimi sona ermemiş gibi varlığını devam ettirecektir. Ancak gaiplik kararı ile birlikte evliğin feshi de talep edilmiş ve bu yönde bir karar verilmiş ise, boşanma hükümlerine kıyasen, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiğinin kabulü gerekecektir. Bu durumda gaip, tasfiyenin yenilenmesini talep edebilecektir. Eğer gaiplik ile birlikte evliliğin feshine yönelik bir karar alınmamışsa, gaibin ortaya çıkması ile hem evlilik devam ediyor olacak hem de edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olarak varlığını sürdürecektir.<sup>62</sup>

Gaibin ölüm tarihinin edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi devam ederken öğrenilmesi durumunda, mal rejimi ölüm tarihinde sona ermiş gibi tasfiye edilecektir.<sup>63</sup>

---

<sup>60</sup> **Akıntürk**, Turgut/ **Akıpek**, Jale, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri ve Kişiler Hukuku, Beta Yayınevi, 6. Bası, İstanbul, 2007, s. 261.

<sup>61</sup> **Sarı**, s. 87; **Anıl**, Yaşar Şahin/**Taner**, Yonca, Eşler Arasındaki Mal Rejimleri, Legal Yayınevi, İstanbul, 2011, s. 81; **Gümüş**, s. 284; **Uluç**, s. 544; Kılıçoğlu ve Yetik'de, bu durumda sona erme anının, ölüm tehlikesinin gerçekleştiği ya da son haberin alındığı gün olduğunu kabul etmekle birlikte katılma rejiminin tasfiyesine karar verilmesi ve katılma alacağının muaccel hale gelebilmesi için gaiplik nedeniyle evliliğin feshine ilişkin mahkeme tarafından karar verilmesi ve verilen kararın kesinleşmesi gerektiğini savunmaktadır. **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 36; **Kılıçoğlu**, Ahmet M., Medeni Kanun'unuzun Aile Miras ve Eşya Hukuku'nda Getirdiği Yenilikler, Genişletilmiş 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, s. 224,(Atf Şekli: Medeni Kanun Yenilikler); **Yetik**, 118.

<sup>62</sup> **Sarı**, s. 89; **Gümüş**, s. 284; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 408.

<sup>63</sup> **Gümüş**; s. 284.

## **2. Eşlerin Başka Bir Mal Rejimini Kabul Etmeleri İle Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi**

Eşler, evlilik birliği kurulmadan önce ve kurulduktan sonra, edinilmiş mallara katılma rejiminin dışında, kanunda sayılan diğer mal rejimlerinden herhangi birini seçebileceklerdir. Eşler, evlilik birliğinin devamı sırasında, başka bir mal rejimini seçer ise edinilmiş mallara katılma rejimi TMK 225/1 uyarınca yeni mal rejiminin kabul edildiği anda sona erecektir.<sup>64</sup> Bu durumda seçilen yeni mal rejimi yalnızca ileriye etkili olacak, eşler bu mal rejiminin geçmişe etkili olacak şekilde uygulanmasını kararlaştıramayacaktır.<sup>65</sup>

Eşler arasındaki evlilik birliği devam ettiği sürece, mutlaka bir mal rejimi uygulanacaktır. Eşler, evlilik birliğinde mal rejiminin uygulanmayacağına dair bir sözleşme yapamayacakları gibi aynı anda iki farklı mal rejiminin uygulanması konusunda da sözleşme yapamayacaktır.<sup>66</sup>

Taraflar yapmış oldukları sözleşme ile, yeni mal rejimin evlilik birliğinde yürürlüğe girmesini herhangi bir şarta ya da vadeye bağlamış olabilirler. Bu durumda eşler arasında belirlenen şart ya da vade meydana geldiğinde kararlaştırılan yeni mal rejimi yürürlüğe girer iken edinilmiş mallara katılma rejimi yürürlükten kalkacaktır.<sup>67</sup>

## **3. Mahkeme Tarafından Evlenmenin İptaline, Tarafların Boşanmalarına ve ya Mal Ayrılığına Geçilmesine Karar Verilmesi Sonucu Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi**

TMK md. 124 ve devamında yer alan evlenmenin geçerlilik şartları ile 18921 sayılı ve 7.11.1985 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan Evlendirme Yönetmeliği kapsamında belirlenen şartlar gerçekleşmeksizin yapılan evlilikler, yokluk ya da butlan ile geçersiz olacaktır.<sup>68</sup> Evliliğin yokluğu durumunda, taraflar arasında hiçbir

<sup>64</sup> **Sarı**, s. 89; **Uluç**, s. 545; **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 37; **Kılıçoğlu** Medeni Kanun Yenilikler, s. 224.

<sup>65</sup> **Sarı**, s. 90; **Yıldız**, s. 42.

<sup>66</sup> **Sarı**, s. 89; **Uluç**, s. 546.

<sup>67</sup> **Sarı**, s. 89; **Uluç**, s. 545.

<sup>68</sup> “Evlemenin Yokluğu” 4721 sayılı TMK kapsamında düzenlenen bir kavram değildir. Ancak bir hükümsüzlük derecesi olarak hukuk literatüründe yerini almış bulunmaktadır. Butlan ile yokluk arasındaki fark şu şekilde ifade edilebilir; butlanda evlilik kurulmuş ancak geçerli şekilde kurulmamıştır ve mahkeme evliliğin butlanına karar verene kadar geçerli bir evliliğin hüküm ve

zaman geçerli bir evlilik kurulmamış olduğu için yokluğun tespit ve tescili amacıyla da ayrı bir dava açılmasına gerek yoktur. Ancak evliliğin mutlak ya da nispi butlan sebebiyle iptaline karar verilmesi için dava açılması gerekmektedir.<sup>69</sup> Edinilmiş mallara katılma rejimi, iptal davasının açıldığı tarihte sona erecektir.<sup>70</sup>

Batıl bir evlilik, mutlak ya da nispi butlan sebebiyle<sup>71</sup> iptal kararı verilinceye karar geçerli bir evliliğin tüm hüküm ve sonuçlarını doğuracağı için, evliliğin geçerli olduğu dönem boyunca, mal rejimine ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır.<sup>72</sup> Nitekim TMK md. 225 kapsamında evlenmenin iptali ile, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ereceğine ilişkin hukuki bir düzenlemeye yer veriliyor olması da bu durumu desteklemektedir.

Taraflar arasındaki evlilik birliği boşanma ile sona erecektir. TMK md. 225 kapsamında düzenlendiği üzere boşanma ile yalnızca evlilik değil, edinilmiş mallara katılma rejimi de sona erecektir. Bu durumda mal rejimi boşanma davasının kesinleştiği değil açıldığı tarih itibariyle sona ermiş olacaktır.<sup>73</sup> Mal rejiminin tasfiyesinde malların tasfiye anındaki değeri göz önüne alındığı için bu hükümle eşlerin, boşanma davasını kötü niyetli bir tutum ile uzatarak diğer eşin edinilmiş mallarındaki artıştan yararlanma ve kendi payını arttırma durumunun önüne geçilmiştir.<sup>74</sup>

TMK md 225/2’de yer alan “*evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesi*” dikkatle incelendiğinde mal rejimini sona erdiren olayın iptal ya da boşanma davasının açılmış olması değil davanın sonuçlanmış olması gerektiğinden söz edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda boşanma davası karara bağlanıp karar

---

sonuçlarını doğuracaktır. Fakat yokluk halinde ise evlilik yok hükmündedir ve hiçbir zaman geçerli bir evliliğin hüküm ve sonuçlarını doğurmayacaktır.

<sup>69</sup> **Sarı**, s. 91.

<sup>70</sup> **Gümüş**, s. 287; **Uluç**, s. 551; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 235; **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 41.

<sup>71</sup> Mutlak butlan halleri TMK md. 145 kapsamında; evlenme sırasında hali hazırda evli olma, ayırt etme gücünden sürekli yoksunluk, evlenmeye engel derecede akıl hastalığı ve evlenmeye engel derecede hısımlık olarak sayılmıştır. Nispi butlan halleri ise TMK md. 148 vd maddelerinde, ayırt etme gücünden geçici bir süre ile yoksunluk, yanıltma, aldatma, korkutma, yasal temsilcinin izninin bulunmaması şeklinde sayılmıştır.

<sup>72</sup> **Sarı**, s. 92.

<sup>73</sup> **Gümüş**, s. 285; **Uluç**, s. 552; **Anıl/Taner**, s. 81 **Şengül**, Mehmet, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağına İlişkin Hüküm ve Sonuçlar, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7 S. 3-4, Y. 2012, s. 66; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 235; **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 41.

<sup>74</sup> **Ceylan**, Ebru, Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Yayınlanmış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi, İstanbul, 2006, s. 64; **Yıldız**, s. 43.

kesinleşmeden salt dava açıldığı gerekçesi ile mal rejiminin tasfiyesine karar verilemeyecektir.<sup>75</sup> Boşanma davasının reddine karar verilmesi durumunda ise mal rejimi, boşanma davasının açıldığı günden itibaren geçerli bir evlilik varmışçasına uygulanmaya devam eder.<sup>76</sup>

Eşlerden birinin, boşanma davası devam ederken ölmesi durumunda evlilik, boşanma sebebiyle değil ölüm sebebiyle sona ermiş olacaktır. Bu durumda her ne kadar ölen eşin mirasçılarına, TMK md. 181/2 kapsamında, boşanma davasına devam ederek, sağ kalan eşin kusurunu ispatlamak suretiyle mirasçılık sıfatını kaldırma hakkı tanınmış olsa da bu durum, sağ kalan eşin mal rejimi tasfiyesinden doğan katılma alacağı hakkını ortadan kaldırmayacaktır.<sup>77</sup>

Eşlerden her ikisinin de boşanmayı kabul ederek birlikte açtıkları ya da birinin dava açıp diğerinin açılan davayı kabul etmesi şeklinde uygulanan anlaşmalı boşanma davaları sonucunda da mal rejiminin tasfiyesi gerçekleşecektir. TMK md. 166/3 kapsamında düzenlenen anlaşmalı boşanmanın sağlanabilmesi için evliliğin en az 1 yıl sürmüş olması ve tarafların evliliğin mali hususları ile müşterek çocukların velayeti konusunda anlaşmaya varmış olmaları gerekmektedir. Madde metninde ifade edilen “*mali hususlarda anlaşma*” terimi, mal rejiminin tasfiyesi konusunda anlaşmayı kapsamamaktadır. Zira mal rejiminin tasfiyesi, boşanmanın mali sonuçlarından olmayıp, mal rejiminin sona ermesinin sonucudur.<sup>78</sup>

Eşler tarafından açılan boşanma davasında her zaman boşanma kararı verilmeyecek olup hakim, somut olay kapsamında ortak hayatın yeniden kurulması olasılığı bulunduğu takdirde TMK md. 170’e dayanarak ayrılık kararı da verebilecektir. Bununla birlikte taraflar salt ayrılık kararı verilmesi için de dava açmış olabilirler. Bu durumda boşanma kararı verilemeyecektir.

Ayrılık kararı, kanunda sayılan, edinilmiş mallara katılma rejimini sona erdiren hallerden biri değildir. Ancak TMK md. 180 kapsamında, ayrılık kararı verilmesi durumunda, ayrılığın süresine ve eşlerin durumlarına göre, hakim kararı ile, eşler arasındaki mal rejiminin kaldırılabilceği düzenlenmiştir. Bu durumda eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulandığı hallerde, mahkeme

<sup>75</sup> Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 235; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 41.

<sup>76</sup> Gümüş, s. 285.

<sup>77</sup> Gümüş, s. 286 .

<sup>78</sup> Uluç, s. 553; Gümüş, s. 286; Anıl/Taner, s. 81 Karşı yönde Sarı, s. 92-93.

tarafından ayrılık kararı verilmesi durumunda hakim bu karar ile birlikte mal ayrılığına da hükmedebilecektir. Mal ayrılığı rejimi, TMK md 225/2'ye paralel olarak boşanma ya da ayrılık davasının açıldığı tarihten itibaren geçerli olacaktır.<sup>79</sup>

5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun md. 59 gereği yabancı mahkeme kararı, kesinleştiği andan itibaren kesin delil ve kesin hüküm etkisi ortaya koyar. Yabancı mahkeme tarafından verilen ve verildiği ülkede kesinleşmiş olan mahkeme kararı, o ülkede hukuki sonuçlarını doğurur. Bu kararın Türkiye'de icra olunabilmesi için karar hakkında, yetkili Türk mahkemelerince tanıma/tenfiz kararı verilmesi gerekmektedir. Türk mahkemeleri tarafından verilen tanıma/tenfiz kararının kesinleşmesi ile birlikte mal rejimin tasfiyesi davası açılabilir. Bu durumda mal rejiminin sona erme tarihi, boşanma davasının yabancı mahkemede açıldığı tarih olarak kabul edilecektir.<sup>80</sup>

TMK md. 206/1 kapsamında düzenlendiği üzere hâkim, haklı sebeplerin varlığı halinde, eşlerden birinin talebi ile, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir. Bu durumda edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erme anı, TMK md. 225/2 ile paralel şekilde, davanın açıldığı tarihtir.<sup>81</sup>

Eşlerden birinin talebi ile hakimin mal ayrılığına geçilmesi yönünde karar vermesi bozucu yenilik doğuran bir haktır. Yenilik doğuran haklar kural olarak ileriye etkili sonuç doğurduğu halde TMK md 225/2 bu özelliğin istisnasını oluşturmaktadır.<sup>82</sup>

Sona erme anının davanın açıldığı tarih olarak kabul edilmesinin temel sebebi, yargılama esnasında malvarlığında meydana gelecek değişikliklerin, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesini ve tasfiye ile belirlenecek katılma alacağını etkilemesini önlemektir. Yargılama esnasında eşler, yapacakları farklı eylem ve işlemler ile malvarlığı mevcudunu ve katılma alacağı miktarını azaltmaya çalışabilirler. Bunun yanı sıra yargılamayı uzatarak, değişik şekilde kazanç elde etmeyi amaçlayabilirler.<sup>83</sup> İşte tüm bunların önüne geçmek amacıyla mal rejiminin sona erme anı davanın açıldığı tarih olarak kabul edilmektedir.

<sup>79</sup> Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 41; Gümüş, s. 287.

<sup>80</sup> Uluç, s. 653; Yıldız, s. 45.

<sup>81</sup> Yetik, s. 119; Anıl/Taner, s. 82.

<sup>82</sup> Özer Deniz, s. 32; Sarı, s. 97.

<sup>83</sup> Sarı, s. 97.

Dava tarihi itibariyle mal rejiminin sona erdiğinin kabul edilebilmesi için, açılan davanın hakim tarafından kabul edilmesi gerekmektedir. Davanın reddine karar verilmesi halinde ise evlilik ve edinilmiş mallara katılma rejimi devam edecektir. Eşlerden birinin açtığı dava reddedilmekle birlikte diğer eş tarafından açılan karşı davanın kabulü halinde, edinilmiş mallara katılma rejimi, karşı davanın açıldığı tarihte sona ermiş olacaktır.<sup>84</sup>



---

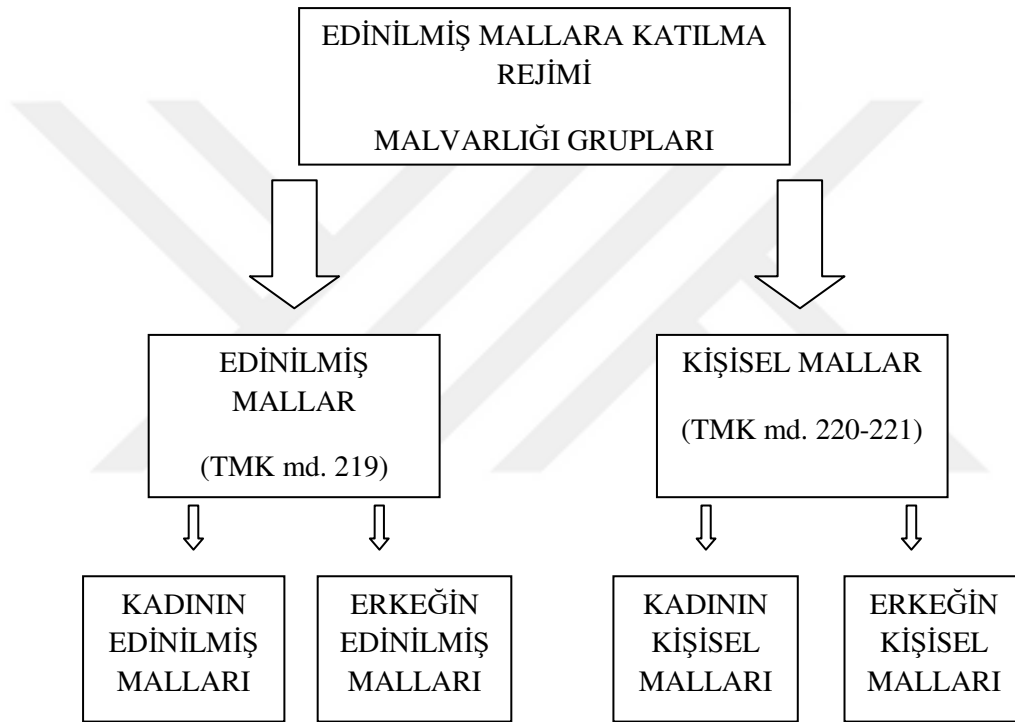
<sup>84</sup> Sarı, s. 99.

## II. BÖLÜM

### EŞLERİN MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN BELİRLENMESİ

#### A- EDİNİLMİŞ MAL – KİŞİSEL MAL AYRIMI

TMK md. 218 kapsamında düzenlendiği üzere edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar. Bu sebeple edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilebilmesi için öncelikle mal gruplarının belirlenmesi gerekmektedir. Eşlerin malvarlığı şu şekilde gruplanabilecektir:<sup>85</sup>



Yukarıdaki tabloda açıkça belirtildiği üzere eşlerin malvarlıkları kesin bir suretle gruplanmış durumdadır. Her iki mal grubunun kesişim kümesi söz konusu değildir. Bu durumda bir mal, hem edinilmiş mal hem de kişisel mal olamayacaktır.<sup>86</sup> Edinilmiş mallar TMK md. 219 ile örnekleme suretiyle sayılmış fakat kişisel mallar TMK md. 220 ve md. 221’de sınırlı sayıda belirtilmiştir. Bunun sonucu olarak eşlerden herhangi birinin kişisel malı olmayan malvarlığı edinilmiş mal kabul edilecektir.<sup>87</sup> TMK md. 222/2 uyarınca, şüphe halinde bir eşin bütün malları, edinilmiş mal kabul edilecektir.

<sup>85</sup> Zeytin, s. 94; Gençcan, Mal Rejimleri, s. 205.

<sup>86</sup> Sarı, s. 132; Gümüş, s. 253.

<sup>87</sup> Gümüş, s. 253; Zeytin, s. 94.

Eşler evlilik birliği devam ederken bir takım mallar üzerinde paylı mülkiyet ya da elbirliği mülkiyet yolu ile birlikte hak sahipliği kurmuş olabilirler. Bu durumda paylı mülkiyette, her bir eşe ait mülkiyet payı ya da elbirliği mülkiyetindeki ortaklık payı eşlerin kişisel malvarlığı içerisinde yer alacaktır. Ancak bu pay ve haklar, hakkı oluşturan finans kaynağına göre edinilmiş mal da olabilecektir. Bunun tespitinin yaparken dikkat edilecek nokta ise bir malın aynı anda iki mal grubu içerisinde de yer alamayacağıdır.<sup>88</sup>

Eşlerin malvarlığı değerleri içerisinde bulunan edinilmiş mal ve kişisel mallar tespit edilip belirlendikten sonra, varlığı tespit edilen edinilmiş mallar, katılma alacağının belirlenmesinde ve mal rejimin tasfiyesinde esas alınacaktır. Kişisel mallar ise mal rejimi tasfiyesinin dışında tutulacaktır.<sup>89</sup>

### **1. Edinilmiş Mallar**

TMK md. 219 kapsamında hangi malların edinilmiş mal olduğu örnekseyici bir şekilde sayılmıştır. TMK md. 219'a göre;

*“Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir.*

*Bir eşin edinilmiş malları özellikle şunlardır:*

- 1. Çalışmasının karşılığı olan edinimler,*
- 2. Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler,*
- 3. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar,*
- 4. Kişisel mallarının gelirleri,*
- 5. Edinilmiş malların yerine geçen değerler.”*

Edinilmiş malların düzenlendiği TMK md. 219'un yanı sıra, TMK md. 220'de düzenlenen kişisel mallar, sınırlı sayı ilkesine tabi olarak sayıldığı için, bu madde kapsamında olmayan tüm malvarlığı değerleri de edinilmiş mal sayılacaktır. Bu düzenleme aynı zamanda şunu da ifade etmektedir: Bir mal TMK md. 219

<sup>88</sup> Gümüş, s. 253.

<sup>89</sup> Sarı, s. 132.



kapsamında düzenlenen edinilmiş mal tanımına uygun olsa da, eğer TMK md. 220 kapsamında düzenlenen malvarlığı değerlerinden ise kişisel mal niteliği taşıyacaktır. Bu sebeple TMK md. 219'da yapılan tanıma uygun olarak edinilmiş mallar tespit edilirken, malvarlıklarının aynı zamanda TMK md. 220 kapsamında düzenlenen kişisel mallardan olup olmadığına dikkat edilmesi gerekmektedir.<sup>90</sup>

TMK md. 219/1'de ifade edildiği üzere; “*edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir.*” Buradan hareketle edinilmiş malın üç temel unsuru olduğu söylenebilecektir;

- Edinilmiş malın bir malvarlığı değeri olması,
- Malvarlığı değerinin mal rejiminin devamı sırasında elde edilmiş olması,
- Karşılığı verilerek elde edilen bir malvarlığı değeri olmasıdır.<sup>91</sup>

Madde metninde ifade edildiği üzere edinilmiş malın konusunu malvarlığı değeri oluşturmaktadır. Buradaki “*mal*” kavramı ile ifade edilmek istenen, günlük kullanımın üstünde ve ötesinde her türlü mal varlığı değeridir. Kanun koyucu edinilmiş mal olabilecek malvarlığı değerleri kapsamında herhangi bir ayırım yapmamış olup taşınır veya taşınmazlar üzerindeki aynı haklar, maddi değeri olan yenilik doğuran haklar, alacak hakları, beklenen haklar ve mali yönleri ile fikri haklar edinilmiş mal niteliği taşıyabilecektir.<sup>92</sup>

Kanun koyucu edinilmiş malları düzenlediği TMK 219 ile edinilmiş malların, evliliğin devamı süresince karşılığı verilerek elde edilen mallar olduğunu belirtmiş bulunmaktadır. Burada vurgulanmak istenen edinilmiş mallara katılma rejiminin emek verilerek, çalışma karşılığı elde edilen mallardan oluşan bir rejim olduğudur. Dolayısıyla emek harcanmadan elde edilen mallarda diğer eşin hak sahipliği söz konusu olmayacaktır. Buradaki temel nokta eşlerden biri emek karşılığı çalışarak bir

---

<sup>90</sup> **Sarı**, s. 134-135.

<sup>91</sup> **Sarı**, s. 136; **Anıl/Taner**, s. 94; **Kırmızı**, s. 288; **Akbulut**, Pakize Ezgi, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ile Kişisel Mallar Ayrımı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2010, s. 34, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, E.T. 20.11.2018.

<sup>92</sup> **Sarı**, s. 136; **Akbulut**, s. 34.

mal ediniyorsa diğer eşin de bu edinime maddi-manevi tüm katkılarının değerlendirilmesi gerektirir.<sup>93</sup>

TMK md. 219’da ifade edilen “karşılık” kavramından; eşlerin bedensel ya da fikri güç ve emeği karşılığında kazanımları, eşlerden birine karşı üçüncü kişiler tarafından gösterilen haksız fiil sonucu elde edilen tazminat ve diğer kazanımlar, edinilmiş mallar içerisinde bulunan bir hak veya eşyanın sarf edilmesi sonucu kazanılan mal ve ya haklar anlaşılmalıdır.<sup>94</sup>

Eşlerin malvarlığı içerisinde bulunan tüm mal ve haklar her zaman gerçek değeri ödenmek suretiyle elde edilmeyebilir. Malın bir kısmı ivazlı bir kısmı ivazsız kazandırma yoluyla elde edilmiş olabilir. Bu durumda malın, ivazlı mı yoksa ivazsız mı elde edildiğinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu tespit maldaki ivazlı ve ivazsız kısımların ağırlığına göre yapılacak olup karşılaştırma sonucu hangi kısmın daha çok olduğuna bakılarak kazandırma şekli belirlenecektir. Yapılan bu tespit sonucu malın ivazlı olarak edinildiğine karar verirse mal, edinilmiş mallar içerisinde yer alacak ve tasfiyeye tabi olacaktır. Ancak kazandırmanın ivazsız olduğu tespit edilirse malın, kişisel mal olduğu kabul edilerek tasfiye dışında bırakılacaktır. Adaletli bir tasfiyenin sağlanabilmesi için az kalan kısım yönünden denkleştirme yoluna gidilecektir.<sup>95</sup> Örneğin; A, B ile evlilik birliği devam ederken, C’nin 50.000,00 TL değerindeki aracını, aralarındaki uzun soluklu dostluk sebebiyle 40.000,00 TL’ye almıştır. Bu durumda evlilik birliği sona erdiğinde tasfiyeye konu olacak araba, 40.000,00 TL ivazlı, 10.000,00 TL ivazsız kazandırma sonucu satın alınmıştır. Ağırlıklı kazanım ivazlı olduğu için söz konusu araba edinilmiş mal kabul edilecek ve tasfiyeye tabi olacaktır. Ancak A’nın 10.000,00 TL’lik ivazsız kazanım için denkleştirme alacağı hakkı saklıdır.

TMK md. 219/2-b.2’de düzenlendiği üzere, sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler, çalışma karşılığı olarak yapılan, belli bir emek ve

---

<sup>93</sup> Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 237; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 42; Gençcan, Mal Rejimleri, s. 213; Kaçak, Nazif, Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşımı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 85.

<sup>94</sup> Gümüş, s. 254; Akbulut, s. 38.

<sup>95</sup> Sarı, s. 141; Akbulut, s. 39.

çalışmanın sonucunda doğan ödemeler olduğu için edinilmiş mal sayılmaktadır.<sup>96</sup> Hakkın konusunu oluşturan çalışma olmasaydı TMK md. 219/2-b.2’de düzenlenen ödeme de olmayacaktı diyebiliyorsak, ödemenin çalışma karşılığı olduğu açık olup edinilmiş mal sayılması gerekmektedir. Bununla birlikte söz konusu ödemenin edinilmiş mal sayılabilmesi için ödemeye, mal rejiminin devamı sırasında hak kazanılmış olması gerekmektedir. Eğer eşlerden biri evlilik birliği kurulmadan önce ödemeye hak kazanmış ancak ödeme ödenek yetersizliği, evrak işleri vs. gibi sebeplerle ancak evlilik birliği kurulduktan sonra yapılıyor ise bu durumda ödemenin edinilmiş mal olmayacağı açıktır. Aynı şekilde ödemeye evlilik birliği içerisinde hak kazanılmış ancak ödeme evlilik birliği sona erdikten sonra yapılmışsa, bu ödeme edinilmiş mal olarak kabul edilerek tasfiyeye tabi olacaktır.<sup>97</sup>

Sosyal güvenlik ödemeleri gerçekleştirilme şekline göre ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Ödemelerin irat şeklinde yapılması durumunda yalnızca mal rejiminin devam ettiği döneme ilişkin yapılan ödemeler edinilmiş mal olacaktır. Ödemelerin toptan ödeme şeklinde yapılması da mümkündür. Bu durumda yapılan toptan ödeme miktarının ne kadarının edinilmiş mal, ne kadarının kişisel mal olduğunun tespiti gündeme gelecektir. Bu tespit TMK md. 228/2’ye göre yapılacak olup toptan ödeme miktarının mal rejiminin sona erdiği tarihten sonraki dönemi kapsayan kısmı edinilmiş mallara dahil edilemeyecektir.<sup>98</sup>

Hayat sigortaları kapsamında ödenecek sigorta tazminatlarının edinilmiş mal olup olmadığının tespiti için öncelikle sigorta primlerinin hangi mal varlığı kesiminden karşılandığına ya da karşılanmakta olduğuna bakmak gerekecektir. Sigorta tazminatı mal rejiminin devamı sırasında doğmuşsa tazminat, sigorta primleri ağırlıklı olarak hangi malvarlığı kesiminden ödenmişse, o malvarlığı grubuna dahil olacaktır.<sup>99</sup> Eğer sigorta tazminatı mal rejiminin devamı sırasında ortaya çıkmamışsa sadece iştirah bedeli(geri alım bedeli), prim ödemesinin yapıldığı malvarlığı grubuna dahil olacaktır. Evlenmeden önce akdedilen bir hayat sigortasında primler,

---

<sup>96</sup> **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 43; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 238; **Yıldız**, s. 25; **Akbulut**, s. 48; Bu kapsamda Emekli Sandığı, Bağkur, SSK gibi sosyal güvenlik kuruluşlarınca bağlanan aylıklar ve yapılan sağlık yardımları, banka ve sigorta şirketleri gibi kurumsal firmaların personele yardım amacıyla kurduğu sandık ve yardım havuzlarından yapılan ödemeler, sosyal yardım amaçlı kamusal fonlardan yapılan ödemeler, yeşil kart uygulaması gibi sağlık yardımları edinilmiş mallara örnek olarak gösterilebilecektir. **Gümüş**, s. 259 .

<sup>97</sup> **Sarı**, s. 149.

<sup>98</sup> **Sarı**, s. 150; **Demir**, P., s. 20.

<sup>99</sup> **Ergün**, s. 1559; **Akbulut**, s. 49.

evlendikten sonra da eşin kişisel mallarından karşılanmışsa iştirah bedeli ve sigorta tazminatı kişisel malvarlığı içerisinde yer alacaktır. Ancak primlerin çoğu edinilmiş mallardan karşılanmışsa sigorta tazminatı ve iştirah bedeli edinilmiş malların içerisinde yer alacaktır. Bu durumda evlilikten önce ödenen primler kişisel mallara denkleştirme alacağı olarak yazılacaktır.<sup>100</sup>

Yukarıdaki paragraflarda her ne kadar sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşları tarafından yapılan ödemelerin edinilmiş mal olduğundan bahsetmiş olsak da eşlere, çalışma karşılığı olmaksızın, birtakım ihtiyaçlarını gidermek amacıyla, çeşitli kamu ve özel kurum ve kuruluşlarınca yapılan barınma, beslenme, sığınma nitelikli yardımlar edinilmiş mallar içerisinde yer almamaktadır. Bununla birlikte

<sup>100</sup> **Gümüş**, s. 259; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/5647 K. 2016/6710 T. 13.04.2016 “4721 Sayılı TMK'nun [222](#). maddesi hükmüne göre; belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür. Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır. Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir. Aynı Kanun'un 219/5. maddesine göre ise; edinilmiş malların yerine geçen değerler edinilmiş mal, 220/4. maddeye göre de, kişisel malların yerine geçen değerler de kişisel mal sayılır. Bu durum, kanun koyucunun kabul ettiği, mal rejiminin tasfiyesi davalarında ki ispat ve ikame kurallarıdır. Açıklanan bu kanuni düzenlemelere göre; bireysel emeklilik sonucu yapılan toplu ödeme ya da irat şeklindeki maaş ödemelerinin hangi mal grubundan sayılacağı, bireysel emeklilik için ödenen primlerin ait olduğu mal grubuna göre belirlenir. Bireysel emeklilikte biriken para, primleri edinilmiş mal grubundan karşılanmışsa edinilmiş mal, kişisel mal grubundan karşılanmışsa da kişisel mal sayılacaktır. Primlerin hangi eş tarafından veya hangi mal grubundan ödendiğinin kanıtlanamaması durumunda ise, az yukarı da açıklanan TMK'nun [222](#).maddesinin 2 ve 3.fıkraları göz önünde bulundurulur mal rejiminin tasfiyesi gerçekleştirilmelidir. Açıklamalar doğrultusunda tasfiyenin yapılabilmesi için, iddia ve savunma çerçevesinde, prim ve emeklilik ödemelerine dair belgeler bulunduğu yerlerden getirtilerek hüküm kurulurken göz önünde bulundurulmalıdır. Belirtilen ilke ve esaslara göre değer tespiti, belirleme ve hesaplamaların yapılabilmesi için ihtiyaç duyulması halinde konusunun uzmanı bilirkişi veya bilirkişilerden de yardım alınmalıdır. Somut olaya gelince; eşler, 26.7.1990 tarihinde evlenmiş, 9.2.2010 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne dair hükmün, kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir ( TMK [225](#)/son ). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden 4721 Sayılı TMK'nun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihine kadar mal ayrılığı ( TKM [170](#).m ), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar ise, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir ( 4722 Sayılı Kanun'un [10](#), TMK [202](#)/1.m ). Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı olduğu rejime dair hükümler uygulanır ( 4721 s.lı TMK [179](#) m ). Kural olarak mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki değerlenimle hesaba katılırlar ( TMK. madde [235](#)/1 ). Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır ( TMK. madde [228](#)/1 ). Bu açıklamalara göre belirlenebilir beklemeceli hakların da mal rejiminin tasfiyesi sırasında göz önünde bulundurulması gerekir. Yargıtay'ın ve Dairemizin uygulaması da bu yöndedir. Dava konusu yapılan bireysel emeklilik sisteminde biriken iştirah bedelinin mal rejiminin sona erdiği tarihte belirlenmesi mümkün olduğu gibi sistemden çıkılmasını yasaklayan herhangi bir kanuni düzenleme de bulunmamaktadır. Mal rejiminin sona erdiği 9.2.2010 tarihi itibarıyla davalı eşin sistemden ayrılması halinde ödenebilecek iştirah bedelinin ilgili sigorta şirketlerinden sorularak belirlendikten sonra bu miktar mevcut kabul edilerek yukarıda açıklanan ilke ve esaslar doğrultusunda mal rejiminin tasfiyesine ve davacı eşin alacak miktarının hüküm altına alınmasına karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.” [www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T:26.03.2018.

eşlerin, önceki evlilikleri sebebiyle aldığı yoksulluk nafakası ödemeleri de edinilmiş mal sayılmayacaktır.<sup>101</sup>

TMK md. 219’da düzenlenen bir diğer edinilmiş mal çeşidi ise çalışma gücü kaybı nedeniyle ödenen tazminatlardır. Hükümün düzenlenme amacı, kişinin herhangi bir nedenle çalışamaması, iş gücünü kullanamaması sebebiyle yoksun kaldığı kazanç kaybının, bu duruma sebebiyet veren kişi tarafından tazmininin sağlanmasıdır. Çalışma gücü kaybı nedeniyle ödenen tazminat gibi bu tazminata işleyecek faiz de edinilmiş mallara dahil olacaktır.<sup>102</sup>

Çalışma gücü kaybına neden olan olay edinilmiş mallara katılma rejimi yürürlüğe girmeden önce gerçekleşmiş olabileceği gibi mal rejiminin yürürlükte bulunduğu dönem içerisinde de gerçekleşmiş olabilecektir. Söz konusu olay mal rejimi yürürlüğe girmeden önce gerçekleşmişse mal rejimi yürürlüğe girdiği tarihte etkisini devam ettiriyor olabileceği gibi etkisi ortadan kalkmış da olabilir. Çalışma gücü kaybının etkileri mal rejimi yürürlüğe girmeden önce ortadan kalmışsa buradaki tazminat alacağı kişisel maldır. Çalışma gücü kaybı mal rejimi yürürlüğe girmeden önce gerçekleşmiş ve etkileri mal rejimi yürürlüğe girdikten sonra da devam ediyor ise tazminat, irat ve ya sermaye şeklinde ödenebilecektir. Tazminatın irat şeklinde ödenmesi durumunda, mal rejiminin devamı boyunca yapılan ödemeler edinilmiş mal sayılacaktır. Tazminat sermaye şeklinde ödenecek ise, tazminatın mal rejimin yürürlükte kaldığı döneme ilişkin kısmı edinilmiş mal olacaktır. Çalışma gücü kaybı mal rejimin yürürlükte olduğu dönem içerisinde doğmuş, etkilerini göstermiş ve bu dönem içerisinde ortadan kalkmışsa, ödenecek tazminat tümüyle edinilmiş mal sayılacaktır.<sup>103</sup>

TMK md. 219’da düzenlenen edinilmiş mal çeşitlerinden biri de, eşler arasında aksi yönde bir anlaşma olmadığı müddetçe, kişisel mallardan elde edilen gelirlerdir.<sup>104</sup> Kanun koyucunun bu düzenleme ile, edinilmiş mallara hakim olan

---

<sup>101</sup> **Gümüş**, s. 259.

<sup>102</sup> **Sarı**, s. 155.

<sup>103</sup> **Sarı**, s. 157; **Demir**, P., s. 21; **Yıldız**, s. 26; **Akbulut**, s. 59-60.

<sup>104</sup> Moroğlu, bu düzenlemeyi şiddetle eleştirmektedir. Moroğlu’na göre temel kural emek karşılığı birlikte kazanılan malların gelirlerinin edinilmiş mal olmasıdır. Kişisel malların gelirinin ise gene kişisel mal olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Örneğin; bir ailenin, evlenmeden önce kızına aldığı evin kira getirisinin evlilik kurulduktan sonra edinilmiş mal sayılması ya da bu kira getirisi ile satın alınan arabanın edinilmiş mal olarak kabul edilmesi hakkaniyete uygun düşmemektedir. **Moroğlu**, Nazan, Mal Rejimine İlişkin Genel Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Yeni Medeni Yasanın Aile Hukuku’na Getirdiği Yenilikler ve Uygulaması Sempozyumu, TÜBAKKOM Türkiye

hakkın emek karşılığı kazanılması ilkesinden ayrıldığı görülmektedir. Bu madde kapsamında, eşler karşılık ve emek vermedikleri halde, kişisel malların gelirleri edinilmiş mal sayılacaktır.<sup>105</sup>

Madde metninde ifade edilen “*kişisel malların gelirleri*” kavramı ile ifade edilmek istenen kişisel malvarlığından elde edilen ürünlerdir. TMK md. 685/2 kapsamında ürünler, doğal ve hukuki ürünler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. TMK md. 219 kapsamında bu iki türden hangisinin edinilmiş mal sayılacağı noktasında herhangi bir ayırım yapılmadığı için her iki ürün türü de edinilmiş mal sayılacaktır. Hayvansal ve doğal ürünler, tarla ve bahçelerden elde edilen ürünlerdir. Örneğin; babadan miras kalan zeytin bahçesindeki zeytinler, evlenmeden önce satın alınan mandıradaki ineklerin evlilik birliği içerisinde vermiş olduğu sütler edinilmiş mal varlığı içerisinde yer almaktadır. Hukuki ürünler ise taşınır veya taşınmaz malvarlığında elde edilen kira geliri, finansal yatırım araçlarından ve faizden elde edilen kazançlar, fikri haklardan elde edilen telif bedelleri şeklinde örneklenebilecektir.<sup>106</sup>

Kişisel malın gelirlerinin edinilmiş mal kabul edilebilmesi için, bu gelirlerin mal rejimi devam ederken doğması gerekmektedir. Burada önemli olan gelirin doğduğu an olup ifa ya da tahsil zamanı önem taşımamaktadır.<sup>107</sup> Örneğin; A, kişisel mal niteliğinde olan taşınmazını evlenmeden önce B’ye kira vermiştir. A ile B arasındaki kira ilişkisi A evlendikten sonra da devam etmiştir. Ancak B, A evlendikten 3 ay sonra kira bedellerini aksatmaya ve ödememeye başlamıştır. B bir sabah arkasında 10 aylık birikmiş kira borcu bırakarak taşınmazdan ayrılmıştır. Bu olayın ardından kısa bir süre A boşanmıştır. A boşandıktan kısa bir süre sonra B çıkıp gelmiş ve çok mahcup olduğunu söyleyerek 10 aylık bakiye kira borcunu nakden ve defaten A’ya ödemiştir. Bu durumda A tarafından yapılan bu tahsilat edinilmiş maldır. Tahsilatın mal rejimi sona erdikten sonra yapıyor olmasının hiçbir önemi bulunmamaktadır.

Kişisel malın gelirinin edinilmiş mal sayılıyor olması sebebiyle, bu gelirin elde edilmesi için malın bakımı ve değerinin korunması amacıyla yapılan tüm

---

Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu 2003 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği, Şen Matbaa, Ankara, 2003, s. 82.

<sup>105</sup> Sarı, s. 139.

<sup>106</sup> Sarı, s. 160.

<sup>107</sup> Sarı, s. 163.

masraflar maldan elde edilen gelirden düşülecektir. Eğer maldan elde edilen gelir bu masrafları karşılamaya yetmiyor ise masraflar edinilmiş mallardan karşılanacaktır. Dolayısıyla “*net gelir*”; kişisel maldan elde edilen gelirlerden, bu gelirin elde edilmesi için malın bakımı ve korunması amacıyla yapılan masraflar çıkarıldıktan sonra ulaşılan sonuçtur.<sup>108</sup>

TMK md. 219 ile edinilmiş malın yerine geçen değerler edinilmiş mal kabul edilmektedir. Akıp giden hayat içerisinde kişilerin mal varlığı sürekli aynı yerde durmamakta, alınıp satılmakta ve çeşitli tasarruflar sebebiyle tür değişikliklerine uğramaktadır. Bu karşı koyulmaz ve engellenemez bir durumdur. Bu sebeple kanun koyucu, malvarlığı içerisindeki değişikliklerin, edinilmiş malların değerinde azalmaya yol açarak eşlerin hak kaybına uğramasını engellemek amacıyla mevcut düzenlemeyi getirmiştir. Evlilik birliği devam ederken eşler, malvarlığı değerlerinde üzerinde, edinilmiş mal kişisel mal ayrımı olmadan serbestçe tasarruf hakkına sahiptir. Bu düzenleme ile edinilmiş mal statüsünde olan bir malın malvarlığından çıkması ve yerine başka bir malın malvarlığına dahil olması durumunda, edinilmiş mal karşılığında elde edilen malvarlığı değeri de edinilmiş mal sayılacağı için hak kaybı yaşanmamış olacaktır.<sup>109</sup>

<sup>108</sup> **Sarı**, s. 164; **Gümüş**, s. 262; **Akbulut**, s. 65.

<sup>109</sup> **Sarı**, s. 165; **Gümüş**, s. 263; **Kırmızı**, s. 288; **Akbulut**, s. 67; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/24171 K. 2016/6157 T. 06.04.2016 “*Somut olayda; eşler, 5.7.1986 tarihinde evlenmiş, 25.2.2010 tarihinde eş ...'ın ölümüyle davacı eş ve davalı kardeő mirasçı olarak kalmıştır. Mal rejimi ölüm tarihi itibarıyla sona ermiştir ( TMK'nun m. 225/1 ). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden 4721 Sayılı TMK'nun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihine kadar mal ayrılığı ( 743 Sayılı TKM'nun m.170 ), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar ise, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir ( 4722 Sayılı Kanun'un m. 10, TMK'nun m. 202/1 ). Aile konutu, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 17.10.2002 tarihinde satın alınarak, ölen eş adına tescil edilmiştir. Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağı bulunduğ u rejime dair hükümler uygulanır ( TMK'nun m. 179 ).*

*Davacı vekili 17.12.2010 havale tarihli cevaba cevap dilekçesinde davaya konu evin ölen eşin 2001 yılında emekli olmasıyla alınan ikramiye ile eldeki birikimlerin birleştirilmesi suretiyle satın alındığını beyan etmiştir. Buna göre 17.10.2002 tarihinde satın alınan evin bedelinin bir kısmının ölen eşin kişisel malı niteliğindeki emeklilik ikramiyesi ile kalanının ise tarafların birikimleri ile karşılandığı anlaşılmıştır. Dava konusu ev, edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 17.10.2002 tarihinde satın alınarak ölen eş adına tescil edilmiştir. TMK'nun 222/1 ve 3. maddesine göre bir eşin bütün malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal sayıldığından davalı tarafça da emekli ikramiyesi ile karşılanan bölüm dışındaki kısmın ölen eşin kişisel malları ile karşılandığı kanıtlanamadığından emekli ikramiyesi dışındaki bölümün anılan kanun maddesi uyarınca edinilmiş mallardan karşılandığının kabulü gerekir. Aynı Kanunun 219/5.maddesi gereği edinilmiş malın yerine geçen değerler de edinilmiş mal sayıldığından davacının artık değere katılma alacağı mevcuttur. Bu açıklamalara göre belirlenecek katılma alacağına mahsuben, davacının talepleri konusunda bir karar verilmesi gerekirken usul, yasa ve dosya içeriğine uygun düşmeyen sair gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.”*  
<http://www.kazanci.com>, E.T. 01.04.2018.

Mal rejiminin tasfiyesinde, eşlerin malı edinme tarihi itibarıyla bağlı bulunduğu rejime dair hükümler uygulanacaktır.<sup>110</sup> Buradan hareketle söylenebilir ki; bir malın edinilmiş mal sayılabilmesi için, edinilmiş mallara katılma rejiminin devamı sırasında edinilmesi gerektir. Nitekim TMK md. 219/1’de de ifade edildiği üzere edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince edindiği malvarlığı değerleridir. Fakat bir malın edinilmesi için ödenmesi gereken bedel evlilik birliği kurulmadan önce ödenmiş ancak mal evlilik birliği kurulduktan sonra teslim ediliyorsa artık bu malvarlığının edinilmiş mallardan sayılacağı söylenemeyecektir.<sup>111</sup>

Mal rejiminin devamı sırasında mahkeme tarafından ayrılık kararı verilmeksizin eşler, fiilen ayrı yaşamaya başlamışlarsa, bu zaman zarfında edinilen mal edinilmiş mallardan sayılacaktır. Ancak söz konusu fiili ayrılıkla beraber TMK md. 206’da sayılan hallerden biri de gerçekleşmişse hakim, olağanüstü mal rejimine geçilmesi kararı verebilecektir.<sup>112</sup>

## 2. Kişisel Mallar

TMK md. 220 kapsamında hangi malların kişisel mal olduğu sınırlı olarak sayılmış bulunmaktadır. TMK md. 220’ye göre;

*“Aşağıda sayılanlar, kanun gereğince kişisel maldır:*

*1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya,*

---

<sup>110</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/15695 K. 2016/13500 T. 10.10.2016 “Somut olaya gelince; eşler, 07.05.2000 tarihinde evlenmiş, 22.05.2009 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne dair hükmün, kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK m. 225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden 4721 Sayılı TMK’nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (743 Sayılı m. TKM 170), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar ise, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4722 Sayılı Kanun’un m. 10, TMK m. 202). Tasfiyeye konu 131 ada 1 parsel 8 numaralı bağımsız bölüm ..., eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 17.10.2008 tarihinde tam hissesi; 615 ada 9 parsel sayılı taşınmaz ...’deki taşınmaz), eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 15.03.2007 tarihinde 510/1050 hissesi satın alınarak, davalı eş adına tescil edilmiştir, Tasfiyeye konu ... Limited Şirketi ise, eşler arasında mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu 08.06.1998 tarihinde kurulmuştur ve kişisel maldır. Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı bulunduğu rejime dair hükümler uygulanır (TMK m. 179)” <http://www.kazanci.com>, E.T. 01.04.2018.

<sup>111</sup> Özer Deniz, s. 52; Sarı, s. 137.

<sup>112</sup> Sarı, s. 137.



2. *Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri,*

3. *Manevî tazminat alacakları,*

4. *Kişisel mallar yerine geçen değerler.”*

Madde metninde ifade edilen kişisel mal çeşitlerinden ilki eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşyadır. Bu malvarlığı edinilen kaynağa bağlı olmaksızın, yani ister edinilmiş ister kişisel mallardan elde edilen gelire alınmış olsun, sahibi olan eşin kişisel malı olacaktır.<sup>113</sup> Burada önemli olan malın kişisel kullanım amacına yönelik olmasıdır.<sup>114</sup>

Kişisel kullanıma yarayan eşyalara örnek olarak; mücevher, saat, bilezik, takı setleri, her türlü kıyafet, çamaşır, ayakkabı, gelinlik, nişanlılık, cep telefonu, tablet, fotoğraf makinesi, kamera, lens, bant, kaset, plak, CD, DVD, gözlük, bilgisayar, traş takımı, makyaj malzemeleri, engelli eşe ait olan tekerlekli sandalye, yürüme değnekleri vb. ortopedik eşyalar verilebilecektir.<sup>115</sup> Burada şu ayrımlara dikkat etmek gerekmektedir; örneğin, erkek eş, emek karşılığı kazandığı para ile, ileride ev almak amacıyla yatırım odaklı olarak bilezik alıyor ise, bu bilezikler kadın eşe ait kişisel mal olarak kabul edilemeyecektir.<sup>116</sup> Gene farklı bir bakış açısı ile, bir eşya fiziksel özellikleri itibari ile kişisel eşya gibi görünse de, malik olan eşin dışında diğer eşin ya da tüm aile bireylerinin kullanımına sunulmuş ise bu eşya artık kişisel değil edinilmiş mal olacaktır. Bu durumda eşyanın edinme tarihi, edinme sebebi ve eşya için ödenen karşılığa bakarak karar vermek gerekecektir.<sup>117</sup> Örneğin, eşlerden biri bir fotoğraf makinesi satın alır. Bu makineyi satın alırken tüm ailenin kullanabileceği, herkesin tatile giderken yanına alıp güzel anılarını ölümsüzleştirebileceği, zaten ailecek böyle bir makineye ihtiyaçları olduğunu düşünerek makineyi almıştır. Bunun

<sup>113</sup> **Uluç**, s. 394; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 240; **Demir**, P., s. 23; **Ergün**, s. 1562.

<sup>114</sup> **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 240; **Kaçak**, s. 89.

<sup>115</sup> **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 241; **Uluç**, s. 395; **Yetik**, s. 115; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 240; **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 45; **Ateş**, Turan, Edinilmiş (Kazanılmış) Mallara Katılma Rejimi, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2013, s. 121; **Zeytin**, s. 125; **Anıl/Taner**, s. 87; **Demir**, P., s. 23; **Kırmızı**, s. 291; **Kaçak**, s. 89; **Ergün**, s. 1562; **Yıldız**, s. 30; **Canpolat**, s. 32; **Akbulut**, s. 74.

<sup>116</sup> **Sarı**, s. 170; **Uluç**, s. 395; **Akbulut**, s.75.

<sup>117</sup> **Uluç**, s. 395; Aile içerisindeki iş bölümü ya da gelenekler gereği yalnızca eşlerden biri tarafından kullanılan yemek pişirme aletleri(tencere, tava, ocak vs.), ütü, bulaşık ve çamaşır makinası kişisel kullanıma özgü olduğu gerekçesi ile kişisel mal olarak kabul edilemeyecektir. **Anıl/Taner**, s. 86.

sonucu olarak fotoğraf makinesi, tüm aile üyelerinin kullanımına sunulmuştur. Artık makine kişisel mal değil genel nitelikli ev eşyası sayılmalıdır.

Niteliği ve fiziki yapısı itibariyle belli bir kişinin kullanımına özgülenen eşyalardan olmasa da, kanunun kişisel mallar ile ilgili yapmış olduğu tarif gereği kişisel mal konumunda olan malvarlıkları da, ait oldukları eşin kişisel malı sayılmaktadır. Örneğin; 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 19. maddesi gereği kooperatif paylarının kişiye özgü olması ve pay üzerinde ortaklık kurulamaması kooperatif payının kişisel mal konumunda olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde şirket hisseleri de niteliği gereği kişisel mal konumundadır.<sup>118</sup> Fakat her ne kadar şirket hissesi kişisel mal ise de, evlilik birliği içerisinde bu hisse kapsamında verilen temettü edinilmiş mal sayılacaktır.<sup>119</sup>

İcra ve İflas Kanunu'nun Haczi Caiz Olmayan Mal ve Haklar başlığı altında düzenlenen 82/2. maddesi ile ekonomik faaliyeti, sermayesinden ziyade bedenî çalışmasına dayanan kişinin mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan eşyaların haczedilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Buna karşılık TMK md. 220/1-b.1 ile yalnızca kişisel kullanıma yarayan eşyaların kişisel mal sayılacağı belirtilmiştir. Bu durumda eşlerin meslek ve sanatlarını sürdürmeleri için gerekli olan ve kullanımlarında bulunan eşyalarının kişisel mal olmadığı ortadadır.<sup>120</sup> Örneğin, mesleki faaliyetlerini yürüten bir seramik sanatçısının atölyesinde bulunan seramik fırını kişisel mal sayılmayacaktır. Bununla birlikte mesleğin icrası esnasında

<sup>118</sup> Anıl/Taner, s. 88.

<sup>119</sup> Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2007/6042 K. 2007/8727 T. 24.5.2007 “Şirket hissesi kocanın kişisel malıdır. Kişisel malın yerine geçen değerlerde kişisel maldır. ( MK. md. 220/2-4 ) Kişisel malın geliri ise aksine sözleşme yapılmadığı sürece edinilmiş maldır. ( MK. md. 219/4, 221/2 ) Mahkemece yapılacak iş; 4721 Sayılı Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 ile mal rejiminin sona erdiği 26.02.2004 tarihleri arasında şirket tarafından davalıya payı dikkate alınarak bir temettü verilmiş ise bunun tesbiti, kar payı verilmemiş ancak şirkete ayın olarak ilave yapılmış ise bunun da belirlenmesi (MK. md. 221 ), mal rejiminin sona erdiği sırada ( 26.02.2004'te ) mevcut olan edinilmiş malların tasfiyede dikkate alınacağına gözetilmesi ( MK. md. 235 ) buna göre katılma alacağı hesaplanması yoluna gidilmelidir. ( MK. md. 236 )” [www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T:25.10.2018; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2007/15741 K. 2009/761 T. 27.1.2009 “Şirket hissesi kocanın kişisel malıdır. Kişisel malın yerine geçen değerlerde kişisel maldır. (MK.md.220/2-4) Kişisel malın geliri ise aksine sözleşme yapılmadığı sürece edinilmiş maldır.(MK. md.219/4, 221/2) Mahkemece yapılacak iş; 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 ile mal rejiminin sona erdiği 25.04.2003 tarihleri arasında şirket tarafından davalıya payı oranında bir temettü verilmiş ise bunun tesbiti, kâr payı verilmemiş ancak şirkete ayın olarak ilave yapılmış ise bunun da belirlenmesi ( MK .md. 221) mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş malların tasfiyede dikkate alınacağına gözetilmesi (MK.md.235) buna göre katılma alacağı hesaplanması yoluna gidilmelidir.( MK. md.236)” [www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T:25.10.2018.

<sup>120</sup> Sarı, s. 170; Zeytin, s. 125; Uluç, s. 220; Yetik, s. 115; Anıl/Taner, s. 88 Haczedilemeyen mal ve haklar hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özkes, Muhammed, İcra ve İflas Hukuku, 10. Bası, Ankara, 2012, s. 271; Demir, P, s. 23.

kullanılan ancak standart olmayıp yalnızca o eş için hazırlanmış ve onun kullanımında bulunan eşyalar kişisel mal olarak kabul edilecektir.<sup>121</sup>

Eşlerden biri kendisine ait bir kişisel malı diğer eşin kullanımına özgüleyebilir. Bu durumda eşyanın maliki değişmeyecek yahut eşya edinilmiş mal niteliği kazanmayacaktır.<sup>122</sup> Örneğin, eşlerden birinin evlenmeden önce aldığı iki adet arabası vardır. Arabalardan birinin kullanımını diğer eşe bırakmış ise bu durumda söz konusu araba kullanımı kendisine bırakılan eşin kişisel malı haline gelmeyeceği gibi, edinilmiş mal olarak da kabul edilemeyecektir.

TMK md. 220/1-b.2’de sayıldığı üzere mal rejimi başlamadan önce eşlerden birine ait bulunan mal varlığı mal rejiminin başlamasıyla kişisel mal olarak varlığını sürdürür.<sup>123</sup> Bu durumda eşlerin önceki evliliklerinden gelen kişisel mal ya da edinilmiş malların tamamı yeni evlilikte kişisel mal olarak kalacaktır.<sup>124</sup>

Eşlerin evlilik birliği içerisinde miras yolu ile edindiği tüm malvarlığı değerleri kişisel mal sayılır. Miras yolu ile elde edilen mal varlığı emek karşılığı olmadan elde edildiği için kişisel mal sayılmaktadır.<sup>125</sup> Ancak bazı durumlarda miras yolu ile edinim, ivazlı bir miras sözleşmesine dayanıyor olabilir. Eğer böyle bir durum söz konusu ise edinilen malvarlığının niteliği, ivazın karşılandığı mal varlığı grubuna göre belirlenecektir. Miras yolu ile edinilen malvarlığı, ivaz kişisel mallardan karşılandı ise kişisel mal; edinilmiş mallardan karşılandı ise edinilmiş mal sayılacaktır.<sup>126</sup>

TMK md. 220/1-b.2’de ifade edildiği üzere, mal rejiminin devamı sırasında karşılıksız kazandırma yoluyla elde edilen malvarlığı değerleri de kişisel mal sayılmaktadır. Bu düzenlemenin miras yolu ile intikal eden malvarlığı haklarının kişisel mal sayılması yönündeki düzenleme ile aynı cümle içerisinde yer alıyor olmasının sebebi; her iki kazanım şeklinin de emek harcanmadan gerçekleşmesidir. Karşılıksız kazandırmalar; ölüme bağlı tasarruflar, sağlar arası bağışlamalar, TMK md. 707 kapsamında düzenlenen mülkiyetin işgal yoluyla kazanılması, TMK md.

---

<sup>121</sup> Anıl/Taner, s. 88.

<sup>122</sup> Sarı, s. 172; Akbulut, s. 75.

<sup>123</sup> Gençcan, Mal Rejimleri, s. 243; Uluç, s. 397; Yetik, s. 115; Zeytin, s. 127; Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 241; Akbulut, s. 79.

<sup>124</sup> Uluç, s. 397.

<sup>125</sup> Gençcan, Mal Rejimleri, s. 253; Uluç, s. 405; Yetik, s. 115; Ateş, s.122; Sarı, s. 174.

<sup>126</sup> Sarı, s. 174; Gençcan, Mal Rejimleri, s. 253; Yıldız, s. 32; Akbulut, s. 82.

712’de düzenlenen kazandırıcı zamanaşımı, TMK md. 713’de düzenlenen tapulu ya da tapusuz taşınmazın zilyetlik yolu ile kazanılması, TMK md. 767’de düzenlenen sahipsiz şeylerin kazanılması, TMK md. 777’de düzenlenen kazandırıcı zamanaşımı, TMK md. 774’de düzenlenen düşen ve sürüklenen şeylerin kazanılması, TMK md. 769’da düzenlenen bulunmuş eşyanın kazanılması şeklinde örneklenebilecektir.<sup>127</sup>

Şans oyunlarından elde edilen paranın kişisel mal mı yoksa edinilmiş mal mı olduğu noktasında doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre, şans oyunlarından elde edilen para eşlerin hiçbir emek sarf etmeden elde ettikleri bir kazanım olduğu için kişisel mallardan sayılmalıdır.<sup>128</sup> Buradan elde edilen kazanım, herhangi bir bilgi, beceri ve yeteneğe bağlı değildir. Bir takım önbilgilere ihtiyaç duyulan at yarışı, iddia gibi oyunlarda da şans faktörü ağır bastığı için, bu oyunlardan elde edilen bedel kişisel mal sayılmaktadır.<sup>129</sup> Doktrinde savunulan diğer görüş ise, şans oyununa yatırılan miktar ile kazanılan miktar arasında ciddi derecede büyük farklar olsa bile burada karşılıksız bir kazandırmadan söz edilemeyecektir. Bu nedenle, katılma bedeli edinilmiş mallardan karşılanan milli piyango, süper loto, iddia gibi şans oyunlarından elde edilen paranın edinilmiş mal olarak kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır.<sup>130</sup> Bu konuda Yargıtay’ın görüşü ise şans oyunlarına yatırılan para hangi mal varlığı kesiminden karşılanıyorsa kazanılan paranın da o malvarlığı kesimine ait olması gerektiği yönündedir.<sup>131</sup>

<sup>127</sup> **Uluç**, s. 408; **Sarı**, s. 176; **Zeytin**, s. 129.

<sup>128</sup> **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 254; **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 46; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 241; **Yetik**, s. 115; **Zeytin**, s. 101; **Canpolat**, Semra, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul, 2018, s. 27, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, E.T.12.11.2018; Ergün’e göre; pozitif bilimler ile açıklanması mümkün olmayan şans faktörüne dayanarak elde edilen kazanımların edinilmiş mal olarak kabulü hakkaniyete aykırı olacaktır. **Ergün**, s. 1561.

<sup>129</sup> **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 254.

<sup>130</sup> **Sarı**, s. 142; **Akbulut**, s. 41; **Özdamar**, Demet/**Kayış**, Ferhat, Yasal Mal Rejimi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi) ve Tasfiyesi, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 44.

<sup>131</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2013/7361 K. 2014/13668 T. 27.06.2014 “*Bu kapsamda, Daire’ce yapılan tartışmalar sonucunda şu sonuca varılmıştır; milli piyango bileti ( ve diğer şans oyunlarının ) satın almak için verilen meblağ kazanılan ikramiyeye göre çok düşük de olsa sonuçta bir karşılıktır. Burada önemli olan ekonomik karşılık değil, hukuki karşılıktır. Yani, bir malın ivazlı sayılabilmesi için, edimler arasında ekonomik anlamda bir dengenin olması zorunlu olmayıp, hukuki anlamda bir karşılık ilişkisinin olması yeterlidir. Evlilik eğer bir hayat ortaklığı bir kader birliği olarak görülüyorsa, iyi günde, kötü günde yoksullukta zenginlikte sonuç itibariyle kaynağı şans olsa bile bir karşılık varsa ve o karşılık edinilmiş mallardan karşılanmış ise, bu edinilmiş mal sayılmalıdır. Evliliğin genel hükümleri başlığını taşıyan TMK’nun 185 vd. maddelerinde yer alan ve Aile Hukukuna hakim olan bu genel ilkelerin de az önce açıklanan somut olguyu ve görüşü doğruladığı kabul edilmelidir. TMK’nun 185/1. fıkranın 1. cümlesinde ‘Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler,’ amir hükmüne yer verilmiş, son fıkrasında ise ‘Eşler, birlikte yaşamak birbirine sadık kalmak ve*

İsviçre Federal Mahkemesi, lotodan kazanılan ikramiyenin edinilmiş mal sayılacağına ilişkin 11.04.1995 tarihli kararı ile, loto ikramiyelerinin, mal rejimi bakımından, finanse edildiği kaynağa göre sınıflandırılması gerektiğini karara bağlamıştır. Bu durumda loto kuponu emek karşılığı kazanılan edinimlerden, yani edinilmiş mallardan iktisap edilmişse, bu halde lotodan elde edilen kazanç edinilmiş mal yerine geçen değerlerden olacaktır. İvazsız bir kazanç, sadece loto kuponunu ivazsız olarak elde edilmesi halinde söz konusu olacaktır.<sup>132</sup>

Kanaatimizce sembolik bir bedel ödeyerek oldukça yüksek bir kazanca sahip olunan şans oyunlarından elde edilen gelirin kişisel mal olarak kabulü gerekmektedir.

---

yardımcı olmak zorundadırlar,' şeklinde, emir niteliğindeki bu ibare yer almaktadır. Gerek sözü edilen maddelerde yer alan ilkeler ve gerekse karşılıklı fedakarlık, sevgi ve saygı üzerine kurulu evlilik birliğinin amacı gereği de; piyango biletinin alımı için harcanan para edinilmiş maldan karşılanmış ise, çıkan ve onun yerine geçen ikame değer sayılan paranın da edinilmiş mal sayılmasını gerektirir. Şans oyunları için verilen karşılığın hangi mal grubundan karşılandığını ispatlamak da oldukça güçtür. Ancak, aksi kanıtlanmadığı takdirde bedelinin edinilmiş maldan karşılandığının kabulü gerekir. Eşlerin mevcut ekonomik durumu açısından önemli sayılabilecek veya yatırım olarak değerlendirilebilecek harcamalar dışında yapılan günlük harcamaların edinilmiş mal grubundan yapıldığının kabulü hayatın olağan akışına uygun olduğu gibi, Örneğin, ev, araba veya şirket hissesi alımında kişisel mal grubuna ait değerlerin de kullanılması hayatın olağan akışına uygun düşmektedir. Tüm bu açıklamalardan hareketle bedel karşılığı oynanan şans oyunlarından kazanılan ikramiyeler edinilmiş mal grubuna dahildir. Yeter ki katılım bedelinin kişisel mallardan sağlandığı açıkça ispatlanmış olmasın. Bu bilgiler ışığında somut olaya bakıldığında; davalı ikramiyeye çıkan milli piyango biletini kişisel mal ya da kişisel mal yerine geçen bir değerle aldığı iddia etmediğine ve aksini kanıtlayamadığına göre biletin günlük harcama kapsamında edinilmiş malla alındığı ve bu sebeple edinilmiş mal grubuna dahil olduğunun kabulü gerekmektedir. Kaldı ki, TMK'nun 222/3. fıkrasına göre; 'Bir eşin bütün malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.' [www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T:02.04.2018.

<sup>132</sup> "Federal Mahkeme, şimdiye kadar bir loto ikramiyesinin mal rejimi bakımından niteliğine hükmetmek zorunda kalmamıştı. ZGB Art. 197 Abs. 1'e göre edinilmiş mallar, eşlerden biri tarafından mal rejimi süresince ivazlı olarak iktisap edilen malvarlığı değerleridir. Bu hükmün 2. fıkrasına göre eşlerden birinin edinilmiş malları, özellikle onun çalışmasının karşılığı olan edinimler (Ziff. 1) ve edinilmiş mallarının yerine geçen değerlerdir (Ziff. 5). İlk derece mahkemesi tarafından loto ikramiyesinin mal rejimi bakımından ZGB Art. 197 anlamında edinilmiş mal olarak tasnif edilmesi isabetlidir, esasen burada Ziff. 1 ile bağlantılı olarak ZGB Art. 197 Abs. 2 Ziff. 5 hükmü anlamında edinilmiş malın yerine geçen bir değer söz konusudur. Edinilmiş malın yerine geçen değerden ne anlaşılacağı kanun koyucu tarafından detaylı bir şekilde açıklanmamıştır. En azından yeni hukuk, ZGB Art. 198 Ziff. 4 hükmündeki gibi ZGB Art. 197 Abs. 2 Ziff. 5 hükmünü 1907 tarihli İsviçre Medenî Kanunu'nun ifade şekli ile irtibatlandırmıştır (özellikle eski ZGB'nin Art. 239 Abs. 2 hükmü ile karşılaştırmız). Bu itibarla buna ek olarak, şimdiye kadarki öğreti ve içtihatlardan yola çıkılabilir (HAUSHEER/REUSSER/ GEISSER, ZGB Art. 197 N. 106). Buna uygun olarak loto ikramiyeleri, finanse edildiği kaynağa göre mal rejimi bakımından sınıflandırılmalıdır (LEMP, eski ZGB Art. 190 N. 15, Art. 195 N. 34, Art. 224 N. 24, Art. 230 N. 13) Burada olduğu gibi loto kuponu çalışma karşılığı olan edinimlerden, yani edinilmiş mallardan iktisap edilmişse, bu halde elde edilen kazanç sonuç olarak edinilmiş malların yerine geçen bir değer teşkil eder. ZGB Art. 198 Ziff. 2 anlamında ivazsız bir kazanç, sadece davalının loto kuponunu da ivazsız olarak elde etmesi halinde mevcuttur (LEMP, eski ZGB Art. 230 N. 15 ile bağlantılı olarak N. 13). Bu bağlamda temyiz itirazı, bu noktada haklı değildir." Kaşak, Fahri Erdem, İsviçre Federal Mahkemesi'nin Lotodan Kazanılan İkramiyenin Edinilmiş Mal Sayılacağına İlişkin 11.04.1995 Tarihli (Bge 121 Iı 201) Kararı, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C.18, Y. 2014, S. 1, s. 268.

Zira emek karşılığı olmaksızın oldukça yüksek bir miktar kazanılmakta ve bu kazanım büyük ölçüde şansa dayanmaktadır.

Madde metninde düzenlenen bir diğer kişisel mal türü ise manevi tazminat alacaklarıdır. Manevi tazminat, tazminata konu olayı yaşayan kişinin, kişisel zararlarını karşılamak amacıyla ödenen bir tazminat türüdür. Bu sebeple kişisel mallar içerisinde düzenlenmiştir.<sup>133</sup> Manevi tazminatın kişisel mal olarak kabulünde, tazminat kaynağının hiçbir önemi bulunmamaktadır. Manevi tazminat alacağı, mahkeme kararı ile hüküm altına alınmış ve bu karara istinaden ödenmiş olabileceği gibi; zarara uğrayan ve zarara sebep olan kişi arasında yapılacak sulh anlaşması ile de ödenebilecektir.<sup>134</sup> Aynı şekilde tazminat yükümlüsü de manevi tazminatın kişisel mal sayılmasına etki etmeyecektir. Örneğin eşi tarafından darp edilen kadına gene eşi tarafından ödenen manevi tazminat miktarı kişisel mal sayılacaktır.<sup>135</sup>

TMK md. 220'de sayılan son kişisel mal türü ise, kişisel mal yerine geçen değerlerdir. Kişisel malvarlığı içerisinde yer alan bir malın malvarlığında çıkması ve onun yerine başka bir malvarlığının edinilmesi durumunda, her iki malın aynı amaca hizmet etmesi ve aynı özellikleri taşıması şartı aranmaksızın, yeni edinilen mal da kişisel mallardan sayılacaktır.<sup>136</sup> Örneğin; eşlerden biri kendisine miras yolu ile intikal eden yazlığı satarak yerine lüks bir araba satın almıştır. Bu durumda miras kalan ev kişisel mal grubunda yer aldığı için yeni alınan araba da kişisel maldır. Bu düzenleme ile kişisel malvarlığı içerisindeki değişikliklerin malvarlığı değerinde azalmaya yol açmaması amaçlanmıştır.<sup>137</sup>

TMK md. 228/2'de yer alan düzenleme ile; *“Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili*

<sup>133</sup> **Gümüş**, s. 270; **Yetik**, s. 115; **Uluç**, s. 410; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 258; **Sarı**, s. 179; **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 46; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 242; **Kırmızı**, s. 292; **Akbulut**, s. 88.

<sup>134</sup> **Sarı**, s. 179; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 258; **Akbulut**, s. 89.

<sup>135</sup> **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 258.

<sup>136</sup> **Gümüş**, s. 270; **Sarı**, s. 128.

<sup>137</sup> **Sarı**, s. 180; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2015/17460 K. 2017/7954 T. 30.05.2017 *“Tüm dosya kapsamı birlikte incelendiğinde, davalının dava dışı evlilik birliğinden önce edindiği kişisel mal niteliğinde olan 3244 ada 1 parsel 8 numaralı bağımsız bölümü 02.04.2009 tarihinde sattığı, aynı tarihte HSBC Bankası'na 72.000,00 TL para yatırdığı, hesaptaki paranın kişisel malın satışından elde edilen para ile oluştuğu anlaşılmıştır. Kişisel mallar yerine geçen değerler de kişisel mal sayılır (ikame kuralı) (TMK 220/4.bent) . O halde mahkemece, hesaptaki para da kişisel mal olduğundan banka hesabına yönelik talebin reddine karar verilmesi gerekirken hatalı nitelendirme ile kabulüne karar verilmesi de hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.”* [www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T:02.04.2018.



*sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır.” şeklinde hüküm tesis edilmiştir.*

Bu hüküm TMK md. 219/2-b.2’de edinilmiş mal olarak sayılan “*Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler*” hükmünü tamamlayıcı ve destekleyici niteliktedir. Zira mal rejimi sona erdiği tarihte, hak sahibinin kalan yaşam süresi göz önünde bulundurularak yaşamını devam ettirmesi için gerekli miktarın korunması amaçlanmaktadır.<sup>138</sup>

Sosyal güvenlik kurumları ve yardım sandıkları tarafından hak sahibine yapılan toptan ödemelerin amacı, tazminat sahibi kişinin bundan sonraki hayatında çalışma gücünü kaybettiği oranda çalışamayacağı ya da hiç çalışamayacağı göz önünde bulundurularak kişinin hayatını devam ettirebilmesini sağlamaktır. Bu durumda mal rejiminin sona erme anında, yapılan ödemenin tamamı üzerinden hesap yapıp yarısının diğer eşe katılma alacağı olarak ödenmesi hükmün konuluş amacına aykırılık teşkil edecektir. Bu sebeple buradaki hesap, hak sahibinin kalan yaşam süresi de dikkate alınarak yapılacaktır.<sup>139</sup>

<sup>138</sup> **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 47; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 243.

<sup>139</sup> **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 47; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 243; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/22868 K. 2016/5807 T. 30.03.2016 “*Mal rejiminin devamı sırasında, sosyal yardım kurum ve kuruluşlarından (... emekli maaş sistemi) toptan ödenme yapılması durumunda; öncelikle ödeme tarihi itibarıyla PMF(population masculin feminin) tablosundan yararlanılarak, emekli olan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunarak, ödeme günlük irat şeklinde yapılıysaydı her bir güne karşılık gelen miktar saptanır. Bundan sonra, irat şeklindeki günlük ödeme miktarı, mal rejiminin sona erdiği 12.10 2011 tarihinden sonraki kalan günler ile çarpılarak, bulunacak bu miktarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır.*

*Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermayeye çevrilmiş değeri, emekli olan eşin kişisel malı sayılır. Sosyal yardım kurum ve kuruluşlarından yapılan toplam ödemenin, kişisel mal sayılan bu miktar (mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden günlük irat şeklindeki toplam ödemelerin peşin sermayeye çevrilmiş değeri) çıkarıldıktan sonra, kalan miktar edinilmiş mal kabul edilerek tasfiye sırasında göz önünde bulundurulur.*

*Sosyal yardım kurum ve kuruluşlarından yapılan ödemenin, tasfiyeye konu edilmesi için mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olması (TMK'nun [235/1](#)) ya da bu para kullanılarak başka bir malvarlığına sahip olunmalıdır. Söz konusu gelir, kullanılarak satın alınan malvarlıkların tasfiyesinde de aynı kurallar geçerli olacaktır.*

*Somut olaya gelince; eşler, 29.9.1987 tarihinde evlenmiş, 9.4.2007 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne dair hükmün, kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK m. 225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden 4721 Sayılı TMK'nun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (743 Sayılı TKM m. [170](#)), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar ise,*

TMK md. 221/1 gereği eşler, kendi aralarında anlaşarak yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile, edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinden mesleki faaliyetler amacıyla kullanılanların kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler. Bu madde hükmünün uygulanabilmesi için söz konusu malvarlığı değerinin mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti ile ilgili olması ve aynı zamanda edinilmiş mal olması gerekmektedir. Eğer malvarlığı değeri mesleğin icrası ya da işletmenin faaliyeti ile ilgili değilse ya da hali hazırda kişisel mallardan ise bu madde hükmü uygulanamayacak ya da uygulanması gereksiz olacaktır.<sup>140</sup> Bu madde hükmü ile amaçlanan evlilik birliğinin ölüm ya da boşanma sebebiyle sona ermesi halinde hak sahibi eşin mesleki faaliyetleri ile işletmesel faaliyetlerinin tasfiyeden zarar görmesini engellemektir.<sup>141</sup>

Son olarak TMK md. 221/2’de ifade edildiği üzere eşler, kişisel malların gelirlerinin de kişisel mal sayılması yönünde sözleşme yapabileceklerdir. Söz konusu madde kapsamında eşlerden yalnızca birine ait kişisel malların gelirlerinin kişisel mal sayılacağı düzenlenebileceği gibi her iki eş için de bu düzenleme yapılabilecektir. Bununla birlikte bu kural kişisel malvarlığının tamamı için uygulanabileceği gibi sadece belli mallar için de uygulanabilecektir. Kuralın uygulaması belli bir zaman ile sınırlanabileceği gibi herhangi bir zaman sınırına bağlı olmaksızın da uygulanacağı kararlaştırılabilecektir.<sup>142</sup>

---

*edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4722 Sayılı Kanun'un m. 10, TMK m. 202/1).Davalının 17.4.2006 tarihi itibarıyla emekli olduğu gerek ... gerekse ... Genel Müdürlüğü yazı cevabından anlaşılmaktadır. Boşanma dava tarihinden önce emekli olması sebebiyle davalıya ödenen veya ödenmesi gerektiği halde ödenmeyip ... Yasası gereğince sisteme aktarılan miktarın ... ve ... Genel Müdürlüğü'nden ayrı ayrı sorularak tereddüte yer vermeyecek şekilde belirlenmesi, bu miktar üzerinden TMK'nun 228/2.maddesi gereğince bu miktarın mal rejiminin sona erdiği tarihten sonraya isabet eden bölümünün peşin sermaye değerinin davalının kişisel malı olduğu dikkate alınarak bakiye miktarın artık değer kabul edilmesi ve buna göre davacının katılma alacağının hesaplanması gerekirken davanın niteliğine uygun olmayacak şekilde hesaplama içeren bilirkişi raporu doğrultusunda emekli ikramiyesi ile ilgili yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamıştır.”*

[www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T:02.04.2018.

<sup>140</sup> Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 245; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 50.

<sup>141</sup> Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 245; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 50.

<sup>142</sup> Sarı, s. 187.



## B- EŞLERİN MALVARLIĞINDA YER ALAN HAK VE BORÇLAR

Mal rejimi tasfiyesinin başlayabilmesi için eşlerin malvarlıklarının birbirinden ayrılması gerekmektedir. Her malvarlığının içeriğinin belirlenmesi ve eşlerin malvarlığında hangi hakların ve borçların yer aldığı tespit edilmeden tasfiyeye başlanamayacaktır. Eşlerin malvarlığının belirlenmesi için iki yol mevcut olup bunlardan ilki her eşin kendi malvarlığı hakkında bilgi vermesi ikincisi ise eşler tarafından malvarlığının ispatlanmasıdır.<sup>143</sup>

Eşlerin malvarlığının belirlenmesinde ilk yol her eşin kendi malvarlığı hakkında bilgi vermesidir. Zira malvarlığı değerlerini en iyi bilecek ve bu konuda en doğru ve sağlıklı bilgiyi verecek kişi, o malvarlığına sahip olan kişidir. Ne yazık ki Medeni Kanun’umuz mal rejiminin tasfiyesi sırasında eşlere, malvarlığı değerlerine ve malvarlığının içeriğine ilişkin olarak bildirimde ve beyanda bulunma yükümlülüğü getirmemiştir.<sup>144</sup> Oysaki İsviçre Medeni Kanunu md. 170 ile eşlerin birbirine kapsamlı ve karşılıklı bilgi verme yükümlülüğü bulunduğu düzenlenmiştir. TMK’da ise İsviçre Medeni Kanunu’nda yer alan madde 170’i karşılayacak bir hüküm bulunmamaktadır. Bunun yerine TMK md. 196 ile eşlere, her bir eşin ailenin geçimi için yapacağı katkının belirlenmesini isteme hakkı getirilmiştir. Her ne kadar TMK md. 206 ile eşlerden biri tarafından talepte bulunulması halinde diğer eşin, malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermektен kaçınması durumunda aile mahkemesi hakiminden olağanüstü mal rejimine geçişin talep edilebileceği düzenlenmişse de, eşlerin kanundan kaynaklı bilgi verme yükümlülüğü bulunmadığı için bu madde de uygulama olanağı bulamayacaktır.<sup>145</sup>

Malvarlığının eşlerin beyanı yoluyla belirlenmesinin önündeki en önemli engel eşler arasındaki çıkar çatışmasıdır. Başta da belirttiğimiz üzere eşlerin malvarlığının tüm hak ve borçları ile belirlenmesi tasfiyeye geçilmesi için ön koşul mahiyetindedir. Tespit edilen haklar bir sonraki aşamada edinilmiş mal ve kişisel mal olarak ikiye ayrılacaktır. TMK md. 222/3’de belirtildiği üzere bir eşin bütün malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal sayılacağı için ilk aşamada her eşin tespit

---

<sup>143</sup> Sarı, s. 110.

<sup>144</sup> Sarı, s. 111.

<sup>145</sup> Şıpka, Şükran/ Demir, Pınar Özlem, İsviçre Federal Mahkemesi’nin “Edinilmiş Malların Tasfiyesi” ne İlişkin Bir Kararının İncelenmesi (BGE 118 II 27 – 31), Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 260.

edilen tüm malvarlığı edinilmiş mal sayılacaktır.<sup>146</sup> İkinci aşamada eşlerin borçlarının hangi malvarlığı çeşidinden kaynaklandığı tespit edilecektir. TMK md. 230/2 gereği hangi malvarlığı değerine ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılacaktır. Son olarak edinilmiş malların toplamından, bu mallara ilişkin borçlar çıkarılmak suretiyle artık değer tespit edilecek ve katılma alacağı belirlenecektir. Artık değer büyüdükçe, diğer eşe ait katılma alacağı da büyüyecektir. Bu sebeple eşler arasındaki çıkar çatışmasının daha tasfiyenin en başında, malvarlığının aktif ve pasifleri belirlenirken, başladığı söylenebilecektir.<sup>147</sup>

Eşlerin malvarlığında olduğu belirlenen haklar kural olarak aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal sayılacağı için eşler, gerek malın kişisel mal olduğunu ispat yükünden kurtulmak gerekse katılma alacağı miktarının artmasını engellemek amacıyla malvarlığı hakkında gerçeğe uygun beyanda bulunmayacaktır. Eşler arasında var olan bu çıkar çatışması, malvarlığı değerlerinin eşlerin beyanları yolu ile tespitinin her zaman doğru sonuçlar vermeyeceğini ortaya koymaktadır.<sup>148</sup>

Edinilmiş mallara katılma rejimi eşlerden birinin ölümü nedeniyle sona eriyor ise, ölen eşin, malvarlığının içeriği hakkında bilgi veremeyecek olması, beyan yöntemi ile tespit yolunu fiilen imkansız hale getirecektir.<sup>149</sup>

Eşlerin malvarlığının belirlenmesinde ikinci yol ispat yoludur. TMK md. 222/1'de düzenlendiği üzere malvarlığı değerleri içerisinde yer alan bir malın kendisine ait olduğunu iddia eden eş, bunu ispat ettiği takdirde söz konusu mal, ona ait kabul edilecektir. TMK md. 222'de yer alan bu düzenleme TMK md. 6'ya paralellik teşkil etmektedir. Zira TMK md. 6'da da düzenlendiği üzere aksi yönde bir kanun hükmü bulunmadığı müddetçe, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispat etmekle yükümlüdür. Bu durumda katılma alacağı talebinde bulunan eşin, evlilik birliğinin devamı sırasında diğer eş tarafından edinilen bir malvarlığının bulunduğu ve bu malvarlığının mal rejimi sona erdiği anda halen

---

<sup>146</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/7330 K. 2017/17209 T. 20.12.2017 "4721 Sayılı TMK'nun [222. Maddesinin son fıkrası hükmü uyarınca, bir eşin 01.01.2002 tarihinden sonra edindiği bütün malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal olarak kabul edilecektir. Aksini ispat eden eş, iddiasını ispatlamakla yükümlüdür. Dosya kapsamına göre, davalı ... davaya konu araç bakımından 4721 Sayılı TMK kapsamında kişisel mal veya kişisel mal yerine geçen değer savunmasında bulunmamıştır. Bu durumda, Mahkemece nizalı aracın edinilmiş mal olarak kabul edilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır." \[www.kazanci.com\]\(http://www.kazanci.com\), E.T. 02.04.2017.](#)

<sup>147</sup> **Sarı**, s. 113.

<sup>148</sup> **Sarı**, s. 113.

<sup>149</sup> **Sarı**, s. 114.

mevcut olduğunu ispatlaması gerekmektedir. Eğer talepte bulunan eş bunu ispatlayamaz ise söz konusu malvarlığı katılma alacağı hesabına dahil edilmeyecektir.<sup>150</sup>

TMK md. 222/2'de eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen malların eşlerin paylı mülkiyetinde yer alacağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme, mal üzerinde hak iddia eden eş aleyhine bir karine oluşturmaktadır. Bu karine özellikle ev eşyaları üzerindeki mülkiyet hakkının belirlenmesinde önem taşımaktadır. Bu durumda eşler, hangi eşe ait olduğu ispatlanamayan mallar üzerinde eşit paylarla hak sahibi olacaktır. Eşlerin paylı mülkiyet ile sahip oldukları mal üzerindeki payları, malvarlığı değerleri içerisinde edinilmiş mal ya da kişisel mal olarak yerini alacak ve katılma alacağı hesabına katılacaktır.<sup>151</sup>

TMK md. 222 yalnızca eşler arasında çıkacak uyuşmazlıklarda ispat yükünü düzenleyen bir hüküm olarak anlaşılmalıdır. Bu hüküm hak sahibi üçüncü kişileri de kapsamaktadır. Eşlerden herhangi birinin alacaklıları da borçlu eşin katılma alacağı üzerinde menfaat sahibi olacağı için, uyuşmazlık konusu mal üzerinde borçlu eşin hak sahibi olduğunu iddia edebileceklerdir. Bu durumda ispat yükü, iddiayı ileri süren üçüncü kişi alacaklı üzerinde olacaktır.<sup>152</sup>

TMK md. 222 ile eşlerin malvarlığının aktifinde yer alan mal ve hakların ispatı açıkça düzenlenmişken, malvarlığının pasifinde yer alan borçların nasıl ispatlanacağına ilişkin doğrudan bir düzenleme yapılmamıştır. Bu durumda malvarlığında yer alan hakların ispatı için düzenlenen TMK md. 222 hükmü ve genel ispat kuralı olan TMK md. 6, malvarlığında yer alan borçların ispatında da kıyasen uygulanacaktır.<sup>153</sup> Her eş, diğer eşin katılma alacağı miktarını azaltmak amacıyla birtakım borçları olduğunu iddia edecektir. Bunu iddia eden eş, katılma alacağı miktarının azaltılmasına dayanak gösterdiği borcu ve bu borcun miktarını ispat etmekle yükümlüdür. İspat yükü yalnızca kişisel mallara ilişkin borçlar için uygulanacaktır. Zira TMK md. 230/2'de düzenlendiği üzere hangi malvarlığı kesimine ait olduğu belirlenemeyen borç edinilmiş mallara ilişkin sayılacaktır. Bu durumda eşler, kişisel mallara ilişkin bir borçları olduğunu ve bu tutarın artık değerini

---

<sup>150</sup> Gümüş, s. 275.

<sup>151</sup> Gümüş, s. 276 .

<sup>152</sup> Sarı, s. 116.

<sup>153</sup> Sarı, s. 117 .

belirlenmesinde dikkate alınmaması gerektiğini iddia ediyor ise, söz konusu borcu ve borç miktarını ispatla yükümlüdür.<sup>154</sup>

### C- MALLARIN GERİ VERİLMESİ

Evliliğin doğal yapısı gereği evlilik birliği içerisinde eşler, birbirlerine ait eşyaları kullanabilecekleri gibi bu eşya ya da malların yönetimini de üstlenebileceklerdir. Bu durumda eşlerden birine ait olan malvarlığı üzerinde her iki eş de zilyet olabileceği gibi, mülkiyet hakkı sahibi olmayan diğer eş de tek başına zilyet olabilecektir. TMK md. 226/1 ile, edinilmiş malların tasfiyesi anında eşlerin malvarlıklarının belirlenmesi için her iki eşe de diğer eşin zilyetliğinde olan malını ya da mallarını geri alması için düzenleme getirilmiştir. Madde metninde ifade edildiği üzere; “*Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır.*”

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye sürecine girmesi ile beraber, eşlerin birbirlerinin malları üzerindeki zilyetlik hakkını haklı kılacak hukuki sebep ortadan kalmış olacaktır. Bu nedenle zilyet olan eş, mal rejiminin sona erdiğini öğrendiği andan itibaren kötüniyetli zilyet sayılacaktır. Madde metninde zilyetliğin iadesi hakkında özel bir düzenlemeye yer verilmediği için iade hakkında TMK md. 993 vd.’da yer alan Eşya Hukuku’na ilişkin düzenlemeler uygulanacaktır.<sup>155</sup>

Malın zilyetliğini elinde bulunduran eş, kişisel malın mülkiyet hakkına sahip olan eşin iade talebini kabul etmez ve yerine getirmez ise hak sahibi eş, yetkili aile mahkemelerinde dava açarak malın iadesini talep edebilecektir.<sup>156</sup>

Edinilmiş mallara katılma rejiminin devam ediyor olması, eşlerin kişisel mallarının iadesini talep hakkını engellemeyecektir. Kişisel malların iadesi davası, mal rejiminin devamı sırasında açılabilir.<sup>157</sup>

---

<sup>154</sup> Sarı, s. 118 .

<sup>155</sup> Gümüş, s. 312; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 216.

<sup>156</sup> Sarı, s. 130.

<sup>157</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2010/5567 K. 2011/2071 T. 11.04.2011 “*Mahkemeye, yapılacak araştırma ve inceleme sonucu ( davacı dava dilekçesinde "vs delail" demekle aynı zamanda yemin deliline de dayanmıştır ) istenen eşyaların aynen mevcut olduğunun saptanması halinde uyuşmazlık bu açıdan mülkiyet hakkına dayandığından olayda zamanaşımı söz konusu olamaz. Eşlerden her biri kişisel eşyalarını her zaman mal rejiminin sona ermesinden önce ya da sonra isteyebilir. Bu istek mal rejiminin tasfiyesi halinde, istenilecek katkı payı, değer artış payı veya artık değere katılma alacağı olarak nitelendirilemez ve değerlendirilemez. Bu tür eşyalarla ilgili dava,*

Yargıtay'ın yerleşik içtihatları uyarınca düğünde eşlere hediye olarak takılan altın vb ziynet eşyaları kadına bağışlanmış kabul edilmektedir. Bu sebeple erkek eş tarafından ileri sürülen iade talepleri reddedilmektedir.<sup>158</sup> Bununla birlikte evlilik birliği içerisinde ortak giderler için bozdurulan ziynetlerin kadın eş tarafından iade edilmemek üzere erkek eşe verildiği vakiasının ispatı halinde erkek eş, ziynet eşyalarını iadeden kurtulacaktır. Ancak bu durum erkek eş lehine olacağından, ispat yükü de erkek eşe aittir.<sup>159</sup>

TMK md. 226/2 ile eşler arasında paylı mülkiyete konu bir mal var ise bu malın nasıl paylaşılacağına dair bir düzenleme getirilmiştir. Madde metnine göre; *“Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda*

---

*boşanmanın fer'i ( eki ) niteliğinde davalar olarak da düşünülemez.”* [www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T. 12.04.2018.

<sup>158</sup> Yargıtay 6. Hukuk Dairesi E. 2007/14590 K. 2008/3178 T. 17.03.2008 *“Düğün sırasında davacıya takılan ziynet eşyaları davacıya bağışlanmış sayılır. Bağışlanan eşyaların geri istenmesi bağıştan dönme nedenlerinden birinin bulunmasıyla mümkündür. Davalı, bağıştan dönme koşullarının varlığını iddia ve ispat etmiş değildir. Dava konusu 15 çeyrek altın ve 4 adet bileziğin düğün sırasında takıldığı, düğünden sonra bozdurularak balayı için kullanıldığı davalının kabulündedir. Davacı kadının dava konusu ziynet eşyalarını davalıya bağışladığı ispatlanmadığı gibi ortak giderlere katılm karşılığı verildiği de kanıtlanamamıştır. Bu durumda mahkemece, dava ve temyize konu ziynet eşyalarının davalı tarafından balayı için bozdurulduğu ve iade edilmediği davalının ikrarı ve tanık beyanları ile belirlendiğine göre davanın 15 çeyrek altın ve 4 adet 7 gr bilezik yönünden de kabulüne karar vermek gerekirken yazılı şekilde davanın bu ziynetler yönünden de reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.”* [www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T. 12.04.2018;

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi E. 2016/2006 K. 2017/12997 T. 28.9.2017 *“Kural olarak düğün sırasında takılan ziynet eşyaları kim tarafından takılırsa takılsın, aksine bir anlaşma bulunmadıkça kadına bağışlanmış sayılır ve artık onun kişisel malı niteliğini kazanır.”* [www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T. 12.04.2018.

<sup>159</sup> Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2012/6-1849 K. 2013/1006 T. 3.7.2013 *“Öncelikle belirtilmelidir ki, evlilik sırasında kadına takılan ziynetler kim tarafından alınmış olursa olsun kadına bağışlanmış sayılır ve artık onun kişisel malı niteliğini kazanır. Hukuk Genel Kurulu'nun 05.05.2004 gün ve 2004/4-249-247 E.,K. sayılı kararında da aynı ilke benimsenmiştir.*

*Yukarıda bahsedilen düzenlemelerden hareket edildiğinde, evlilik birliği içerisinde ortak giderler için bozdurulan ziynetlerin iade edilmemek üzere erkek eşe verildiği vakiasının ispatı halinde, davalı erkek lehine hak çıkacağından, ziynetlerin kadına iade edilmemek üzere bozdurulduğunu kanıtlama yükü de erkek eşe aittir. Öteki deyişle, ziynet eşyalarının iade edilmemek üzere erkek eşe verildiğinin, kadının isteği ve onayı ile bozdurulup ev ihtiyaçları için harcandığının davalı yanca kanıtlanması halinde koca ziynet eşyalarını iade yükünden kurtulur.*

*Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında bazı üyeler tarafından, olağan durumun aksini iddia eden tarafın ispat yükü altında bulunduğu, evlilik birliği içerisinde kadın tarafından bozdurulmak üzere rıza ile verilen ziynetlerinde iade edilmemek üzere verilmesi durumunun olağan olduğunu, dolayısıyla kadının evlilik birliği içerisinde bozdurulan ziynetlerin iade edilmek üzere, erkek eşe verildiğini kanıtlanması gerektiği, ispat yükünün kadında olduğu görüşü ileri sürülmüş ise de, bu görüş yukarıda açıklanan gerekçelerle çoğunluk tarafından kabul edilmemiştir.*

*Bu durumda, yukarıda bahsedilen ilkeler ışığında olay değerlendirildiğinde; davalı kocanın ziynetlerin, davacı kadın tarafından iade edilmemek üzere verildiğini kanıtlanması gerekir. Başka bir anlatımla; davalı eş tarafından bozdurulan ziynet eşyalarının davacı kadın tarafından iade edilmemek üzere verildiğine ilişkin ispat yükü davalı eşte olduğuna göre, davalıya bu husustaki delilleri sorulup toplanarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmediğinden hükmün bozulması gerekmiştir.”* [www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T. 12.04.2018.

*öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir.”* Maddenin lafzından açıkça anlaşıldığı üzere eşlerden biri, paylı mülkiyete konu olan malı kullanmakta diğer eşe göre üstün yararı olduğunu ispat eder ve diğer eşin payını öder ise malın kendisine verilmesini talep edebilecektir. Bu düzenleme menfaat temeline dayanmakta olup sadece bedelin ödenmesi malın eşlerden birine verilmesi için yeterli kabul edilmemiştir. Bu sebeple menfaat temeli esas alınarak getirilen ilgili düzenleme paylı mülkiyetin sona ermesi durumunda paylaşma biçimini düzenleyen TMK md. 699 karşısında farklılık arz etmektedir. TMK md. 699 gereği *“Paylaşma, malın aynen bölüşülmesi veya pazarlık ya da artırmayla satılarak bedelinin bölüşülmesi biçiminde gerçekleştirilir. Paylaşma biçiminde uyuşma sağlanamazsa, paydaşlardan birinin istemi üzerine hâkim, malın aynen bölünerek paylaştırılmasına, bölünen parçaların değerlerinin birbirine denk düşmemesi hâlinde eksik değerdeki parçaya para eklenerek denkleştirme sağlanmasına karar verir.”* Görüldüğü üzere genel kural malın bölünmesidir. Ancak TMK md. 226/2 malın bölünmeden menfaat sahibi eşe geçirilmesini sağlar.

TMK md. 226/2 kapsamında paylı mülkiyete tabi mal üzerinde üstün yararının bulunduğunu ispat yükü bu malın kendisine verilmesini isteyen eşin üzerindedir. Buradaki üstün yarar mesleki faaliyetlerden ve ticari ilişkilerden kaynaklanabileceği gibi söz konusu mal eşin sağlığı bakımından ya da sadece duygusal anlamda talepte bulunan eş için büyük bir öneme sahip olabilecektir.<sup>160</sup> Örneğin; evlilik birliği içerisinde alınan ev, 5 katlı bir apartmanın giriş katındadır. Kadın eş ise eklem rahatsızlıkları çekmektedir ve bu ev gerek giriş-çıkış açısından, gerek merdivenlerin az olması açısından, gerekse bu hali ile başka bir yere taşınma yükünü kaldıramayacağından kadın eş için üstün yarar arz etmektedir. Bu sebeple kadın eş TMK md. 226/2 kapsamında evin kendisine tahsisini isteyebilecektir. Başka bir örnek ise; erkek eş paylı mülkiyete konu taşınmazı yıllardır iş yeri olarak kullanmaktadır ve taşınmazın bulunduğu bölgede ciddi bir müşteri çevresi edinmiştir. Buradan ayrılması büyük kazanç kayıpları yaşamasına sebep olacaktır. Ayrıca işini aşkla yaptığı için mekana duygusal olarak da bağlanmıştır. Bu durumun ispatı halinde taşınmazın kendisine tahsisini isteyebilecektir.

<sup>160</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 217; Canpolat, s. 55.

Eşler paylı mülkiyete konu malvarlığı üzerinde payın bedeli karşılığında devri için kendi aralarında kurucu yenilik doğurucu etkiye sahip bir borç sözleşmesi yapabilirler. Yapılan bu anlaşma kapsamında, devredilecek paya karşılık gelen bedel üzerinde anlaşıldığı ve borç sözleşmesi ifa edildiği halde pay devri yapılmazsa ödemeyi yapan üstün hak sahibi eş dava açabilecektir. Üstün hak sahibi eş böylelikle verilecek mahkeme kararına dayanarak diğer eşin payını kazanmış olacaktır.<sup>161</sup>

TMK md. 226/3 ile eşlerin karşılıklı borçları hakkında düzenleme yapabileceği hükme bağlanmıştır. Madde metninde borç kavramı genel bir ifadeyi düzenleyecek şekilde kullanılmış, bu borcun ne için, neye ilişkin olduğu ve hangi sebeple doğan borçların burada ele alındığı noktasında bir ayırım yapılmamıştır. O sebeple burada yer alan borç kavramından evlilik birliğinden doğan borçlarla birlikte, vekalet ilişkisi, tüketim ödünçü gibi ilişkilerden doğan her türlü borç da anlaşılmalıdır. Eşler kendi aralarındaki borçları fiilen kapatabileceği gibi, tasfiyeye yönelik hesap yaparken alacaklardan düşmek suretiyle de borcu kapatabileceklerdir.

<sup>162</sup>

### **1. Malların Değerinin Belirlenmesi Anı**

TMK md. 235/1'e göre mal rejimi sona erdiği anda mevcut olan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılır. Madde metninde ön plana çıkan husus malların tasfiye anındaki değerinin esas alınacağıdır. Kanun koyucunun bu hükmü düzenlemesindeki esas amaç; mal rejimi sona erdiği halde tasfiyenin yapılmadığı ya da tasfiye sürecinin uzun sürdüğü durumlarda, tasfiye yapılan kadar geçen zaman içerisinde malın değerinde meydana gelen değişikliklerden minimum düzeyde etkilenmeyi sağlamaktır.<sup>163</sup> Eşler aralarında anlaşarak tasfiyenin ne şekilde yapılacağını kararlaştırabilecektir. Bu anlaşma ile malların hangi andaki değerinin esas alınacağını serbestçe kararlaştırabilirler. Bu durumda TMK md. 235/1 hükmüne gerek kalmayacak olup bu hüküm eşlerin anlaşamaması durumunda devreye girecektir.<sup>164</sup>

---

<sup>161</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 217.

<sup>162</sup> Gümüş, s. 320.

<sup>163</sup> Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 51; Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 246; Sarı, s. 223.

<sup>164</sup> Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 51; Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 246; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 229.

Eşler arasındaki mal rejimi sona erdikten sonra, eşlerin edindiği malvarlığı değerleri hakkında edinilmiş mallardan söz edilemeyecektir. Bu durumda eşlerden birine ait olup da mal rejimi sona ermeden önce edinilmiş malların içerisinde olan bir malvarlığı mal rejimi sona erdikten sonra elden çıkarılır ve yerine yeni bir mal edinilirse bu yeni malvarlığının eski malın yerine geçtiği ve tasfiyeye dahil olduğu söylenemeyecektir. Bu durumda tasfiye, mal rejimi sona ermeden önce edinilmiş malların içerisinde olan fakat mal rejimi sona erdikten sonra elden çıkarılan malın, elden çıkarılma anındaki değeri üzerinden yürütülecektir.<sup>165</sup> Edinilmiş malvarlığı değerleri arasında bulunan bir malın, mal rejimi sona erdikten sonra fakat tasfiye henüz başlamadan tüketilmesi, karşılıksız olarak elden çıkarılması ya da yok olması durumunda malın; tükendiği, karşılıksız elden çıktığı ya da yok olduğu tarihteki değeri esas alınacaktır.<sup>166</sup>

TMK md. 235/2 ile edinilmiş mallara eklenecek değerlerin hesaplanmasında, malın devredildiği tarihin esas alınacağı düzenlenerek, TMK md. 235/1'e istisna getirilmiştir. Eklenecek değerler TMK md. 229 kapsamında düzenlenmiştir.<sup>167</sup> TMK md. 235/2'de yer alan özel düzenleme ile; TMK md. 229'da sayılan bu malvarlıkları ile ilgili, malın eşlerden herhangi birinin malvarlığından çıktığı tarihteki sürüm değeri esas alınarak hesaplama yapılacağı düzenlenmiştir.<sup>168</sup>

Yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalardan da anlaşıldığı üzere mal rejiminin sona erme anı ile tasfiye anı aynı şey değildir. Tasfiye anı tasfiyenin yapıldığı şekline göre farklılık göstermektedir. Eğer eşler arasında bir tasfiye anlaşması yapılmışsa tasfiye anı bu anlaşmanın yapıldığı an olarak kabul edilecektir. Tasfiye mahkeme kararı ile yapılıyorsa tasfiye anı karar tarihi olacaktır.<sup>169</sup> Tasfiye

---

<sup>165</sup> **Gümüş**, s. 321.

<sup>166</sup> **Gümüş**, s. 321.

<sup>167</sup> TMK md. 229; "Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir:

1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar,  
2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler.

*Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyumsuzluklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir."*

<sup>168</sup> **Sarı**, s. 225 .

<sup>169</sup> **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 51; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 247; **Sarı**, s. 222; **Yıldız**, s. 79.



Arabuluculuk Kanunu'na göre yapılıyorsa tasfiye anı, arabuluculuk anlaşma tutanağının imzalandığı an olarak kabul edilecektir.<sup>170</sup>

## 2. Mal Rejimi Tasfiyesinde Arabuluculuk Uygulaması

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi mahkeme aracılığı ile gerçekleştirilebileceği gibi eşlerin, tasfiye edilecek malvarlığı ve bu malların paylaşımı konusunda anlaşmaları durumunda arabuluculuk ile de tasfiye gerçekleştirilebilecektir. Tasfiye mahkeme aracılığı ile gerçekleştirilir ise görevli mahkeme aile mahkemesidir. Taraflar tasfiyeyi arabulucu huzurunda gerçekleştirmek isterler ise, arabulucuyu özgür iradeleri ile seçebileceklerdir. Yargılama hak, arabuluculuk ise menfaat temelli olduğu için karar verme sürecinde de taraflar aktif rol oynayacaktır.<sup>171</sup>

En bilinen tanımıyla arabuluculuk, tarafların, bir veya daha fazla arabulucunun yardımı ile bir anlaşmaya varmak için ihtilafli meseleler üzerinde görüşme yaptıkları bir uyuşmazlık çözüm sürecini ifade etmektedir.<sup>172</sup> 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 2/1-b maddesi ile detaylı bir şekilde tanımlandığı üzere arabuluculuk: *“Sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemini”* ifade etmektedir.

Hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk yöntemine başvurabilmek için her şeyden önce söz konusu uyuşmazlığın arabuluculuk uygulamasına elverişli olup olmadığını tespit etmek gerekmektedir. Taraflar üzerinde serbestçe tasarrufta

<sup>170</sup> Özer Deniz, s. 66.

<sup>171</sup> Ekmekçi, Ömer/ Özekes, Muhammed/ Atalı, Murat, Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 17-18; Tanrıver, Süha, Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Arabuluculuk Kurumuna Hukuki ve Sosyolojik Bir Bakış, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006, s. 828.

<sup>172</sup> T.C. Adalet Bakanlığı, HİGM, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı, Altan Özyurt Matbaacılık, Ankara, 2017, s. 28.

bulunabilecekleri tüm özel hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuğa başvurabilirler.<sup>173</sup>

Aile hukukuna dair uyuşmazlıklar arabuluculuğun uygulama alanı içerisinde yer almaktadır. Bu kapsamda nişanın bozulması sonucunda hediyelerin iadesi ve maddi tazminat istemleri, evliliğin devamı boyunca malların yönetimi, evliliğin devamı boyunca mallar üzerinde tasarruf, evliliğin sona ermesi hâlinde mal paylaşımı, evliliğin sona ermesi hâlinde tazminat ve nafakaya ilişkin uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişlidir.<sup>174</sup>

Mal rejiminin tasfiyesi aile hukukunda arabuluculuğa elverişli konulardan biridir. Ancak boşanma, velayet gibi kamu düzenine ilişkin hususlar arabuluculuğa elverişli değildir. Tarafların velayet konusunda anlaşarak varmış oldukları sonucu hakime bildirmelerinde herhangi bir engel yoktur. Ancak hakim boşanma kararı ile birlikte çocuğun üstün menfaatini düşünerek bir karar vermek zorundadır.<sup>175</sup> Bu durum boşanma ve velayet konularının kamu düzenine ilişkin olmasından kaynaklanmaktadır.<sup>176</sup>

Eşler, mal rejimi tasfiyesinin arabuluculuk yolu ile çözümlenmesine dava açılmadan karar verip doğrudan arabulucuya başvurabilecekleri gibi, aralarındaki husumetin şiddeti ile önce dava açıp yargılama esnasında anlaşarak da dosyayı arabulucuya götürebilirler. Dava açıldıktan sonra arabulucuya başvurma noktasında herhangi bir engel olmadığı gibi mahkeme de tarafları arabuluculuk konusunda aydınlatıp, arabulucuya başvurma yönünde teşvik edebilir.<sup>177</sup>

Taraflarla yapılan özel görüşmeler ve ortak oturumlar sonrasında, mevcut uyuşmazlığın çözümü konusunda ortak bir noktada fikir birliği sağlanırsa, arabuluculuk süreci başarı ile tamamlanmış ve taraflar bir anlaşmaya varmış

<sup>173</sup> **Ekmekçi/Özkes/Atalı**, s. 43; **Bozdağ**, Gonca Gülfem, Arabuluculuk ve Arabuluculuğun Ebeveynler Arasındaki Uluslararası İhtilaflarda Uygulanabilirliği, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 1, Y. 2016, s. 131, [http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/20\\_1\\_4.pdf](http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/20_1_4.pdf), E.T.6.11.2018; HUAK md. ½ şu şekildedir: “*Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanır. Şu kadar ki, aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir*”

<sup>174</sup> Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı, s. 31.

<sup>175</sup> Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı, s. 31.

<sup>176</sup> **Ekmekçi/Özkes/Atalı**, s. 47.

<sup>177</sup> HUAK md. 13/1 şu şekildedir: “*Taraflar dava açılmadan önce veya davanın görülmesi sırasında arabulucuya başvurma konusunda anlaşabilirler. Mahkeme de tarafları arabulucuya başvurmak konusunda aydınlatıp, teşvik edebilir.*”

demektir. Bunun üzerine taraflar, arabulucunun yardımı ile, varılan anlaşmanın sınırlarını kendi hür iradelerine uygun olarak düzenler ve anlaşma belgesi hazırlanır. Anlaşma belgesi taraflar, var ise vekilleri ve arabulucu tarafından imzalanır.<sup>178</sup> Varılan anlaşmada önemli olan, söz konusu anlaşmanın uyuşmazlığı çözecek nitelikte bir mutabakat içermesi, sorunun kalıcı olarak çözülmesi, gerçekçi olması ve her iki tarafın da bu sonuçtan memnun ve mutlu olmaları ve uyuşmazlık hakkında tüm belirsizliklerin giderilmiş olması yönündeki esasların sağlanmasıdır.<sup>179</sup>

Anlaşma belgesinin taraflar arası mevcut uyuşmazlığı çözmeyi sağlayacak, tereddütten uzak, açık ve anlaşılır hükümler içermesi ve anlaşma sonucu olarak ifade edilen kısmın mahkeme hükmü gibi açık açık yazılması gerekmektedir. Zira taraflar arasında imzalanan anlaşma belgesi artık, mahkemeden icra edilebilirlik şerhi alınarak ilam niteliğinde belge haline getirilebilen bir belgedir. Bu sebeple anlaşma belgesinde yer alan eda hükümlerinin icra edilebilir nitelikte olması önem arz etmektedir. İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, çekişmesiz yargı işi olup buna ilişkin inceleme dosya üzerinden de yapılabilir. Ancak arabuluculuğa elverişli olan aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda inceleme duruşmalı olarak yapılır. İcra edilebilirlik bakımından mahkeme tarafından yapılan inceleme sınırlı bir inceleme olup burada yalnızca uyuşmazlığın arabuluculuğa ve cebri icraya elverişli olup olmadığı incelenir.<sup>180</sup>

Arabuluculuk, uyuşmazlık çözümünde daha hızlı, daha ekonomik, daha süratli bir şekilde anlaşmazlıkların giderilmesini amaçlayan bir metottur. Arabuluculuk yöntemi ile uyuşmazlıkların çözümü esnasında süreci uzatan usulü bazı işlemler ile karşılaşılmayacak, bu durum öngörülemeyen engellerin en baştan bertaraf edilerek para ve zaman kaybının önüne geçilmesine, daha esnek ve daha ılımlı bir süreç izlenerek sorunun çözülmesine katkı sağlayacaktır.<sup>181</sup> Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından olan arabuluculuk özellikle aile hukuku açısından uygulamaya oldukça elverişlidir. Zira aile hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklar sosyolojik ve psikolojik olarak incelendiğinde sürecin taraflar başta olmak üzere aile

---

<sup>178</sup> HUAK md. 18/1 şu şekildedir : “Arabuluculuk faaliyeti sonunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir; anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır.”

<sup>179</sup> Ekmekçi/Özekes/Atalı, s. 94.

<sup>180</sup> Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı, s. 178; Ekmekçi/Özekes/Atalı, s. 98; Özer Deniz, s. 43; Erdoğan, Ersin/ Erzurumlu, Nurbanu, Hukuk Uyuşmazlıklarında Türkiye'nin Arabuluculuk Tecrübesi Ve Zorunlu Arabuluculuk Taslağı, Seta Yayınları, İstanbul, 2016, s. 24-25.

<sup>181</sup> Bozdağ, s. 110; Erdoğan/Erzurumlu, s. 30.

üyelerinin tümü için yıkıcı ve yıpratıcı olduğu açıktır. Bu sebeple arabuluculuğun aile hukuku açısından yaygınlaştırılması uyumsuzluğun makul sürede ve güvenli bir şekilde çözümlenmesine hizmet edeceği gibi, tarafların ihtiyaçları esas alınarak varılacak anlaşmalar ile yargının yıkıcı etkileri bertaraf edilmiş olacaktır.

### 3. Malların Değerlendirilmesinde Hangi Değerin Ölçü Alınacağı

Edinilmiş mallara katılma rejiminin devamı esnasında edinilen mallardan kaynaklanan katılma alacağı hukuki niteliği itibariyle para alacağıdır. Bu nedenle borçlu eşin, alacaklı eşe ödeyeceği tutarın hesaplanabilmesi için malların parasal değerlerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bunun için; edinilmiş malların, edinilmiş mallara eklenecek değerlerin, kişisel mala edinilmiş maldan yapılan katkı karşılığının, edinilmiş mala kişisel maldan yapılan katkı karşılığının, edinilmiş mallara ilişkin borçların, parasal karşılıklarının uzman bilirkişi vasıtasıyla belirlenmesi gerekmektedir.<sup>182</sup>

TMK md. 232 ile mal rejiminin tasfiyesinde malların sürüm değerlerinin esas alınacağı hükme bağlanmıştır. Kanun koyucu bu hükmü düzenlerken tasfiye sırasında malvarlığı değerinin belirlenebilmesi için kesin bir ölçü getirmiştir. Aynı zamanda söz konusu kural emredici niteliktedir.<sup>183</sup>

Kanun koyucu TMK md. 232 hükmü ile tasfiye anında malın sürüm değerinin esas alınacağını belirlemiş ancak sürüm değerinden ne anlaşılması gerektiğine dair herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Sürüm değeri kavram olarak; herhangi bir malvarlığı değerinin serbest piyasadaki alım-satım değerini ifade etmektedir. İktisadi anlamda arz ve talebe bağlı olarak malın serbest piyasada aldığı değer sürüm değerini oluşturacaktır. Bununla birlikte hatır ilişkisi sebebiyle malın değerinde meydana gelen azalma ya da mala duyulan özel ilgi sebebiyle malın değerinde meydana gelen artma<sup>184</sup> sürüm değerinin belirlenmesinde dikkate alınmayacaktır.<sup>185</sup>

Sürüm değeri, her malvarlığının mevcut değeri göz önünde bulundurularak belirlenecektir. Taşınmazlara ilişkin sürüm değeri belirlenirken; taşınmazın

---

<sup>182</sup> **Uluç**, s. 1238.

<sup>183</sup> **Uluç**, s. 1239.

<sup>184</sup> Örneğin; hurda fiyatına satılan bozuk ve eski bir daktilo, 1955 senesinde Avukatlık yapmakta iken A tarafından kullanılan ilk daktilodur. A, eskici dükkanında bu daktiloyu görünce değerinin 10 katı bir fiyat teklif eder. Bu malın değerini kişinin özel sebepler dairesinde arttırması demektir.

<sup>185</sup> **Sarı**, s. 218; **Zeytin**, s. 206.

bulduğu yer, aynı yerde bulunan benzer taşınmazların fiyatı, taşınmazın mevcut ya da muhtemel kira getirisi dikkate alınacak ve buna göre bir değer tespiti yapılacaktır.<sup>186</sup> Herhangi bir eşya ile kıyaslanması mümkün olmayan, özgün, tek ve biricik olan sanat eserlerinin veya özel koleksiyonların değeri; bu malvarlıklarının paraya çevrilmesi durumunda elde edilmesi muhtemel bedele göre belirlenecektir. Sınırlı aynı haklar ve fikri haklar da ise kullanım değeri olarak adlandırılabilir, bu haklardan yararlanmayı sağlayan bedele göre kıymet belirlenecektir. Ticari işletmelerin sürüm değeri; işletmenin aynı ve nakdi malvarlığı değerleri, müşteri çevresi, reklam değeri, know how ve marka değeri gibi unsurlar göz önünde bulundurularak belirlenecektir.<sup>187</sup> Söz konusu tespitler, tespiti yapılacak malvarlığı değerinin varlık gösterdiği alanda uzmanlık düzeyinde bilgi gerektirmektedir. Bu sebeple hakim, önüne böyle bir uyuşmazlık geldiğinde, malın sürüm değerini belirleyebilmek için, uzman bilirkişiden rapor düzenlemesini isteyebilecektir.

Mal rejiminin tasfiyesinde malların sürüm değerinin esas alınacağı genel kuraldır. Ancak kanundaki bazı özel düzenlemeler ile bu genel kurala birtakım istisnalar getirilmiştir. TMK md. 233/1’de düzenlendiği üzere; *“Bir eşin malik olarak bizzat işletmeye devam ettiği veya sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini istemeye haklı olduğu bir tarımsal işletme için değer artışından alacağı pay ve katılma alacağı, bunların gelir değeri göz önünde tutularak hesaplanır.”* Madde metninde ifade edildiği üzere mal rejimi sona erdikten sonra da mevcut tarımsal işletme faaliyetine devam edecekse, değer artış payı ve katılma alacağı belirlenirken tarımsal işletmenin gelir değeri esas alınacaktır.<sup>188</sup>

Her ne kadar TMK md. 233/1 ile tarımsal işletmenin değer artış payı ve katılma alacağı belirlenirken gelir değerinin esas alınacağı düzenlenmiş olsa da aynı maddenin ikinci fıkrası ile tarımsal işletmenin maliki veya mirasçılarına seçimlik bir hak tanınmıştır. Buna göre hak sahipleri, değer artış payı veya katılma alacağının, tarımsal işletmenin sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebileceklerdir.

---

<sup>186</sup> **Sarı**, s. 219.

<sup>187</sup> **Zeytin**, s. 207; **Sarı**, s. 219; **Uluç**, s. 1239.

<sup>188</sup> **Sarı**, s. 220; **Zeytin**, s. 208; **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 52; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 248; **Uluç**, s. 1241.

TMK md. 233'ün son fıkrası ile değerlendirmeye ve işletmenin kazancından mirasçılara pay ödenmesine ilişkin miras hukuku hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanacağı ifade edilmiştir.

Tarımsal faaliyeti devam ettirenler için tarımsal işletmenin bütünlüğünü korumak; verimli ve sürekli tarımsal üretim için bir gerekliliktir. Kanaatimizce kanun koyucu TMK md. 233 ile genel olarak devletin bu iradesini garanti altına almıştır.

Kanun koyucu, malın değerinin belirlenmesi sürecinde, sürüm ve gelir değerinin tek başına yeterli olamayacağı durumlar için TMK md. 234 ile hakime, malın değerinde, hakkaniyete uygun bir artırım yapma imkanı vermiştir. TMK md. 234/2 ile; hakimin, özellikle hangi durumlarda kanun koyucunun iradesine uygun yönde hakkaniyet artırımı yapabileceğine dair örnekleyici bir sayım yapılmıştır.<sup>189</sup>

---

<sup>189</sup> TMK md. 234; “Özel hâller gerektirdiği takdirde hesaplanan değer, uygun bir miktarda artırılabilir. Özellikle sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, ayrıca tarımsal işletme kendisine ait olan eşin yaptığı yatırımlar veya malî durumu özel hâllerden sayılır.”

### III. BÖLÜM

#### TASFİYENİN AŞAMALARI

##### A- DENKLEŞTİRME ALACAĞININ HESAPLANMASI

Edinilmiş mallara katılma rejimin tasfiyesi anında eşlerin sahip olduğu malvarlığı grupları edinilmiş mal ve kişisel mal olarak ikiye ayrılacaktır. Ancak mal rejimin devamı sırasında bu şekilde somut bir ayırım mevcut olmayıp bu iki mal grubu iç içe girerek tek bir malvarlığı grubunu oluşturacaktır. Mal rejimi devam ederken edinilen malvarlıkları niteliklerine göre TMK md. 219 kapsamında edinilmiş mal ya da TMK md. 220 kapsamında kişisel mal olarak adlandırılacak fakat aynı malvarlığı içerisinde işlem görecektir. Buna bağlı olarak her iki mal grubu da birlikte yönetilecek ve herhangi bir ayırma tabi olmadan özgürce tasarruf edilebilecektir. Örneğin; kişisel malvarlığı değeri içerisinde yer alan bir evin tamir ve onarımı için gerekli olan bedel edinilmiş malvarlığından karşılanabilecektir.<sup>190</sup> Bu durumun doğal sonucu olarak edinilmiş mallardan kişisel mallara ya da kişisel mallardan edinilmiş mallara bir değer kayması oluşacaktır. Tasfiye anında talep edilebilecek bu alacak denkleştirme alacağı olarak adlandırılmaktadır.<sup>191</sup>

Kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasındaki değer kaymalarından kaynaklanan alacak-borç ilişkisi, mal rejiminin tasfiyesi anında hesaba katılmaz ise malın sahibi olan eş zarara uğrayacaktır. Bu nedenle mal rejimin devamı esnasında farklı sebeplerle kişisel mallar ve edinilmiş mallar arasında oluşan değer kaymalarını telafi etmek ve her iki mal grubundan biri aleyhine bir sonuç doğmasını engellemek amacıyla denkleştirme kurumu düzenlenmiştir.<sup>192</sup>

Denkleştirme alacağı ile ilgili düzenlemeye TMK md. 230 kapsamında “*Kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme*” başlığı altında yer verilmiştir. İlgili düzenleme şu şekildedir:

<sup>190</sup> **Sarı**, s. 201; **Uluç**, s. 1080; **Özer Deniz**, s. 68.

<sup>191</sup> **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 224; **Sarı**, s. 202; **Gümüş**, s. 358; **Uluç**, s. 1080; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 1235; **Demir**, Mehmet, “*Türk Medeni Kanunu’na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 61, Y. 2005, s. 298, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2005-61-186>, E.T: 18.05.2018.

<sup>192</sup> **Sarı**, s. 202; **Uluç**, s. 1081.

*“Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.*

*Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır.*

*Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır.”*

Madde metni incelendiğinde 1. ve 3. fıkralarda, eşlerden birinin kendi malvarlığı değerleri içerisinde, edinilmiş mallarından kişisel mallarına ya da kişisel mallarından edinilmiş mallarına değer kayması yaşanması durumunda iki farklı denkleştirme alacağı türü hakkında açıklama yapılırken; 2. fıkroda ise eşlerin malvarlığında yer alan borçlar ile ilgili düzenleme yapıldığı görülmektedir. Yukarıda zikredilen TMK md. 230/1 “denkleştirme istenebilir” demek suretiyle her ne kadar ihtiyari bir lafız kullanılmış olsa da hakim; dava dosyasında varlığını tespit etmesi halinde denkleştirmeyi re’sen uygulayacaktır. Zira denkleştirme alacağı kanun gereği kendiliğinden doğmakta olup TMK md. 230/1 gereği emredici niteliktedir.<sup>193</sup>

Denkleştirme alacağı, katılma alacağını belirlemek amacıyla hesaplanır. Bunun doğal sonucu olarak mal rejimin tasfiyesinden önce denkleştirme istenemez. Bu kural TMK md. 230/1 ile de ifade edilmiştir.<sup>194</sup>

Doktrinde *Dural/Öğüz/Gümüş*, denkleştirme alacağını, TMK md. 230/1 kapsamında olağan ve TMK md. 230/3 kapsamında olağanüstü olmak üzere iki türde ele almaktadır. Bu ayırma göre, olağan denkleştirme alacağı, mal rejimin devamı sırasında kişisel mallara ilişkin bir borcun edinilmiş mallardan ya da edinilmiş mallara ilişkin bir borcun kişisel mallardan ödenmiş olması sebebiyle tasfiye anında muaccel hale gelmiş parasal bir alacak olarak tanımlanabilecektir.<sup>195</sup> Olağan denkleştirme alacağının düzenlendiği TMK md. 230/1’de ödeme kavramına yer verilmiş olması bu denkleştirme türünün para borçlarına ilişkin olduğu izlemine

<sup>193</sup> **Sarı**, s. 205; **Gümüş**, s. 358; **Canpolat**, s. 74.

<sup>194</sup> **Uluç**, s. 1081.

<sup>195</sup> **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 226; **Demir**, M.,s. 300.



uyandırmaktadır. Bununla birlikte yerine getirilen borç paradan başka bir malvarlığı değeri de olabilecektir. Bu durumda eşlerin kişisel ya da edinilmiş malvarlıklarından gerçekleştirdikleri katkının parasal değerinin hesaplanması gerekecektir. Borcun konusu ne olursa olsun denkleştirme miktarının her zaman para ile ifade edilmesi gerekmektedir.<sup>196</sup>

Denkleştirme alacağı bir mal grubundan diğer mal grubuna ödenen borç miktarı ile sınırlıdır.<sup>197</sup> Denkleştirmeye sebep olan borcun ödendiği tarihten mal rejimin tasfiye edildiği tarihe kadar geçen süre içerisinde paranın değer kaybını telefi edici bir düzenleme bulunmamaktadır. Borcun ödendiği tarihten itibaren tasfiyeye kadar faiz işletilmesi imkanı bulunmamaktadır.<sup>198</sup>

Denkleştirme alacağından bahsedilmek için önemli olan bir mal grubuna ait borcun, kısmen ya da tamamen diğer mal grubundan ödenmiş olması gerekmektedir. Alacaklının kimliği, sıfatı, borcu doğuran sebep, borcun konusu gibi hususların ve borcun mal rejiminden önce ya da sonra doğmuş olmasının borcun doğumuna herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.<sup>199</sup> Burada önemli olan borcun ifasının mal rejiminin devamı sırasında gerçekleşmiş olmasıdır.<sup>200</sup> Örneğin; eşlerden birinin evlenmeden önce aldığı eve ilişkin konut kredisinin, evlendikten sonra diğer eş tarafından ödenmesi durumunda, mal rejimi henüz kurulmadan doğan bir borcun mal rejiminin devamı sırasında ifa ediliyor olması sebebiyle borcu ödeyen eşin denkleştirme alacağı doğacaktır.

TMK md. 230/3'de düzenlenmiş olan olağanüstü denkleştirme alacağı; eşlerden birinin belirli bir malvarlığı kesiminden diğer malvarlığı kesimindeki bir malvarlığı unsurunun edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması yönünde katkıda bulunması suretiyle tasfiye işlemlerinin yapıldığı tarih itibarıyla malın değeri, değer artış payı veya değer azalma payı dikkate alınarak hesaplanan alacak olarak tanımlanabilecektir. Olağanüstü denkleştirme alacağı hesabı yapılırken, hesaba konu malın değeri artmış ya da azalmış olabilir. Burada malın hesap anındaki değeri

---

<sup>196</sup> Sarı, s. 206.

<sup>197</sup> Özer Deniz, s. 70.

<sup>198</sup> Sarı, s. 206.

<sup>199</sup> Sarı, s. 204; Gümüş, s. 359.

<sup>200</sup> Gümüş, s. 359.

dikkate alınacaktır. Bununla birlikte söz konusu mal tasfiyeden önce malvarlığından çıkmış olabilir. Bu durumda hakkaniyete göre hesaplanacak değer esas alınacaktır.<sup>201</sup>

Olağanüstü denkleştirme alacağını somutlaştıracak olursak örneğin; karşılık ödenmek suretiyle edinilen bir malvarlığına diğer eş tarafından yapılan katkı olağanüstü denkleştirme alacağına konu olacaktır. Bununla birlikte söz konusu karşılığın ödenmesine değil ancak bu sebeple doğan kredi masrafı, faiz ve diğer tüm masrafların ödenmesine katkıda bulunulması durumunda da denkleştirme alacağı söz konusu olacaktır. Malvarlığı değeri karşılıksız olarak kazandırılmış da olabilir. Bu durumda dahi malın iktisabı için yapılan masraflar diğer eş tarafından karşılandı ise denkleştirme alacağı söz konusu olacaktır. Malvarlığı değerinin korunması, varlığının ve işlevinin sürdürülebilmesi, iyileştirilmesi, değerinin ve veriminin artırılması için yapılan harcamalar da madde gereği denkleştirme alacağı olarak hesaplanacaktır.<sup>202</sup> Örneğin; miras yoluyla intikal eden metruk bir eve diğer eş tarafından yapılan revizyon ve dekorasyon masrafları denkleştirme alacağına konu olacaktır.

Olağanüstü denkleştirme alacağı, değer artışı durumunda değer artış payı alacağına benzerlik gösterir. Fakat iki düzenleme arasındaki temel fark şudur; denkleştirme alacağı katkıda bulunan malın değeri artsa da azalsa da hesaplanacaktır. Ancak değer artış payı sadece değer artışının söz konusu olduğu durumlarda ortaya çıkar.<sup>203</sup> Örneğin; eşlerden biri diğer eşin bir malı edinmesine katkıda bulundu ise tasfiye anında bu malın değerinde artma olmasa dahi denkleştirme alacağı hesaplanacaktır.<sup>204</sup> Bununla birlikte denkleştirme alacağında, değer artış payından farklı olarak, malvarlığı grupları arasında bağışlama ya da karşı edimden söz edilemeyecektir.<sup>205</sup>

<sup>201</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 226; Demir, M.,s. 300.

<sup>202</sup> Sarı, s. 207-208.

<sup>203</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/539 K. 2016/1751 T. 2.2.2016 "Tasfiyeye konu mal elden çıkarılmışsa, mahkemece hakkaniyete uygun olarak değer tespiti yaptırılmalıdır (TMK'nun 227/2. m). Artık değere katılma alacak istemi söz konusu olduğunda, davalı eş TMK'nun 229. maddesinde belirtilen amaç doğrultusunda malı elden çıkarmışsa, başkasına devredilen malvarlığı mevcutmuş gibi tasfiye hesabına dâhil edilir ve devir tarihindeki değeri esas alınır(TMK'nun 235/2.).Tasfiyeye konu malvarlığında, katkı tarihinden sonra değerinde azalma olmuşsa, katkının başlangıçtaki değeri esas alınır (TMK'nun 227/1.). Denkleştirmede ise, aksine değer azalması olması durumunda azalmış hali ile değerlendirilir (TMK'nun 230)." [www.kazanci.com](http://www.kazanci.com), E.T. 18.05.2018.

<sup>204</sup> Özer Deniz, s. 72; Gümüş, s. 365.

<sup>205</sup> Gümüş, s. 365.

Bir malvarlığı grubundan diğer malvarlığı grubuna katkı yapılması durumunda denkleştirme alacağını bulmak için; öncelikle katkının yapıldığı tarihte malvarlığına oranı bulunacak, tasfiye anında ise malın değeri üzerinden bu oran dikkate alınarak denkleştirme alacağı belirlenecektir. Örneğin; İnşaat mühendisi olan Ferhat ile ev hanımı olan Şirin büyük bir aşkla evlenirler. Ferhat evlendikten hemen sonra Dağdelen İnşaat adlı firmasını kurarak ticari faaliyetine başlar. Yürüttüğü ilk inşaat projesi işinden 250.000,00 TL para kazanır. Ferhat ticaretini devam ederken babası ölür ve Ferhat'a babasından metruk bir konak miras kalır. Ferhat konağın değerini araştırır ve eğer konağı bu hali ile satarsa ancak 500.000,00 TL'ye satabileceğini fakat 250.000,00 TL masraf yapar, konağı yeniler ve satarsa yaklaşık 1.500.000,00 TL'ye satabileceğini öğrenir. Bunun üzerine ilk işinden kazandığı 250.000,00 TL'yi bu konağın değerinin artırılarak oturulabilir hale getirilmesi için revizyonu amacıyla harcar. Tüm bu yenileme çalışmalarının ardından konak muazzam derecede güzelleşir ve emlak firması tarafından 1.500.000,00 TL satış fiyatı üzerinden ilana çıkarılır ve satılır. Bu arada evlilikleri sallantıda olan Ferhat ile Şirin boşanmaya karar verir ve boşanırlar. Eşler evlenirken başka bir mal rejimi seçmedikleri için boşanmaları ile birlikte aralarında edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanacaktır. Ferhat'a babasından miras kalan konak TMK md. 220 kapsamında kişisel maldır. Bu konağın satılmasıyla elde edilecek bedel ise gene TMK md. 220 gereği kişisel mal sayılacaktır. Ferhat'ın ilk inşaat projesinden kazandığı para ise TMK md. 219 gereği edinilmiş maldır. Şuan için Ferhat'ın elindeki tek malvarlığı babasından miras kalan konaktır. Mal rejiminin tasfiyesi anına gelindiğinde TMK md. 220 gereği konağın kişisel mal olduğunu savunarak, Şirin'in Ferhat'tan katılma alacağı talebinde bulunamayacağını söylemek hakkaniyete aykırı olacaktır. Bu sebeple TMK md. 230'da yer alan denkleştirme alacağı düzenlenmiştir. Ferhat, babadan miras kalan ve kişisel mal statüsünde olan konağa edinilmiş maldan katkıda bulunmuş ve değerini arttırmıştır. Evvela bu katkının malın değerine oranı bulunacaktır. Katkı ile birlikte malın değerinin 750.000,00 TL olması gerekeceği düşünülerek  $250.000,00/750.000,000$  hesabından, edinilmiş maldan kişisel mala  $1/3$  oranında katkıda bulunulduğu ortaya çıkacaktır. TMK md. 230/3'e göre; *“malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır”*. Malın tasfiye anındaki değeri ise

1.500.000,00 TL'dir. Mala yapılan katkı 1/3 oranı ile 500.000,00 TL olarak tespit edilecektir. Bunun yarısı ise Şirin'in katılma alacağıdır.

Denkleştirme alacağı hangi mal grubu lehine doğmuş ise ispat yükü de o mal grubunun sahibine ya da daha açık ifade ile bundan menfaat sağlayacak kişiye ait olacaktır. Örneğin; edinilmiş mallara ilişkin bir borç kişisel mallardan karşılanır ise bu durum edinilmiş malın değerinde bir artma yaratacağı gibi kişisel malda bir eksilme meydana gelecektir. Bu nedenle tasfiye anında, katkıda bulunan kişisel mal sahibi, borcun kişisel maldan karşılandığını ispat ile denkleştirme isteyebilecektir. Aynı şekilde kişisel mala ilişkin bir borç edinilmiş mallardan karşılanır ise edinilmiş malların değerinin azalması sebebiyle katkı alacağı azalan eş, borcun edinilmiş mallardan karşılandığını ispatla denkleştirme isteyebilecektir.<sup>206</sup>

Gerek olağan gerekse olağanüstü denkleştirme alacağının düzenlenmesindeki temel amaç, eşlerden birine ait kişisel ve ya edinilmiş mal varlığı üzerinden, diğer eşin mal varlığına katkıda bulunulması durumunda, katkıda bulunan eşin malvarlığının zarara uğramasını engellemektir. Mevcut kanuni düzenleme ile, hem katkıda bulunulan malvarlığında meydana gelen değer artışları, hem de katkıda bulunan eşin zararına yol açan durumlar sonucu meydana gelecek değer azalışları dikkate alınmıştır. Bu şekilde, gerek eşlerin kendilerine ait kişisel ve edinilmiş mallarının kendi içinde yaşanacak değer kaymaları, gerekse diğer eşin malvarlığında yer alan mallar üzerinde ortaya çıkabilecek olası bütün değer kaymalarının önüne geçilmektedir.<sup>207</sup>

## **B- EDİNİLMİŞ MALLARA İLİŞKİN BORÇLARIN ARTIK DEĞERDEN ÇIKARILMASI**

TMK md. 231 ile artık değer, her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere, tüm borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktar olarak tanımlanmıştır. Madde metninden hareketle artık değeri hesaplayabilmek için artık değere eklenecek değerler ve denkleştirmeden elde edilecek miktar eklendikten sonra bulunan mal varlığından edinilmiş mallara ait tüm borçların çıkarılması gerektiği anlaşılmaktadır.

<sup>206</sup> Sarı, s. 205.

<sup>207</sup> Demir, M., s. 300 .

TMK md. 231 hükmü emredici bir hukuk kuralıdır. Bu sebeple eşler bu kuralı bertaraf edecek şekilde, kanuna ve kamu düzenine aykırı ispat şekillerinin kullanılması konusunda anlaşma yapamayacaktır. Ancak borçları üzerinde serbestçe anlaşma hakları vardır. Yani eşler birbirlerinin borcunu silebilir, evlilik birliği içerisinde edinilmiş mallardan kişisel mala ya da kişisel maldan edinilmiş mallara yapılan bir harcamanın ileride borç kabul edilmeyeceğini kararlaştırabilirler. TMK md. 231 hükmü eğer şartlar oluştu ise hakim tarafından re'sen dikkate alınacaktır.<sup>208</sup>

Evlilikten önce ya da evliliğin devamı esnasında doğan bir borcun hangi mal grubuna ait olduğu her zaman kolaylıkla tespit edilememektedir. Bu sebeple kanun koyucu burada bir seçim yapmış ve TMK md. 230/2'de yer alan hüküm ile hangi malvarlığı kesimine ait olduğu anlaşılamayan bir borcun, edinilmiş mallara ait olduğunu kabul etmiştir. Yapılan bu düzenleme ile malvarlığında yer alan bir borcun aksi ispat edilene kadar edinilmiş mallara ilişkin olacağı karine olarak kabul edilmiştir. Bu hüküm TMK md. 222/3'de düzenlenen "*Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.*" hükmü ile paralellik teşkil etmektedir.<sup>209</sup>

Malvarlığında yer alan borcun hangi mal grubuna ait olduğunu ispat yükü bunu iddia eden üzerindedir. TMK md. 230/2'de yer alan karine aksi ispat edilinceye kadar geçerlidir. Bir borcun edinilmiş mallara ait olduğunun kabulü diğer eşin katılma alacağının azalmasına sebep olacağı için hakkını korumak isteyen eş, borcun edinilmiş mallara değil kişisel mala ilişkin olduğunu iddia ve ispat edebilir.<sup>210</sup>

Malvarlığı içerisinde yer alan borçlar belirlendikten sonra her bir borcun hangi malvarlığı grubuna ait olduğunun tespiti yapılır. TMK md. 230/2'de yer alan hükme göre her borç, hangi malvarlığı grubu için doğmuşsa o malvarlığı grubuna aittir. Buna karşın madde metninde borç ilişkisinin ne şekilde doğacağına dair bir düzenleme yer almamaktadır. Borcun hangi malvarlığı grubuna ait olduğunu belirleyen temel kriterler ise; borcun doğum sebebi, borcun doğum zamanı, borcun konusu ve amacı olarak sıralanabilecektir.<sup>211</sup> Bu ölçütler esas alınarak 2'li bir sınıflandırma yapıldığında;

---

<sup>208</sup> Özer Deniz, s. 73; Uluç, s. 1104.

<sup>209</sup> Sarı, s. 215.

<sup>210</sup> Sarı, s. 216.

<sup>211</sup> Gümüş, s. 360; Uluç, s. 1103.

- Eşlerin evlenmeden önce girmiş olduğu borçlar, kişinin elde edeceği geliri arttırıcı nitelikte olsa dahi kişisel mallara ilişkin sayılır.<sup>212</sup> Örneğin; A evlenmeden önce bir İngilizce kursuna yazılır. Kurs sonunda girdiği sınavda başarılı olur ve maaşına dil tazminatı adı altında 1000 TL zam alır. Fakat A kurs borcunu ödeyemeden evlenmiştir. Boşanma sonucu tasfiye aşamasında bu borç her ne kadar A'nın edinilmiş mal olan maaşının yükselmesine sebep olmuş olsa da kişisel mallara ilişkin sayılacaktır.
- Kişisel malların geliri edinilmiş mal sayılacağı için kişisel maldan gelir elde edilmesini sağlayamaya yönelik borçlar da edinilmiş mallara ait olacaktır. Eşlerin mesleki faaliyetlerini devam ettirebilmek için girdikleri borçlar bu sınıf içerisinde yer alacaktır.<sup>213</sup> Örneğin; Avukat olan B mesleğe devam edebilmek için Baroya kayıtlı olmak ve Baro aidatlarını düzenli olarak ödemek zorundadır. İşte buradaki Baro aidatları edinilmiş malların yüklendiği borç olarak kabul edilmektedir. Aynı şekilde bu eşin, mesleğin devamı için yapmış olduğu ulaşım masrafları, bağkur, vergi, kira ve aidat borçları da edinilmiş mallara ait olacaktır.

Mevcut malvarlığının değerinin korunmasına yönelik girilen borçlar bakımından da ikili bir ayrıma gidilmektedir. Malvarlığı unsurunun değerinin korunmasına yönelik yapılan olağan bakım masrafları malvarlığının kişisel ya da edinilmiş mallar arasında olup olmadığına bakılmaksızın edinilmiş mallara ait olacaktır. Zira bu malvarlığına ilişkin borç öncelikle malvarlığından edinilen gelirden karşılanacaktır. Bu gelir ise edinilmiş mal sayılacağı için borcun edinilmiş mallara ait olması durumun doğal sonucu olacaktır. Örneğin; A'ya babasının ölümü ile bir ticari taksi ve plakası miras kalmıştır. A, bu taksiyi çalıştırmakta olup aylık 10.000,00 TL kazancı vardır. Her ne kadar taksi ve plakası kişisel mal olsa da taksinin çalıştırılması suretiyle elde edilen gelir edinilmiş maldır. Bu sebeple taksinin bakım ve tamir masrafları, şoförün maaşı ve sigorta primleri, kazançtan alınan gelir vergisi, trafik cezaları edinilmiş mallara ait borçlardandır. Olağanüstü bakım masrafları ise, masraf yapılan malvarlığı unsurunun içinde yer aldığı malvarlığı grubuna ait olacaktır.

---

<sup>212</sup> Gümüş, s. 360; Uluç, s. 1003.

<sup>213</sup> Gümüş, s. 360; Uluç, s. 1004.

Eşlerin aile hukukundan kaynaklı bakım ve nafaka yükümlülükleri, evlilik birliğinin günlük olağan giderleri, çocukların okul ve bakım masrafları edinilmiş mallara ilişkin borçlardandır.<sup>214</sup>

Bir malvarlığının edinilmesine ilişkin tapu, noter, ipotek vb. masrafların tamamı malvarlığı hangi mal grubuna ait olursa o malvarlığı grubuna yüklenecektir.<sup>215</sup> Bağışlama durumunda, bağışlama taahhüdü hangi malvarlığı grubundaki mal ya da mallar için yapılmışsa o malvarlığı grubunu borçlandırmış olacaktır. Bir malvarlığı ile ilgili herhangi bir ihtilaf yaşanması durumunda yapılacak yargılama masrafları açısından da malın ait olduğu malvarlığı grubu sorumlu olacaktır.<sup>216</sup>

### C- DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞI

Değer artış payı alacağı; evlilik süresince<sup>217</sup> bir eşin diğer eşe ait kişisel ya da edinilmiş malvarlığı değerlerine, bu malvarlığının iyileştirilmesi ya da onarılması yahut bu mal gruplarından herhangi birine ait yeni bir malın edinilmesi için katkıda bulunulması durumunda, tasfiye anında<sup>218</sup>, yapılan bu katkının o malda yarattığı değer ile birlikte doğuracağı alacak olarak tanımlanmaktadır.<sup>219</sup> Bir eşin diğer eşin malvarlığına yaptığı bu katkı karşılıksız yararlandırma kasıt ve iradesiyle yapılmadığı için bağışlama olarak değerlendirilemeyecektir. Bu katkı özünde, eşlerin birlikte yaşama, karşılıklı sadakat, sevgi, saygı ve yardımlaşma çerçevesinde birbirlerine vermiş oldukları desteğin göstergesidir. Eşler burada katkıda bulunulan

<sup>214</sup> **Gümüş**, s. 360; **Sarı**, s. 214.

<sup>215</sup> **Uluç**, s. 1104; **Gümüş**, s. 362.

<sup>216</sup> **Gümüş**, s. 362.

<sup>217</sup> Değer artış payı alacağının hesabında nişanlılık döneminde, evlilik dışı birliktelik durumunda yapılan katkılarla evli olmayanlar arasında yapılan katkılar dikkate alınmayacaktır. Başka bir anlatımla bu dönemlerde yapılan katkılar için değer artış payı alacağı talep edilemeyecektir. **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 788.

<sup>218</sup> Değer artış payı alacağı boşanmanın eki niteliğinde değildir. **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 778; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2009/2870, K. 2009/5842, T. 7.12.2009 “*Her şeyden önce mal rejimiyle ilgili davalar, boşanma davasından tamamen ayrı ve bağımsız birer davadırlar. Yani boşanma davasının fer'i niteliğindeki bir dava değildirler. Bu bakımdan taraf tanıklarının kişisel maldan edinilmiş mala yapılan katkı nedeniyle doğan değer artış payı ve katılma alacağı için iddia ve savunma doğrultusunda ayrıca dinlenmeleri ve detaylı bilgilerine başvurulmaları gerekmektedir.*” <http://www.kazanci.com>, E.T. 15.07.2018.

<sup>219</sup> **Uluç**, s. 861; **Ceylan**, s. 65; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 774; **Özüğür**, s. 735; **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 57; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 252; **Ertaş**, Şeref, Eski Medeni Kanun Zamanında Evlenen Kişilerin Mal Rejimi Tasfiyesinde Bazı Hukuki Sorunlar, Prof. Dr. M. Polat Sayer'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, Özel Sayı, Y. 2013, s. 921; **Zeytin**, s. 139; **Topuz**, s. 106; **Kaçak**, s. 101; **Ergün**, s. 1565.

maldan birlikte yararlanmayı hedeflemektedir. Fakat aile birlikteliğinin boşanma ya da eşlerden birinin ölümü ile sona ermesi durumunda yapılan katkı geri istenebilecektir.<sup>220</sup>

Değer artış payı alacağı ve denkleştirme alacağını birbirinden farklı kavramlar olup sıklıkla karıştırılmaktadır. Değer artış payı alacağı, bir eşin diğer eşe ait kişisel ya da edinilmiş mala yaptığı katkıdan doğan alacak iken; denkleştirme alacağı, eşlerden birinin kendi kişisel malından edinilmiş malına ya da edinilmiş malından kişisel malına yaptığı katkı karşılığı doğan alacağı ifade eder. Buradan hareketle değer artış payı alacağının, bir eşin diğer eş için yaptığı fedakarlığı; denkleştirme alacağının ise, eşin edinilmiş malvarlığına ilişkin borçları kişisel malında ödemesi sebebiyle doğan fedakarlığı yahut kişisel malına ilişkin borcu edinilmiş mallarından ödemesi nedeniyle doğan kazancı ifade ettiği söylenebilecektir.<sup>221</sup>

Değer artış payı alacağı, 01.01.2002 tarihinden sonra yürürlüğe giren edinilmiş mallara katılma rejimi ile gündeme gelmiştir. 743 sayılı Mülga TKM madde 170 ile eşler arasında herhangi bir mal rejimi seçilmemesi durumunda mal ayrılığı rejiminin uygulanacağı kabul edilmiştir. Bu sebeple değer artış payı alacağının mal ayrılığı rejimi kapsamında talebi mümkün olmamıştır. Bu kanun döneminde eşler, evlilik birliği devam ederken birbirlerinin mal edinmelerine katkıda bulunsalar dahi tasfiye sırasında mal kime aitse onda kalmış ve diğer eş bu katkının karşılığını alamamıştır. Öyle ki Yargıtay bir kararında malik olmayan eşin evlilik birliği içerisinde edinilen araç ve taşınmazlara katkıda bulunduğu iddiasını kabul etmemiş, katkı taleplerini tazminat adı altında değerlendirmiş ve reddetmiştir.<sup>222</sup> Bu

<sup>220</sup> **Uluç**, s. 862; **Canpolat**, s. 63; **Uyanık**, Mesut, Edinilmiş Mallara katılma Rejiminin Tasfiyesinde Değer Artış Payı Alacağı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2010, s. 19, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, .E.T: 20.11.2018.

<sup>221</sup> **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 57; **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 778; **Yıldız**, s. 90; **Uyanık**, s. 30.

<sup>222</sup> Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 1997/5340, K. 1997/7365, T. 20.6.1997 “*İstek, Medeni Kanununun 143/1.maddesi gereğince maddi tazminata ilişkin olup, davanın kabul edilebilmesi için mevcut veya muntazar bir menfaatin boşanma yüzünden haleldar olduğunun gerçekleşmesi gerekir. Taraflar arasında mal ayrılığı rejimi cari olup, araç ve taşınmazların davalı adına kayıtlı olduğu anlaşılmasına göre bunların alınmasında davacının katkıda bulunduğu iddiası istek kapsamında maddi tazminatı gerektirmez. Medeni Kanununun 143/1.çerçevesinde maddi tazminatı gerektirir başka bir olgunun varlığı da iddia ve isbat edilemediğine göre davanın reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.*” <http://www.kazanci.com>, E.T. 15.07.2018; Değer artış payı alacağını tazminat olarak değerlendiren başka bir karar; Yargıtay 13 Hukuk Dairesi E. 2004/12933, K. 2005/917, T. 27.1.2005, <http://www.kazanci.com>, E.T. 15.07.2018.



durum katkıda bulunan eşin mağduriyetine sebep olmakla birlikte hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurmuştur.<sup>223</sup>

Değer artış payı alacağının düzenlenmediği mülga kanun döneminde, hakkaniyete aykırı sonuçların doğması, Yargıtay içtihatları ile engellenmeye çalışılmıştır. Yargıtay kararları ile alacaklı eşin, diğer eşin mal edinmesinde katkıda bulunduğunu ispat etmesi durumunda, fedakarlığın karşılığı olarak katkı tazminatı<sup>224</sup> yahut denkleştirme tazminatı<sup>225</sup> adı altında bir tazminat talep edebileceği karara bağlanmıştır. Yargıtay bir kararında mal ayrılığı rejimine tabi 4721 sayılı TMK'nın yürürlük tarihinden önce edinilmiş taşınmaz hakkında katkıda bulunan eşin tasfiye sırasında ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olacağını, bunun aile hukukundan kaynaklı bir alacak hakkı olduğunu ve aile mahkemelerinin görevli bulunduğunu içtihat etmiştir.<sup>226</sup> Başka bir kararda ise evlilik birliği devam ederken alınan ancak tapuda diğer eş üzerine tescil edilen kooperatif hissesi hakkında, davacı eşin yapmış olduğu katkının somut delillerle ispatı, eşlerin gelir durumu, kocanın 743 sayılı Tük Kanunu Medenisi md. 152 gereği evi geçindirme yükümlülüğü göz önünde bulundurularak hakkaniyete uygun karar verilmesi gerektiği içtihat edilmiştir.<sup>227</sup>

<sup>223</sup> Özer Deniz, s. 75.

<sup>224</sup> Uluç, s. 862; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 219.

<sup>225</sup> Özer Deniz, s. 76.

<sup>226</sup> Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2005/16726, K. 2006/1095, T. 7.2.2006, <http://www.kazanci.com>, E.T. 15.07.2018.

<sup>227</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2010/1477, K. 2010/3922, T. 13.7.2010, "Dava, evlilik birliği içerisinde edinilerek davalı eş adına kayıtlanan taşınmaza yönelik tapu iptal ve tescil olmaz ise, alacak isteğine ilişkindir. 07.10.1953 günlü 8/7 s. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca taşınmazın alımına katkıda bulunduğunu iddia eden davacı, bu katkısına dayanarak ayın ( mülkiyet ) talep edemeyeceğinden, tapu iptal ve tescil isteğinin reddine karar vermesinde herhangi bir isabetsizlik bulunmamaktadır.

Dosya arasında bulunan kayıt ve belgelere göre, 36113 ada 11 parselin, 171/649 hissesinin 743 s. TKM'nin 170. maddesine göre eşler arasında mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu, 17.07.1998 gününde satın alınarak davalı N. adına tescil edildiği anlaşılmaktadır. Bu halde taraflar arasındaki uyumsuzluğun Borçlar Yasasının genel hükümlerine göre çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Katkı payı karşılığında bir tazminat isteyebilmesi için mutlaka parasal veya para ile ölçülebilen maddi bir değer koymak suretiyle katkısının bulunması ve bunun kanıtlanması gerekmektedir.

Dosya muhtevasına, dava evrakı ile yargılama tutanakları münderecatına, mevcut deliller mahkemece takdir edilerek karar verildiğine, takdirde bir isabetsizlik bulunmadığına, tarafların evlilik birliğinin kurulmasından dava konusu taşınmazın satın alındığı tarihe kadar polis olarak çalışmaları, düzenli ve birbirine yakın gelire sahip olmaları ( Davalı N. 23.2.1990-04.07.1995 tarihleri arasında meslekten çıkarma sebebiyle gelir elde edememiş ise de, mahkeme kararı ile mesleğe geri dönmesi sonucunda, özlük haklarından mahrum kaldığı döneme ait bütün geliri faizi ile kendisine dava konusu taşınmazın satın alındığı tarihten önceki bir gün olan 31.12.1997 gününde ödenmiş olduğuna göre devamlı ve düzenli gelir sahibi olduğu hususunda duraksamamak gerekir ) tarafların evlendikleri günden taşınmazın edinildiği tarihe kadar geçen dönemde elde ettikleri toplam gelirlerin birbirine oranlanması ile bulunan dosya içeriğine uygun bilirkişi raporu doğrultusunda ve davalı kocanın 743

743 sayılı Mülga TKM döneminde yer alan bu eksiklikler 4721 sayılı TMK ile ortadan kaldırılmıştır. 4721 sayılı TMK md. 227 ile değer artış payı şu şekilde düzenlenmiştir:

*“Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır.*

---

s. TKM'nin 152. maddesi uyarınca aileyi geçindirme yükümlüğü de dikkate alınarak bulunan fedakarlığın denkleştirilmesi ve hakkaniyet ilkesi taraflar arasında görülen bu tür davalarda uygulanan ilkeler olduğundan; davacı katkısına ait değerlendirmede herhangi bir isabetsizlik bulunmamaktadır.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 15.07.2018.

Yargıtay kararlarında yer alan katkı tazminatının hesaplanma yöntemi ilgili kararda şu şekilde ifade edilmiştir. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2009/2732, K. 2009/4320, T. 29.9.2009 “Mahkemece, tarafların ekonomik ve sosyal durumları göz önünde bulundurularak kişisel harcamaları ve 743 sayılı TKM'nin 152. maddesine göre davalı kocanın aileyi geçindirme yükümlülüğü göz önünde bulundurularak taşınmazın edinme tarihi itibarıyla tarafların yapabilecekleri tasarruf miktarı hesaplandıktan sonra katkı oranlarının belirlenmesi, bundan sonra tespit edilmiş olan oranın taşınmazın belirlenmiş olan dava tarihindeki değeri ile çarpılarak davacının katkı payı alacağına saptanması için bir hukukçu, bir mali müşavir ve bir bankacıdan oluşan bilirkişi kurulundan taraflar, mahkeme ve Yargıtay'ın denetimine açık rapor alınması, ondan sonra esas hakkında karar verilmesi gerekmektedir” <http://www.kazanci.com>, E.T. 15.07.2018.

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/12880, K. 2018/2051, T. 13.2.2018, “Mal ayrılığı rejiminde; eşler kendi malları üzerinde tasarruf yetkisine ve intifa hakkına sahiptir ve mallarının idaresi kendisine aittir(TKM 186/1 m). Her birinin malları, geliri ve kendi kazançları yine kendilerine ait kişisel mallarıdır(TKM 189 m). Kadın veya kocanın, mal rejiminin devamı sırasında diğerinin edindiği malvarlığına katkısı sebebiyle katkı payı alacağı isteğinde bulunabilmesi için mutlaka para ya da para ile ölçülebilen maddi veya hizmet değeriyle katkıda bulunması gerekir.

Mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde satın alınan tasfiyeye konu mala çalışma karşılığı elde edilen gelirlerle(maaş, gündelik, kar payı vs gibi) katkıda bulunulduğunun ileri sürüldüğü durumlarda; çalışarak, düzenli ve sürekli gelire sahip eşin, aksi kanıtlanmadıkça, yapabileceği tasarruf oranında katkıda bulunulduğunun kabulü gerekir. Yargıtay'ın ve Dairemizin devamlılık gösteren uygulamaları da bu yöndedir.

Bu açıklamalar doğrultusunda; öncelikle evlenme tarihinden, malın edinildiği tarihe kadar, eşlerin çalışma sürelerine ve gelirlerine dair belgeler buldukları yerlerden eksiksiz olarak getirilmelidir. Çalışmanın sabit olmasına rağmen, bir kısım döneme dair belgelere ulaşılamaması durumunda, ilgili meslek kuruluşlarından ve/veya bilirkişilerden o döneme dair yaklaşık gelir durumu sorulup öğrenilerek, malın edinildiği tarihe kadar ki eşlerin tüm gelirleri ayrı ayrı belirlenmelidir. Sonra, her bir eşin alışkanlıkları, ekonomik ve sosyal statüleri gözetilerek, kişisel harcamaları ile ayrıca kocanın 743 Sayılı TKM'nin 152. maddesi gereğince evi geçindirme yükümlülüğü sebebiyle yapabileceği harcama, eşlerin kendi gelirlerinden düşülerek, gerçekleştirebilecekleri tasarruf miktarları ayrı ayrı tespit edilmeli, daha sonra her eşin tasarruf miktarının, birlikte yaptıkları toplam tasarruf miktarı içerisindeki oranı belirlenmelidir. Her bir eşin bulunan bu tasarruf oranı, çalışmaları karşılığı elde ettikleri gelirleriyle malın alımına yaptıkları katkı oranı olarak kabul edilerek, tasfiyeye konu malın dava tarihi itibarıyla belirlenecek sürüm(rayıç) değeri ile çarpılmak suretiyle katkı payı alacak miktarları hesaplanır. Sözü edilen değer tespiti, belirleme ve hesaplamaların yapılabilmesi için gerek görülmesi durumunda konusunun uzmanı bilirkişi veya bilirkişilerden de yardım alınmalıdır.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 15.07.2018.

*Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde hâkim, diğer eş ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler.*

*Eşler, yazılı bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri gibi, pay oranını da değiştirebilirler.”*

Madde metninde ifade edildiği üzere değer artış payı alacağı mal rejiminin tasfiyesi anında talep edilebilecektir. Değer artış payından söz edebilmek için mal rejiminin boşanma, ölüm, evlenmenin iptali, olağanüstü mal rejimine geçilmesi ya da eşler arasından başka bir mal rejiminin yapılması sebeplerinden herhangi biri ile sona ermiş olması gerekmektedir.<sup>228</sup> Değer artış payı alacağı, evliliğin ölüm ile sona ermesi halinde ölüm anına kadar, evliliğin boşanma ya da iptal kararı ile sona ermesi halinde ise dava tarihine kadar yapılan katkıları kapsar.<sup>229</sup> Madde metninden hareketle değer artış payı alacağının talep edilebilmesi için gerçekleşmesi gereken diğer unsurlar ise; eş tarafından yapılan katkının maddi bir değer taşıması, yapılan katkıda bağışlama amacının bulunmaması, bu katkı karşılığında diğer eşten hiç ya da uygun bir karşılık alınmamış olması, katkıdan sonra diğer eşin malvarlığında daha sonra ortaya çıkan değer artışı görülmesi; eşler arasında bu katkı payı alacağından vazgeçmeyi konu alan bir anlaşmanın yapılmamış olması şeklinde sıralanabilecektir.<sup>230</sup>

Değer artış payı alacağının hesabı her mal için ayrı ayrı yapılmakla birlikte çoğu zaman uzmanlık gerektiren bir hesaplama olduğu için bilirkişi yardımına

<sup>228</sup> **Uyanık**, s. 42; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2013/2311, K. 2013/14578, T. 28.5.2013 “*Davacı, evlilik birliği içinde edinilen ve tapuda davalı eşi adına kayıtlı olan taşınmazın edinilmesine katkıda bulunduğunu ileri sürerek, değer artış payı alacağı talebinde de bulunmuştur. Boşanma davası içinde değer artış payı alacağına yönelik isteklerin incelenememesi, eşler arasındaki mal rejiminin sona ermesi halinde mümkündür (TMK.md.227). Evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesi halinde mal rejimi buna ilişkin davanın dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer (TMK.md.225/2). Boşanma yönünde oluşacak hüküm kesinleşmedikçe, bu taleplerin incelenmesi yasal olarak mümkün bulunmadığına göre, davacı kadının değer artış payına ilişkin talebinin tefrik edilmesi, boşanma davasının sonucunun beklenmesi ve hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerekir. Bu hususun gözetilmemesi doğru görülmemiştir*” <http://www.kazanci.com>, E.T. 15.07.2018; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2010/11061, K. 2011/15433, T. 11.10.2011 “*Davalı-davacı koca eşinin işyeri alımı sırasında yapmış olduğu katkı ( TMK.md.227 ) karşılığı 8.000.00 TL.'nin tahsilini talep etmiştir. Bu isteğin esası, eşler arasındaki mal rejiminin sona ermesi durumunda incelenebilir. Tarafların evliliği ve dolayısı ile de aralarındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin devam ettiği anlaşıldığından; katkı ( değer artış payı ) alacağı ile ilgili davanın ayrılarak "tarafların boşanma davalarının bekletici mesele yapılması" gerekirken, bu yön nazara alınmadan yargılamaya devam edilerek yazılı şekilde karar verilmesi de usul ve yasaya aykırı olmuştur.*” <http://www.kazanci.com>, E.T. 15.07.2018.

<sup>229</sup> **Özer Deniz**, s. 80.

<sup>230</sup> **Demir**, M., s. 297; **Midyat**, Nuri Aziz, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 15; Ayrıntılı açıklamalar için **Zeytin**, s. 142 vd.

başvurulmaktadır. Değer artış payı alacağıın hesabı için öncelikle; alacaklı eş tarafından, diğer eşin malvarlığına katkıda bulunulduğu tarih itibariyle, malın sürüm değerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Akabinde malın, katkı yapılan tarihteki sürüm değeri ile, yapılan katkı miktarının birbirine bölünerek katkı oranının hesaplanması gerekmektedir. Bu oran, malın tasfiye tarihindeki sürüm değeri ile çarpılarak değer artış payının hesaplanacaktır.<sup>231</sup> Değer artış payı alacağını basit bir formül ile ifade edecek olursak:

$$\text{Katkı Yapılan Eşin Edinilmiş yahut Kişisel Malının Tasfiye Anındaki Değeri} \\ \times \text{Katkı Oranı (Yapılan Katkı Değeri / Katkı Yapılan Malın Katkı Tarihteki} \\ \text{Değeri (Katkı + Mal))}^{232}$$

Değer artış payı hesabını somut bir örnek ile ele alacak olur isek; Kerem ile Aslı dillere destan büyük bir aşk yaşayarak evlenirler. Evliliklerinin hemen ardından Kerem'in babası vefat eder ve Kerem'e 500.000,00 TL değerinde bir ev miras kalır. Çift bu evde yaşama kararı alır ancak ev, apartmanda çıkan yangın sonucu ciddi şekilde zarar görmüştür. Aslı, evin oturulabilir hale gelmesi için 80.000,00 TL masraf yapar. Akabinde çift bu evde yaşamaya başlar. Aradan yıllar geçer ve çift şiddetli geçimsizlik sebebiyle boşanma kararı alır. Boşanmanın gerçekleştiği tarih itibariyle evin sürüm değeri 800.000,00 TL'dir. Bu durumda Aslı'nın değer artış payı alacağı şu şekilde hesaplanacaktır:

<sup>231</sup> **Midyat**, s. 62; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2012/7285, K. 2013/3191, T. 11.3.2013 "Bu açıklamalara göre; taşınmaz yönünden davacı vekilinin talebi, 19 nolu bağımsız bölüm üzerindeki değer artış payı ve katılma alacağı isteğine ilişkindir. Bu tür davalarda, eklenecek değerlerden ( TMK.m.229 ) ve denkleştirmeden ( TMK.m.230 ) elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere edinilmiş malın (TMK.m.219 ) toplam değerinden mala ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan artık değer ( TMK.m.231 ) yarısı üzerinden ( TMK.m.236/1 ) tarafların kazanılmış hakları da dikkate alınarak katılma alacağıın hesaplanması ve TMK nun 227. maddesi hükümleri uyarınca; eşlerden biri, diğerine ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuş ise, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında değer artış payı alacağıın belirlenmesi gerekir. Mahkemece, değer artış payı alacağıın hesabı için öncelikle davacının kişisel malı niteliğindeki kız kardeşi tarafından gönderilen paranın verildiği tarihteki taşınmazın sürüm ( rayiç ) değerinin saptanması, davacının katkı yaptığı tarihteki sürüm değeri ile katkıda bulunduğu miktarın toplamı gözetilerek davacı kadının yaptığı katkının sözü edilen toplam değer içindeki oranının bulunması, bu oranın tasfiye tarihindeki sürüm değeri ile çarpılarak çıkacak miktarın değer artış payı alacağı olarak karar altına alınması ( TMK.nun 227 ). TMK.nun 232 ve 235/1. maddelerine göre taşınmazın tasfiye anındaki sürüm değeri, Yargıtay'ın yerleşmiş uygulamalarına göre tasfiye tarihi olarak eldeki davanın karar tarihine en yakın tarih olarak kabul edilmesi, değer artış payı hesaplanıp taşınmazın tasfiye anında belirlenecek değerinden düşürüldükten sonra kalan artık değer bakımından TMK.nun 231 ve 236/1. madde ve fıkrası uyarınca davacının katılma alacağıın saptanması, ondan sonra tüm deliller birlikte değerlendirilerek bir sonuca ulaşılmaması gerekirken yetersiz araştırma ve hatalı değerlendirmeye dayalı olarak yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir." <http://www.kazanci.com>, E.T. 15.07.2018.

<sup>232</sup> **Gençcan**, Mal Rejimleri, s. 774; **Yıldız**, s. 95; **Canpolat**, s.67; **Uyanık**, s. 48.

*Yukarıdaki formülü aynen uygulayarak:*

$$800.000,00 \text{ TL} \times 80.000,00 \text{ TL} / 580.000,00 \text{ TL} (500.000,00 + 80.000,00) \\ = 110.344,828 \text{ TL Aslı'nın Değer Artış Payı Alacağıdır.}$$

Madde metninden ve yukarıdaki hesaplardan anlaşılacağı üzere katkıda bulunan eşin başlangıçta yaptığı katkı kanun koyucu tarafından koruma altına alınmıştır. Elbette katkıda bulunan eşin değer artış payı alacağı, katkı yapılan malvarlığının değeri arttıkça oransal olarak artacaktır. Ancak söz konusu malın değerinin azalması durumunda kanun koyucu, katkının başlangıçtaki değerini garantilemiş bulunmaktadır.<sup>233</sup> Bununla birlikte katkının yapıldığı malvarlığı değeri eşlerden birinin mülkiyetinde olabileceği gibi eşler bu malvarlığı üzerinde paylı veya elbirliği halinde mülkiyete de sahip olabilirler.<sup>234</sup>

Değer artış payı alacağını doğuran katkı kavramı, parasal bir katkı şeklinde olabileceği gibi, iş gücü ve emek şeklinde de sunulabilecektir. Örneğin; sekreter olan A, Avukat olan B ile evlendikten sonra B'nin ofisinde ücretsiz olarak sekreterlik yapmaya başlar. Bununla birlikte A, profesyonel anlamda müzikle ilgilenmekte olup işten arata kalan vakitlerinde bir orkestrada keman çalmaktadır. Orkestradan aldığı ücreti de kredi borçlarını ödeyebilmesi için B'ye vermiştir. Eşler, bir malın edinmesine parasal nitelikte katkıda bulunabileceği gibi emek harcayarak da katkıda bulunabilecektir. Katkı, malın edinilmesi anında olabileceği gibi mal edinildikten sonra onun kredi borcunun taksitler halinde ödenmesi suretiyle de olabilir. Yine katkının edinilen veya mevcut malın değerinin artmasını sağlayan bir onarım veya bir ilavenin yapılması şeklinde de olması mümkündür.<sup>235</sup>

Örnek olayda A evlendikten sonra, eşi B'nin yaptığı işte ona emeği ile destek olmuş, bunun karşılığında herhangi ücret almamıştır. Ayrıca başka bir işte çalışmak suretiyle elde ettiği kazancını da katkı olarak B'ye vermiştir. TMK md. 227'de açıkça ifade edildiği üzere; eşlerden biri diğer eşin bir malı edinmesine uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuş ise, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan

<sup>233</sup> Zeytin, s. 140; Özdamar/Kayış, s. 81; Midyat, s. 61-62.

<sup>234</sup> Zeytin, s. 140.

<sup>235</sup> Ertaş, s. 921; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 219-220; Midyat, s. 18.

değer artışından katkısı oranında alacak hakkına sahip olur. Katkı hangi malvarlığından yapılmış ise, katkı alacağı da o malvarlığına ait olacaktır.

Değer artış payının ifası farklı şekillerde sağlanabilecektir. TMK md. 239/1 ile aynı veya nakdi ödeme düzenlenmekle birlikte bu düzenlemenin tamamlayıcısı niteliğinde bulunan TMK md. 239/2 ile borçlu eşe, ödeme güçlüğü çekmesi durumunda borcun ertelenmesini talep etme hakkı tanınmıştır. TMK md. 239/2 ile borçlu eş lehine düzenleme yapan kanun koyucu TMK md. 239/3 ile alacaklı eşe güvence ve faiz talep etme hakkı tanımıştır.<sup>236</sup> Alacaklının borçlu eşten güvence talep etmesi halinde hakim, borçludan uygun bir güvence göstermesini ister.<sup>237</sup> Bu güvence gösterilmediği sürece ertelemeye karar verilmez.<sup>238</sup> Aynı zamanda TMK md. 236 ile eşlere takas imkanı da tanınmıştır.

TMK md. 239/1 ile borçlu eşe, borcu ifa etmesi konusunda seçimlik bir hak tanımıştır. Borçlu eş borcunu aynı ya da nakdi ödeme şekillerinden biri ile ifa edebilecektir.<sup>239</sup> Bu hak yalnızca borçluya tanınmış yasal bir seçme hakkıdır. Alacaklı eşin, TMK md. 239/1'e dayanarak borçlu eşin kendisine olan borcunu nakdi değil aynı olarak ödemesini talep etme hakkı yoktur. Düzenlemenin amacı borçlu eşe ödeme kolaylığı sağlamaktır.<sup>240</sup> Borçlu eşe, TMK md. 239/1 ile tanınan bu seçimlik hak, borcun tamamının aynı ya da nakdi olarak ödenmesine olanak sağladığı gibi; bir kısmının aynı bir kısmının nakdi olarak ödenmesine de imkan tanıyacaktır. Zira seçme hakkı hiçbir sınır konmadan borçluya bırakılmıştır. Burada önemli olan borçlu tarafından borcun tamamının ödenmiş olmasıdır.<sup>241</sup>

<sup>236</sup> TMK md. 239 şu şekildedir:

*“Katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir. Aynı ödemede malların sürüm değeri esas alınır; bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir.*

*Katılma alacağının ve değer artış payının derhâl ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.*

*Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir.”*

<sup>237</sup> Gösterilecek güvencenin ne olacağı konusunda madde metninde açık bir düzenleme yer almamaktadır. Bu nedenle teminat bakımından genel hükümler göz önünde bulundurulacaktır. Teminat olarak; taşınır, taşınmaz ipotegi, banka teminat mektubu, kefalet sözleşmesi vb. gösterilebilecektir. **Uluç**, s. 1427.

<sup>238</sup> **Midyat**, s. 128.

<sup>239</sup> Ödemenin aynı olarak yapılması durumunda malların sürüm değeri dikkate alınacaktır. **Midyat**, s. 127.

<sup>240</sup> **Uluç**, s. 1413; **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 60; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 254; **Özdamar/Kayış**, s. 83; **Canpolat**, s. 94; **Uyanık**, s. 56.

<sup>241</sup> **Uluç**, s. 1413.



TMK md. 239/2 ile borçlu eşe bir ödeme kolaylığı daha sağlanmıştır. Maddeye göre, değer artış payı alacağına derhal ödenmesi durumu borçlu eş için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemenin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilecektir. Madde metninde borçlu eşin erteleme isteyebileceği düzenlenmiş ancak devamında alacaklı eşin erteleme talebini kabul etme zorunluluğunun olup olmadığı hakkında açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Fakat halin icabından ve maddenin konuluş şekline, ödeme gücü çeken borçlu eşe kolaylık tanınmak istendiği, Borçlar Hukuku'nda yer alan muaccel olmuş borç hakkında alacaklının vade tanımak zorunda olmadığı kuralına istisna getirildiği, ifa zamanında yasadan kaynaklanan bir erteleme söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda borçlu eş tarafından ödeme gücü gerekçesi ile vade talebinde bulunulur ise alacaklı eş bu talebi kabul etmek ve dürüstlük kurallarına uygun bir vade vermek zorundadır.<sup>242</sup>

Kanun koyucu, TMK md. 239/1 ile borçlu eşe seçme hakkı tanıyarak ve md. 239/2 ile de erteleme talep etme hakkı vererek borçluya ödeme kolaylığı sağlamaktadır. Ancak bunu yaparken alacaklı eşin de zarar görmesini engellemek adına TMK md. 239/3 ile alacaklıya faiz ve güvence talep hakkı vermektedir. Faizin işlemeye başlayacağı tarih TMK md. 239/3 ile "*tasfiyenin sona erme anı*" olarak hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme oldukça yerindedir zira edinilmiş mallara katılma rejiminde malların tasfiye anındaki değeri esas alınmaktadır. Bu durumda alacaklının tasfiye tarihine kadar herhangi bir kaybı söz konusu olmayacaktır. Kanun koyucu, malların değerlendirilmesinde tasfiye tarihini esas aldığı halde, değer artış payı alacağına, tasfiye tarihinden önceki bir tarihte faiz işletilmesini kabul etmiş olsaydı; (örneğin değer artış payı alacağına dava tarihinden itibaren faiz işletilmesini kabul etmiş olsaydı<sup>243</sup>) alacaklı eş hem malın tasfiye tarihindeki değerine göre hak alacak hem de geçmişe dönük faiz almış olacaktı. Kanun koyucu bunu öngörerek, faizin başlangıç tarihini tasfiye tarihi olarak kabul etmiş ve taraflar arasındaki yarar dengesini korumuştur.<sup>244</sup>

<sup>242</sup> **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 261; **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 66.

<sup>243</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/5464 K. 2017/15838 T. 29.11.2017 "*Davacı lehine hükmedilen alacak, katılma alacağı niteliğindedir. TMK'nın 239/ son maddesi; "...aksine anlaşma yoksa tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür..." hükmünü içermektedir. Yargıtay'ın ve Dairemizin kökleşmiş uygulamalarına göre tasfiye tarihi karar tarihidir. Mahkemece, karar tarihinden itibaren alacağına faiz yürütülmesi gerekirken, davalı aleyhine olacak şekilde dava tarihinden itibaren faiz yürütülmüş olması doğru olmamıştır.*" <http://www.kazanci.com>, E.T. 21.07.2018.

<sup>244</sup> **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 67; **Kılıçoğlu**, Medeni Kanun Yenilikler, s. 262.

Eşler kendi aralarında anlaşmak suretiyle borcu vadeye bağlamışlarsa, borca faiz işletilip işletilmeyeceği konusunu da serbestçe kararlaştırabilirler. Eğer borç, mahkeme kararı ile vadeye bağlandı ise faiz, alacaklı eşin talebi ile mahkeme tarafından tayin edilecektir. Alacaklı eş faiz talebinde bulunmadı ise mahkeme, taleple bağlılık ilkesi gereği, borç vadeye bağlanmış olsa dahi faize hükmetmeyecektir.<sup>245</sup>

TMK md. 236 ile eşlere, birbirlerinden olan alacaklarını takas imkanı tanınmıştır. Madde metninde “*alacaklar takas edilir*” demek suretiyle, takasın talebe bağlı olmadığı, durum ve koşullar elverişli ise hakim tarafından re’sen takasa karar verilebileceği ortaya konmuştur. Bu durumda eğer katkıda bulunan eşin diğer eşe katılma alacağı borcu var ise, değer artış payı alacağı ile katılma alacağı borcu takas edilebilecektir.<sup>246</sup>

#### **D- EKLENECEK DEĞERLER**

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi ile birlikte eşlerin evlilik birliği boyunca edinmiş oldukları malvarlıkları paylaşımına tabi tutulacaktır. Katılma alacağı borçlusunu olan eş, bu borcundan kurtulmak ve hak sahibinin hakkını almasını engellemek amacıyla evlilik devam ederken paylaşımına konu malvarlığını 3. bir kişiye devredebileceği gibi olağan dışı karşılıksız kazandırmalarda da bulunabilecektir. Kanun koyucu, bu tarz kötüniyetli tasarrufların önüne geçmek ve katılma alacaklısının alacak hakkını korumak amacıyla TMK md. 229 ile eklenecek değerler hükmünü düzenlemiştir.<sup>247</sup> TMK md. 229 hükmü şu şekildedir:

*“Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir:*

- 1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar,*
- 2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler.*

<sup>245</sup> Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 67; Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 263.

<sup>246</sup> Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 65; Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 259; Canpolat, s. 90.

<sup>247</sup> Uluç, s. 1052; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 53; Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 249.



*Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.”*

TMK md. 229/1-b.1 ile edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermeden önceki bir yıl içerisinde yapılan karşılıksız kazandırmaların geçerliliği diğer eşin rızasına bağlanmıştır. Bu kazandırmalar geçersiz sayılmakla birlikte tasfiye anında mal mevcut kabul edilerek, söz konusu malın değeri edinilmiş mallara eklenmek suretiyle hesap yapılacaktır.<sup>248</sup> Bu hüküm sayesinde eş rızası alınmadan yapılan devir işlemleri nedeniyle katılma alacağı azaltılamayacaktır. Madde hükmü eşlere, iyiniyetli hareket etme yükümlülüğü getirmekle birlikte, aleyhine devir yapılan eş devrin olumsuz sonuçlarından korumaktadır.<sup>249</sup> TMK md. 229/1-b.2’de yer alan düzenleme ise süre sınırına bağlı olmaksızın katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devirlerin önüne geçmeyi amaçlamıştır.

Eşler, evlilik süresi içerisinde edinilen mallar ile ilgili diğer tarafın kötüniyetli hareket etmesini önlemek için TMK md. 229 dışında TMK’da yer alan diğer koruyucu tedbirlere de başvurabilirler. TMK md. 194 ile eşlerden birinin aile konutuna dair kira sözleşmesini feshi, aile konutunun devri ve bu konut üzerindeki hakların kısıtlanması işlemleri diğer eşin rızasına bağlanmıştır. Emredici nitelikte olan bu hüküm tarafların kendi aralarında yapmış oldukları anlaşma ile ortadan kaldırılamayacak yahut değiştirilemeyecektir. TMK md. 199 ile hakimden, evlilik birliğinin ekonomik varlığını korumak amacıyla, mal varlığı ile ilgili tasarrufun diğer eşin rızasına bağlanması talep edilebilir. Emredici nitelikte olan bu hüküm toplumda

<sup>248</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/7259 K. 2017/8502 T. 7.6.2017 “Mahkemece bu taşınmaz yönünden mal rejiminin sona ermesinden önce satılmış olması sebebiyle tasfiyeye dahil edilmesinin mümkün olmadığı, TMK’nun 229.maddesine dair şartların bulunmadığı gerekçesiyle talebin reddine karar verilmişse de; bu görüşe katılma olanağı bulunmamaktadır. Şöyle ki; davaya konu taşınmaz edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 27.10.2006 tarihinde satın alınmak suretiyle davalı eş adına tescil edilmiş, boşanma dava tarihinden yaklaşık 6 ay önce 20.06.2008 tarihinde satılmak suretiyle elden çıkarılmıştır. Satış tarihinden mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar geçen 6 aylık kısa süre içinde taşınmazın satış bedelinin harcanmış olabileceği hayatın olağan akışına uygun düşmemektedir. Söz konusu paranın 6 aylık gibi kısa bir süre içinde harcanmasına dair maddi olgunun hayatın olağan akışına aykırı durumu iddia eden davalı eş tarafından kanıtlanması gerekir. Dosya içeriğine göre, davalı eş satış bedelinin makul seviyede harcandığını kanıtlayamamıştır. TMK’nun 229/2.maddesi uyarınca davalı eşin, davacı eşin katılma alacağını azaltmak amacıyla davaya konu 68 parsel sayılı taşınmazı elden çıkardığının kabulüyle mal rejiminin sona erdiği anda mevcut kabul edilerek tasfiyeye dahil edilmesi gerekir. Mahkemece davaya konu yapılan taşınmazdaki davacı eşin katılma alacağının belirlenip bu taşınmaz yönünden kabul kararı verilmesi gerekirken dosya içeriğine uygun düşmeyen gerekçelerle reddine karar verilmiş olması doğru değildir.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 21.07.2018.

<sup>249</sup> Uluç, s. 1052; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 53.

sıklıkla uygulanan nafaka borçlusunun malvarlığını kaçırma riskini önleyici niteliktedir. TMK md. 223 ile mal rejimi sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa eşlerin, paylı mülkiyete konu mal üzerinde diğer eşin rızası olmadan tasarrufta bulunamayacağı hükme bağlanmıştır. Eşleri korumak amacıyla kaleme alınan bu hüküm, salt bu sebeple, TMK md. 688/3’de düzenlenen, paydaşlardan her birinin kendi payı üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği hükmünden ayrılmaktadır. TMK md. 206’da yer alan haklı sebebin varlığı halinde mevcut mal rejiminin mal ayrılığı rejimine dönüştürülebileceği hükmü de koruyucu hükümlerden biri olarak kanundaki yerini almıştır.<sup>250</sup>

### **1. Mal Rejiminin Sona Ermesinden Önceki Bir Yıl İçinde Diğer Eşin Rızası Olmadan Olağan Hediyeler Dışında Yapılan Karşılıksız Kazandırmalar**

TMK md. 229/1-b.1 hükmü ile, süre koşuluna bağlı olarak yapılmış devirlerde mal değerinin, tasfiye anında hesaba katılması öngörülmektedir. Bu madde hükmüne göre mal rejimi sona ermeden önceki bir yıl içerisinde diğer eşin rızası alınmadan yapılan karşılıksız kazandırmalara konu mal devirlerinde, devredilen malın değeri tasfiye anında aktif olarak hesaba katılacaktır.<sup>251</sup> Somut olay kapsamında TMK md. 229/1-b.1 hükmünün uygulanabilmesi için aşağıdaki şartların gerçekleşmiş olması gerekmektedir:<sup>252</sup>

- Karşılıksız bir kazandırmanın yapılmış olması
- Diğer eşin rızası olmamalı
- Karşılıksız kazandırmanın mal rejimi sona ermeden önceki bir yıl içerisinde yapılmış olması

Buradan hareketle söylenebilir ki diğer eşin rızasıyla yapılan bir devir karşılıksız kazandırma olsa dahi tasfiyede hesaba katılmayacaktır. Aynı şekilde eğer kazandırma tasfiyeden geriye doğru, bir yıldan daha önceki dönem içerisinde yapıldı ise, TMK md. 229/1-b.2 kapsamına girmediği müddetçe hesaba katılmayacaktır.<sup>253</sup> Madde metninde üçüncü kişiye yapılan devrin iptalinden ya da geçersizliğinden bahsedilmemektedir. Kanun koyucu bu madde itibarıyla üçüncü kişiye yapılan

<sup>250</sup> Uluç, s. 1053-1054.

<sup>251</sup> Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 54.

<sup>252</sup> Uluç, s. 1055; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 54.

<sup>253</sup> Gümüş, s. 369; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 228; Sarı, s. 193; Zeytin, s. 174.

devrin hukuki sonuçları ile ilgilenmemektedir. Buna göre, üçüncü kişiye yapılan devir geçerliliğini korumaya devam edecek, üçüncü kişiden devre konu malın iadesi istenmeyecektir. Tasfiye aşamasında ise bu devir hiç yapılmamış gibi malın değeri hesaba katılacak, hesaplama sonucunda diğer eşin katılma alacağı doğar ise borçlu eşten bu bedelin ödenmesi istenecektir.<sup>254</sup>

Mal rejimi sona ermeden önceki bir yıllık dönem içerisinde yapılan olağan hediyeler dışındaki karşılıksız kazandırmalar tasfiye anında edinilmiş mallara değer olarak eklenecektir.<sup>255</sup> Buna karşılık olağan hediye niteliğindeki kazandırmalar ise her ne kadar mal rejimi sona ermeden bir yıl önceki dönem içerisinde yapılmış olsa dahi halin icabı, kazandırmanın sebebi, kişinin gelir durumu ve somut olay gereği olağan kabul ediliyorsa edinilmiş mallara değer olarak eklenmeyecektir.<sup>256</sup>

TMK md. 229 kapsamında aranan rıza örtülü ya da açık rıza şeklinde verilebilecektir. Kanun koyucu rıza yönünden herhangi bir geçerlilik şartı aramamıştır. Karşılıksız kazandırma, eşlerden biri tarafından diğer eşe yapılıyor ise zımni yani örtülü rızanın varlığı kabul edilecektir. Rıza; izin ya da icazet şeklinde de ortaya konabilecektir. Yani rıza kazandırmadan önce verilebileceği gibi kazandırmadan sonra da verilebilecektir. Rızanın varlığını ispat yükü, karşılıksız kazandırmayı yapan eş üzerindedir. Eşler, rızanın varlığını her türlü delil ile ispatlayabilecektir.<sup>257</sup> Diğer eşin bilgisi dışında yapılan ve mal rejimi sona erdiği anda bilgi sahibi olmadığı her türlü kazandırma, rıza dışı kazandırma kabul edilecektir.<sup>258</sup> Eşler karşılıksız kazandırmaya rıza gösterir ise bu kazandırma nedeniyle TMK md. 229/2 ve TMK md. 241 gereği üçüncü kişilerden talepte bulunamayacaklardır. Eş rıza vermekle birlikte karşılıksız kazandırmaya konu olan

---

<sup>254</sup> **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallar, s. 55.

<sup>255</sup> Değer olarak eklenecek karşılıksız kazandırmalar sağlararası karşılıksız kazandırmalardır. Bunlara örnek olarak bağışlama, miras payına ilişkin bir haktan vazgeçilmesi verilebilir. **Sarı**, s. 192; **Özer Deniz**, s. 85.

<sup>256</sup> Örneğin; ahlaki vazifeler, örf ve adet gereği yapılan karşılıksız kazandırmalar yapılma sebebi yönünden olağan kabul edilmelidir. Bunlar miktar itibarıyla da olağan ise edinilmiş mallara eklenecek değer olarak eklenmeyecektir. **Sarı**, s. 94; **Ertaş**, s. 922; Halin icabı gereği doğum günü, evlilik yıldönümü, mezuniyet vb. özel günlerde verilen ve bağışlayanın mali durumuna uygun olan hediyeler olağan hediye kabul edilmelidir. **Gümüş**, s. 369; Olağan hediyeye örnek olarak; Fabrikatör A'nın kızına, üniversite mezuniyet hediyesi olarak Mercedes E250 alması olağan hediye iken; inşaat ustası B'nin kız kardeşine düğünde 5 adet burma bilezik takması olağan hediye sayılmayacaktır.; **Yıldız**, s. 106.

<sup>257</sup> **Sarı**, s. 194; **Uluç**, s. 1057.

<sup>258</sup> **Gümüş**, s. 369.

değerin, mal rejiminin tasfiyesi anında edinilmiş mallara eklenmesinden feragat etmektedir.<sup>259</sup>

TMK md. 229 kapsamına giren karşılıksız kazandırmaların konusunu edinilmiş mallar oluşturmaktadır. Kişisel mallardan yapılan karşılıksız kazandırmalar TMK md. 229 kapsamında değerlendirilmeyecektir.<sup>260</sup> TMK md. 229 hükmünde açıkça ifade edilmese de; eklenecek değer edinilmiş mallara katılacak olması ve hükmün konuluş amacı itibariyle diğer eşin katılma alacağını korumaya yönelik olması, kişisel malların hüküm dışında kaldığını göstermektedir.<sup>261</sup>

TMK md. 229/1-b.1’de ifade edilen mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıllık süre içerisinde gerçekleştirilen karşılıksız kazandırma işlemi tasarruf işlemi şeklinde olabileceği gibi borçlandırıcı işlem de olabilecektir. Bu iki işlem de farklı hukuki sonuçlar doğurduğu için konu ihtimaller üzerinden ele alınmalıdır. İlk ihtimal; borçlandırıcı işlem, mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıldan önce gerçekleştirilmiş fakat tasarruf işlemi mal rejimi sona ermeden önceki bir yıl içerisinde gerçekleşmesidir. Bu durumda maddenin konuluş amacı göz önünde bulundurularak; tasarruf işleminin tarihi dikkate alınacak ve devir değeri eklenecek değer olarak edinilmiş mallara eklenecektir.<sup>262</sup> Örneğin; A, eşi B ile emekli ikramiyelerini birleştirip Şarköy’den bir yazlık satın alır. Fakat A bir müddet sonra B’nin rızası olmaksızın yazlığın satışı konusunda C ile anlaşır. A ile C 20.07.2016 tarihinde kendi aralarında adi yazılı şekilde bir devir anlaşması yapar ve bu anlaşma ile 20.07.2017 tarihi devir tarihi olarak kararlaştırılır. Bu arada A ile B boşanmaya karar verir ve A, 20.05.2018’de boşanma davası açar. Yapılan yargılama neticesinde tarafların boşanmalarına karar verilir. Kararın kesinleşmesi ile birlikte TMK md. 225/2 gereği boşanma davasının açıldığı tarih itibariyle mal rejimi sona ermiş olur. Somut olayda borçlandırıcı işlem her ne kadar mal rejimi sona ermeden önceki bir seneden önce yapılmış olsa da tasarruf işlemi son bir sene içerisinde gerçekleşmiştir. Bu sebeple devre konu yazlığın değeri eklenecek değer olarak edinilmiş mallara eklenecektir.

<sup>259</sup> Ertaş, s. 922; Gümüş, s. 369; Zeytin, s. 175.

<sup>260</sup> Zeytin, s. 172; Sarı, s. 192.

<sup>261</sup> Sarı, s. 192.

<sup>262</sup> Sarı, s. 193.

Karşılıksız kazandırmaya ilişkin borçlandırıcı işlemin, mal rejimin tasfiye edildiği anda, halen ifa edilmemiş olması durumu, ikinci ihtimali teşkil etmektedir. Bu ihtimal gerçekleşir ise mal henüz malvarlığından çıkmadığı için herhangi bir ekleme yapmaya da gerek kalmayacaktır. Bununla birlikte söz konusu borçlandırıcı işlemin, diğer eşin katılma alacağını azaltmasını engellemek için, devir taahhüdünde bulunan eşin pasifinde bulunan bu borç, katılma alacağının hesabında dikkate alınmayacaktır. Başka bir söyleyişle söz konusu devir borcu, artık değer belirlenmesinde edinilmiş mallara ilişkin borçlar içerisinde yer almayacak ve edinilmiş malların değerinden düşülmeyecektir.<sup>263</sup> Örneğin; A çekmiş olduğu ihtiyaç kredisini B'ye verir ve B bu kredi ile bir araba satın alır. Arabayı bir müddet kullandıktan sonra A'nın haberi olmaksızın, C ile satış konusunda anlaşılır. B, C ile yaptığı 15.01.2018 tarihli adi yazılı sözleşme ile, 10.06.2018 tarihinde arabayı C'ye devretmeyi taahhüt eder. Bu arada A ile B anlaşamaz ve anlaşmalı boşanma yolu ile boşanmak için 01.03.2018 tarihinde dava açar ve bir hafta sonra 08.03.2018 tarihinde görülen duruşmada boşanırlar. Her iki taraf da boşanma kararı ile aynı gün temyizden feragat eder ve karar kesinleşir. TMK md. 225/2 gereği mal rejimi 01.03.2018 tarihinde sona ermiştir. Söz konusu araba, tasfiye anında, edinilmiş mallar içerisinde yer almaktadır. Bu sebeple arabanın değerinin edinilmiş mallara eklenmesine gerek bulunmamaktadır. Mevcut borçlandırıcı işlem sebebiyle doğan arabayı devir borcu, edinilmiş malların pasifinde yer almayacak ve bu sayede diğer eşin katılma alacağı azalmamış olacaktır.

## 2. Katılma Alacağını Azaltma Kastıyla Yapılan Devirler

TMK md. 229/1-b.2'de yer alan hukuki düzenleme ile herhangi bir süre sınırı olmadan, diğer eşin katılma alacağını azaltma kastıyla yapılan kötüniyetli devirlerin tasfiye sırasında edinilmiş mallara eklenmesi sağlanarak katılma alacaklısı eşin zarara uğraması önlenmiştir. Burada önemli olan devir işleminin yapılma zamanı değil yapılma amacıdır. Devir işleminin mal rejiminin tasfiyesinden 5-6 yıl önce yapılmış olması durumu etkilemeyecektir. Kanun koyucunun süre sınırını kaldırmadaki esas amacı, söz konusu kötü niyetli devrin "*kanuna karşı hile*"<sup>264</sup> olmasından kaynaklanmaktadır.<sup>265</sup>

<sup>263</sup> Sarı, s. 193.

<sup>264</sup> Mevzuatımızda "*kanuna karşı hile*" kavramını tanımlayan bağımsız bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrinde kanuna karşı hile, emredici bir hükmün, amacına aykırı bir sonuca

TMK md. 229 kapsamında belirleyici olan temel unsurlardan biri katılma alacağını azaltmaya yönelik devrin kasten yapılmış olmasıdır. Bu kast sadece devri yapan eşte aranacaktır. Devrin gerçekleştirildiği üçüncü kişinin de kasten hareket edip etmediği araştırma konusu olmayacaktır. Bu kişi devrin yapılış sebebi hakkında hiçbir bilgi sahibi olmayabilir. Ancak bu durum TMK md. 229/2'nin uygulanmasına engel değildir.<sup>266</sup>

TMK md. 229/1-b.1'in varlığından söz edebilmek için diğer eşin rızasının olmaması şartı aranmaktadır. Ancak TMK md. 229/1-b.2 rızaya bağlı değildir. Yani bu hüküm kapsamında diğer eşin rızası aranmayacaktır. Diğer eşin rızası olsun ya da olmasın, katılma alacağını azaltma kastı ile yapılan devirlerde, devre konu mal varlığının sürüm değeri tasfiye anında eklenecek değer olarak edinilmiş mallara eklenir.<sup>267</sup> TMK md. 229/1-b.2 kapsamında diğer eş tarafından devre rıza gösterildi ise artık, devre konu malın değerinin, edinilmiş mallara eklenmemesi gerektiğini savunanlar da mevcuttur. Bu görüşe göre; diğer eş devrin kendisinin aleyhine olduğu ve katılma alacağını azalttığını bildiği halde devre rıza gösterirse TMK md. 229/1-b.2'nin uygulanmaması gerektiğini savunmaktadır.<sup>268</sup> Kanaatimizce kanun koyucunun TMK md. 229/1-b.2 kapsamında devrin geçersizliğini rızaya bağlı kılmama iradesi oldukça doğru ve yerinde bir düzenlemedir. Hiçbir normal, makul, mantıklı, orta zekalı birey, kendisinin “*kasten*” zarara uğratıldığını bile bile bu devrin geçerliliğini kabul etmeyecektir. Eğer buna rağmen devre rıza gösteriyor ise burada TBK md. 30 ve devamında düzenlenen hata, hile, ikrah ve gabin gibi irade bozukluğu hallerinden birinin mevcut olup olmadığının araştırılması gerekmektedir.

Kural olarak katılma alacağını ispat yükü davalıdır. Ancak TMK md. 229/1-b.2 kapsamında bu yer değiştirir ve ispat yükü, devrin katılma alacağını azaltma

---

varmak için, kanunun başka hükümlerinden yararlanılması olarak tanımlanmaktadır. Kanuna karşı hilenin söz konusu olabilmesi için; hileli davranışın kanunu bertaraf etmek amacıyla yapılması ve bu yola başvuranların işlerine gelmeyen kanun hükümlerinden kurtulmak, yani kanunun gerçek amacını ortadan kaldırmak için hareket etmeleri gerekmektedir. **İyilikli**, Ahmet Cahit, Kanuna Karşı Hile Kavramının Boşanma (Aile) Hukukundaki Görünümünün Suç Genel Teorisi Meseleleri Bağlamında İrdelenmesi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 12, Y. 2013, s. 262, <https://studylibr.com/doc/1764180/kanuna-kar%C5%9F%C4%B1-hile-kavram%C4%B1n%C4%B1n-bo%C5%9Fanma>, E.T: 01.01.2019; **Topçuoğlu**, Hamide, Kanuna Karşı Hile (Kanundan Kaçma Yolları), Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, İzmit, 1950, s. 7, <http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/780.pdf>, E.T: 01.01.2019; **Özekes**, Muhammed, Temel Hukuk Bilgisi, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 44.

<sup>265</sup> **Uluç**, s. 1058; **Acar**, s. 264.

<sup>266</sup> **Sarı**, s. 195.

<sup>267</sup> **Uluç**, s. 1058.

<sup>268</sup> **Zeytin**, s. 177; **Gümüş**, s. 370; **Sarı**, s. 197.

kastıyla kötünietli olarak yapıldığını iddia eden eşe geçer.<sup>269</sup> Alacaklı eş, bu durumu her türlü delil ile ispatlayabilecektir. Yargıtay kararlarında yer alan ifadeler incelendiğinde; mal varlığının boşanma davası açılmadan kısa süre önce elden çıkarılması<sup>270</sup>, yakın akrabalarından birine devredilmiş olması,<sup>271</sup> elden çıkarıldığı halde kullanılmaya devam ediliyor olması<sup>272</sup> durumunda hayatın olağan akışı gereği devrin diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapıldığı ispatlanmış olacaktır.

### 3. Katılma Alacağının 3. Kişilerden Talep Edilmesi

Kanun koyucu, katılma alacağını kötünietli bir şekilde azaltmaya çalışan eşten, diğer eşin alacağını koruyabilmek, katılma alacağını garanti altına alabilmek için alacaklı eşe, TMK md. 241'e dayanarak üçüncü kişilere başvurma hakkı tanımıştır.<sup>273</sup> Eklenerek değerler başlığı altında ele aldığımız TMK md. 229/2 hükmünün uygulanabilmesi için devrin gerçekleştirildiği üçüncü kişinin kasti aranmamaktadır. Bir devir işlemi TMK md. 229/1-b.1 ve ya TMK md. 229/1-b.2'ye kapsamında yapılsa dahi, üçüncü kişiye yapılan karşılıksız kazandırma ve devir

<sup>269</sup> Uluç, s. 1058.

<sup>270</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/11735 K. 2015/19622 T. 4.11.2015 "Somut olaya gelince; eşler, 17.07.2008 tarihinde evlenmiş, 02.11.2009 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hükmün, kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK 225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir(4722 sayılı yasanın 10, TMK 202/1.m). Tasfiyeye konu 1 nolu bağımsız bölüm, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 16.04.2009 tarihinde satın alınarak, davalı eş adına tescil edilmiş, daha sonra 21.07.2009 tarihinde Mümin Kayış isimli kişiye satılmış, ondan da 19.04.2012 tarihinde M.. C.. isimli kişiye satılarak devredilmiştir. Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı bulunduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır (TMK 179.m).

Dava, değer artış payı ve artık değere katılma alacağı isteklerine ilişkindir.

Mahkemece alacağın katkı payı alacağı şeklindeki kabul ve değerlendirmesi isabetli olmamıştır. Zira tasfiyeye konu taşınmazın boşanma dava tarihinden kısa bir süre önce 3. kişiye satıldığı, daha sonra tekrar satışa konu edildiği kısa süreli satışlarla taşınmazın el değiştirdiği dosya kapsamından anlaşıldığından hayatın olağan akışına göre bu işlemlerin TMK'nun 229/2. maddesi uyarınca "eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devir" olarak kabul edilmesi gerekir. Mahkemece tasfiyeye konu taşınmazın edinilmiş mal kabul edilerek, taraf delillerinin toplanmasından sonra saptanacak duruma göre hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde talebin katkı payı alacağına ilişkin bulunduğu kabulü ile davanın reddine karar verilmesi doğru değildir." <http://www.kazanci.com>, E.T. 22.07.2018.

<sup>271</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/26603 K. 2016/6145 T. 6.4.2016 (dipnot:19).

<sup>272</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/27154 K. 2016/6708 T. 13.4.2016 "Mahkemece; tasfiyeye konu ... plakalı aracın davalının annesine ait olduğu iddia edilmişse de, aracı davalının kullanması, ...'de alınmış olması, aracın alındığı tarihlerde taraflar arasında ailevi anlaşmazlıkların bulunması hususları gözetildiğinde iddiasının hayatın olağan akışına uygun bulunmadığı ve mal kaçırarak kastıyla davalının aracı annesinin üzerine kaydettiği sonucuna varıldığı, TMK'nun 229/2.maddesi uyarınca aracın eklenerek değer olarak kabul edildiği belirlenmiştir. Aracın bedelinin davalı tarafından karşılanarak satın alındığının davalının mülkiyetinde olduğunun ve TMK'nun 229/2.maddesi uyarınca eklenerek değer olduğunun kabul edilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır." <http://www.kazanci.com>, E.T. 22.07.2018.

<sup>273</sup> Gümüş, s. 417.

geçerliliğini koruyacak sadece, TMK md. 241’de yer alan şartlar oluştu ise eşler, katılma alacağından tahsil edemedikleri eksik kalan kısmın tahsili için üçüncü kişiye gidebilecektir. TMK md. 241 şu şekildedir:

*“Tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçuları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir.*

*Dava hakkı, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer.*

*Yukarıdaki fıkra hükümleri ve yetki kuralları dışında mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır”*

TMK md. 241 hükmü emredici nitelikte bir hükümdür. Bu sebeple eşler, kendi aralarında yapmış oldukları mal rejimi sözleşmesi ile, üçüncü kişilere dava açma hakkından vazgeçemeyecektir. Ancak eşler, TMK md. 229/1-b.1 kapsamında gerçekleştirilen karşılıksız kazandırmaya rıza gösterir ise artık, TMK md. 241 hükmü uygulanmayacak, devre konu mal, tasfiye anında eklenecek değerler içerisinde yer almayacaktır. Hak sahibinin, mal rejiminin sona ermesinden sonra fakat tasfiyeden önce ya da tasfiyeden sonra üçüncü kişiye dava açma hakkından vazgeçmesi mümkündür.<sup>274</sup>

Madde metnini bir bütün olarak ele aldığımızda TMK md. 241’in uygulanabilmesi için gerekli olan koşullar şu şekilde sıralanabilecektir:<sup>275</sup>

- Borçlu eşin mal varlığının devamı esnasında üçüncü kişilere TMK md. 229/1 kapsamında karşılıksız kazandırmada bulunmuş olması
- Borçlu eşin malvarlığının ya da terekesinin katılma alacağını karşılayamamış olması
- Karşılıksız kazandırmaya konu olan malın edinilmiş mallardan olması
- Katılma alacağının ödenmeyen kısmı için üçüncü kişiden talepte bulunulmuş olması, dava açıldı ise davanın ihbar edilmiş olması

<sup>274</sup> Uluç, s. 1498; Zeytin, s. 252.

<sup>275</sup> Uluç, 1498; Gümüş, 419.



TMK md. 241'in uygulanabilmesi için her şeyden önce TMK md. 229/1 kapsamında karşılıksız bir kazandırmanın bulunması gerekmektedir. Bu kazandırma TMK md. 229/1-b.1'de düzenlenen şekliyle mal rejimi sona ermeden önceki bir yıl içerisinde diğer eşin rızası olmaksızın verilen olağan dışı hediyeler şeklinde olabileceği gibi; TMK md. 229/1-b.2'de düzenlenen şekliyle diğer eşin katılma alacağını azaltma kastıyla yapılan devirler şeklinde de olabilecektir. Burada önemli olan karşılıksız kazandırmanın TMK md. 229/1 kapsamına girmesidir. Bunun dışında hangi bent kapsamında olduğunun bir önemi yoktur.<sup>276</sup>

TMK md. 241'in uygulanabilmesi için gerekli olan bir başka şart ise katılma alacağının, borçlu eşin malvarlığından ya da terekesinden karşılanamamış olmasıdır. Bu durumda borçlu eş, ödemenin derhal yapılması halinde güçlük çekeceğini bildirmiş ve süre talep etmişse, TMK md. 239/2 kapsamında borçlu eşe, katılma ve değer artış payı alacağını ödemesi için makul bir süre verilir. Borçluya verilen süre sona erinceye kadar üçüncü kişiye başvuru yoluna gidilemeyecektir.<sup>277</sup> Üçüncü kişi, karşılıksız kazandırma yoluyla edindiği malvarlığını başka bir kişiye devretmiş ise alacaklı eş, TMK md. 241'e dayanarak üçüncü kişinin malı devrettiği diğer kişiye başvuramayacaktır.<sup>278</sup> Bununla birlikte borçlu eşin malvarlığında ya da terekesinden karşılanamayan borç, borçlu eş ya da mirasçıları tarafından haricen ödenir ise üçüncü kişiye başvuru imkanı ortadan kalkacaktır.<sup>279</sup>

Madde metninde de ifade edildiği üzere TMK md. 241 hükmü, borçlu eşin edinilmiş mallarını elden çıkarması durumunda uygulanacaktır. Karşılıksız kazandırmaya konu olan mal borçlu eşin kişisel malı ise alacaklı eş üçüncü kişiye başvuramayacaktır. Kişisel malların TMK md. 241 hükmü dışında bırakılmasının asli sebebi Borlarç Hukuku'na hakim olan nispiyet ilkesidir. Bu ilke gereği eşler kişisel malları üzerinde tasarrufta bulunma konusunda özgürdür.<sup>280</sup> Kişisel mallar, mal rejiminin tasfiyesinde dikkate alınmadığı için TMK md. 241 dışında bırakılmış olması kanun koyucunun bu konu hakkında tutarlı olduğunu göstermektedir.

TMK md. 229/2'ye göre katılma alacağının tahsili amacıyla üçüncü kişilere gidebilmek için, açılan davanın bu kişilere ihbar edilmiş olması gerekmektedir.

---

<sup>276</sup> **Sarı**, s. 254.

<sup>277</sup> **Uluç**, s. 1497.

<sup>278</sup> **Özer Deniz**, s. 112.

<sup>279</sup> **Uluç**, s. 1498.

<sup>280</sup> **Zeytin**, s. 250.

Katılma alacaklısı, katılma alacağı davasını açtığında, karşılıksız kazandırma ya da devir suretiyle mal kendisine intikal eden üçüncü kişiye, bu kişi öldü ise mirasçılara, söz konusu davayı ihbar etmek zorundadır. İhbar şartı gerçekleşmez ise dava sona erdiğinde mahkeme kararını bu kişilere karşı ileri süremeyecektir. İhbar, dava devam ettiği müddetçe, davanın herhangi bir aşamasında yapılabilecektir.<sup>281</sup>

TMK md. 241 ile üçüncü kişilerden talepte bulunma hakkı yalnızca alacaklı eş ve mirasçılara tanınmıştır. Bu madde hükmü ile alacaklı eşin ölümü nedeniyle mal rejiminin sona erdiği hallerde mirasçılara üçüncü kişilerden talepte bulunma hakkı tanınmıştır.<sup>282</sup> Bu durumda katılma alacağı ölen eşin terekesinde yer alacak ve tüm mirasçılar TMK md. 640/2<sup>283</sup> gereği terekeye elbirliği ile sahip olacaklardır. Bir görüşe göre mirasçılar terekeye elbirliği ile sahip olacağından, üçüncü kişilerden talepte bulunurken de elbirliği ile hak sahipliğine ilişkin hükümler uygulanmalıdır.<sup>284</sup> Karşıt görüş ise TMK md. 241/3 ile madde kapsamında tenkis hükümlerinin kıyasen

<sup>281</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2015/911 K. 2016/8977 T. 23.5.2016 “*Toplanan delillerden davalı eski eş ...'in, diğer davalı ...'a edinilmiş mal niteliğinde olan taşınmazı devretmesi, TMK m. 229/2 uyarınca artık değere katılma alacağı hesabında eklenecek değer niteliğindedir. Aynı maddenin son fıkrasında ( TMK m. 229/2-son ) ise; bu gibi kazandırma veya devirlere dair uyumsuzluklarda mahkeme kararının, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebileceği öngörülmüştür. Bu tasarruflardan kaynaklanan katılma alacağından öncelikle, davalı eş ... sorumludur. Bu aşamada diğer davalı ile birlikte müteselsil sorumluluğu oluşmamıştır. Diğer yandan, bu gibi kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı dava açılabilmesinin koşulları da, TMK 241. maddesinde düzenlenmiştir. İşte, belirtilen bu ihbarın yapılmış olmasının yaratacağı hukuki sonuç; üçüncü kişi aleyhine sonradan aynı Kanun'un 241. maddesine dayanılarak alacak davası açıldığında, 229. maddedeki kazandırma veya devir koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin yeniden araştırma konusu yapılmamasıdır.*

*Eşin talep hakkı, edinilmiş malın mülkiyetine yönelik bir ayni hak olmayıp, malın değeri üzerinden hesaplanan bir alacak hakkı niteliğinde olduğundan; karşılıksız kazandırma veya devrin yapıldığının tespit edilmesi halinde, işlemin ( tasarrufun ) iptaline karar verilemez ve eşle birlikte üçüncü kişi davalı olarak gösterilse bile, bu aşamada davacı lehine hüküm altına alınan katılma alacağından üçüncü kişi sorumlu tutulmaz. Üçüncü kişi hakkında eşle birlikte dava açılması halinde; kararda TMK. 229. maddesindeki amaç ve doğrultuda üçüncü kişi lehine kazandırma veya devir yapıldığının tespit edilmiş olması yeterlidir. İlk aşamada hüküm davalı eski eş yönünden karara bağlanacak ve davalı eski eş yanında davalı gösterilen üçüncü kişi yönünden bu dava aynı zamanda TMK.229/2-son maddesindeki ihbar işlevini de yerine getirmiş olacaktır. Bu sonuç, ancak hüküm altına alınan katılma alacağının tahsili aşamasında borçlu eşin malvarlığı ya da terekesinin borcu ödemeye yetmediğinin anlaşılması durumunda, sonradan üçüncü kişi aleyhine eksik kalan ve kazanılan miktarla sınırlı olarak alacak davası açılabilir; bir başka anlatımla, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi tasfiye borcunu ödemeye yetiyorsa, hiçbir zaman lehine kazandırma yapılan üçüncü kişi davacıya ödenecek katılma alacağından sorumlu tutulmayacağına dair TMK. 241. maddesi hükmüyle de uyumlu olacaktır.”<http://www.kazanci.com>, E.T. 22.07.2018; Uluç, s. 1059.*

<sup>282</sup> **Sarı**, s. 258.

<sup>283</sup> TMK md. 640/2 şu şekildedir: “*Mirasçılar terekeye elbirliğiyle sahip olurlar ve sözleşme veya kanundan doğan temsil ya da yönetim yetkisi saklı kalmak üzere, terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf ederler.*”

<sup>284</sup> **Sarı**, s. 258.

uygulanacağı düzenlendiği için mirasçılardan her biri kendi payları için ayrı ayrı üçüncü kişilere başvurabilecektir.<sup>285</sup> Mal rejimi alacaklı eşin ölümü ile sona ererse, borçlu eş alacaklı eşin yasal mirasçısı olacaktır. Bu durumda üçüncü kişilere başvurup başvuramayacağı, sağ kalan eşin tek başına mirasçı olup olmamasına göre değişecektir. Borçlu eş eğer tek başına mirasçı olur ise, üçüncü kişilere başvurması TMK md. 2 kapsamında dürüstlük kuralına aykırı olacaktır.<sup>286</sup> Borçlu eş tek başına değil de diğer mirasçılarla birlikte, elbirliği ile hak sahipliğinin söz konusu olduğu miras ortaklığı içerisinde yer alırsa, üçüncü kişilere başvurabilecektir.<sup>287</sup>

TMK md. 241/1 ile talepte bulunulacak kişi “*bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden*” şeklinde ifade edilmiştir. Madde metnini açıkça ifade etmek gerekirse; yalnızca karşılıksız kazandırmada bulunulan üçüncü kişi ve onun mirasçılarından talepte bulunulabilecektir.<sup>288</sup> Birbirinden ayrı karşılıksız kazandırmalarda bulunulan üçüncü kişiler arasında müteselsil sorumluluk yoktur. Talep ve tahsil noktasında ise TMK md. 241/3’de düzenlendiği üzere tenkis hükümleri devreye konacaktır. TMK md. 570/1’de<sup>289</sup> düzenlendiği üzere en yeni kazandırmadan en eski kazandırmaya gitmek suretiyle bu kazandırmaların yapıldığı üçüncü kişilerden talepte bulunulabilecektir.<sup>290</sup>

TMK md. 241/1 üçüncü kişinin sorumluluğunu sadece malvarlığından ya da tereken tahsil edilemeyen, eksik kalan kısım ile sınırlamıştır.<sup>291</sup> TMK md. 229 ile

<sup>285</sup> **Gümüş**, s. 421; **Özer Deniz**, s. 110.

<sup>286</sup> **Sarı**, s. 259; **Gümüş**, s. 421; Burada anlatılmak istenen borçlu eş, alacaklı eşin vefat etmesi sebebi ile tek başına mirasçı olur ise, mirasçılık sıfatını kötüye kullanarak kendi karşılıksız kazandırmalarından dolayı üçüncü kişilere başvuramayacaktır. Zira tek başına mirasçı olduğu için korunması gereken başka bir menfaat yoktur. Geçmişte yapmış olduğu işlemlerin hukuki sonucuna da katlanmak zorundadır.

<sup>287</sup> **Sarı**, s. 259.

<sup>288</sup> **Sarı**, s. 259; **Gümüş**, s. 421.

<sup>289</sup> TMK md. 570/1 Şu Şekildedir: “*Tenkis, saklı pay tamamlanuncaya kadar, önce ölüme bağlı tasarruflardan; bu yetmezse, en yeni tarihliinden en eskisine doğru geriye gidilmek üzere sağlararası kazandırmalardan yapılır*”

<sup>290</sup> **Sarı**, s. 260.

<sup>291</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/25885 K. 2016/6712 T. 13.4.2016 “*Eşin talep hakkı, edinilmiş malın mülkiyetine yönelik bir aynı hak olmayıp, malın değeri üzerinden hesaplanan bir alacak hakkı niteliğinde olduğundan; karşılıksız kazandırma veya devrin yapıldığının tespit edilmesi halinde, işlemin (tasarrufun) iptaline karar verilemez ve eşle birlikte üçüncü kişi davalı olarak gösterilse bile, bu aşamada davacı lehine hüküm altına alınan katılma alacağından üçüncü kişi sorumlu tutulmaz. Üçüncü kişi hakkında eşle birlikte dava açılması halinde; kararda TMK. 229. maddesindeki amaç ve doğrultuda üçüncü kişi lehine kazandırma veya devir yapıldığının tespit edilmiş olması yeterlidir. İlk aşamada hüküm davalı eski eş yönünden karara bağlanacak ve davalı eski eş yanında davalı gösterilen üçüncü kişi yönünden bu dava aynı zamanda TMK.229/2-son maddesindeki ihbar işlevini de yerine getirmiş olacaktır. Bu sonuç, ancak hüküm altına alınan katılma alacağının tahsili aşamasında borçlu eşin malvarlığı ya da terekesinin borcu ödemeye yetmediğinin anlaşılması*

getirilen düzenleme, alacaklı e e, borçlu e ten tahsil edilemeyen katılma alacağı miktarı veya devir oranı ile sınırlı bedelin üçüncü şahıstan para olarak istenmesi hakkı tanımaktadır. TMK md. 241/1 açıkça bunu göstermektedir. Yani üçüncü şahıstan kazandırma veya devirle elde ettiği malın geri istenmesi mümkün değildir.<sup>292</sup>

TMK md. 241/2 ile katılma alacağının üçüncü kişilerden talep edilmesi belli bir süre ile sınırlı tutulmuştur. Bu sınır, mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren beş yıl olmakla birlikte hakkın zedelendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren bir yıldır. Her halükarda hakkın zedelendiği beş yıl içerisinde öğrenilmezse beş yıllık sürenin dolması ile dava açma hakkı düşecektir. Buradaki “öğrenme”; karşılıksız bir kazandırma yapıldığını, borçlu eşin malvarlığının katılma alacağını karşılamaya yetmediğinin ve bu kazandırmanın yapıldığı üçüncü kişinin öğrenilmesini kapsar.<sup>293</sup> Hükümden anlaşıldığı üzere söz konusu süreler hak düşürücü niteliktedir. Bu nedenle zamanaşımının kesilmesi ve durması ile ilgili hükümler burada uygulanmayacaktır.<sup>294</sup>

## E. ARTIK DEĞERİN HESAPLANMASI

Katılma alacağının hesaplanabilmesi için artık değer belirlenmesi gerekmektedir. Artık değer, TMK md. 231/1’de şu şekilde hüküm altına alınmıştır:

*“Artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır.”*

Değer artış payı alacağı, eklenecek değerler, denkleştirme alacağı ve edinilmiş malların toplamından, edinilmiş mallara ait borçlar, denkleştirme borcu ve değer artış payı borcunun çıkarılması suretiyle bulanacak olan aktif bakiye artık

---

*durumunda, sonradan üçüncü kişi aleyhine eksik kalan ve kazanılan miktarla sınırlı olarak alacak davası açılabileceği; bir başka anlatımla, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi tasfiye borcunu ödemeye yetiyorsa, hiçbir zaman lehine kazandırma yapılan üçüncü kişinin davacıya ödenecek katılma alacağından sorumlu tutulmayacağına dair TMK. 241. maddesi hükmüyle de uyumlu olacaktır.”* <http://www.kazanci.com>, E.T. 22.07.2018; **Uluç**, s. 1059.

<sup>292</sup> **Özer Deniz**, s. 112; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2012/11057 K. 2013/7419 T. 20.5.2013, <http://www.kazanci.com>, E.T. 22.07.2018.

<sup>293</sup> **Sarı**, s. 262.

<sup>294</sup> **Gümüş**, s. 422; **Sarı**, s. 262.

değer olarak tanımlanmaktadır.<sup>295</sup> Artık değer hesabı erkek ve kadın eş için ayrı ayrı yapılacaktır.<sup>296</sup>

Artık değer ve katılma alacağı hesabının nasıl yapılması gerektiği Yargıtay kararları ile formüle edilmiştir. Buna göre; eklenecek değerlerden (TMK md. 229) ve denkleştirmeden (TMK md. 230) elde edilen miktarlar dahil olmak üzere, edinilmiş malvarlığının (TMK md. 219) toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan “*artık değer*” yarısı üzerinden (TMK md. 236/1) katılma alacağı hesaplanacaktır.<sup>297</sup>

Artık değer hesabına başlandıktan sonra eşin, eklenecek değer ve denkleştirme alacağının da eklenmesiyle bulunan edinilmiş mal toplamında bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra geriye hiçbir şey kalmıyor ya da borçlar alacaklardan fazla çıkıyorsa diğer eşin katılma alacağı doğmayacaktır. Burada artık bir artık değer değil, değer eksilmesi mevcuttur. Katılma rejiminde yalnızca aktif olarak hesaplanan artık değere katılma söz konusudur. Taraflar değer eksilmesi nedeniyle doğan borçlara katılmayacaktır. Nitekim TMK md. 231/2’de ifade edildiği üzere “*Değer eksilmesi göz önüne alınmaz.*” Pasifin aktiften fazla olması durumunda artık değer sıfır kabul edilerek değer eksilmesi göz önüne alınmayacak ve diğer eş katılma alacağına sahip olamayacaktır.<sup>298</sup>

Eşlerin edinilmiş malvarlığı içerisinde yer alan bir malın, eşin kusuruna dayanmayan bir sebeple ya da beklenmedik bir halin vuku bulunması sonucunda

<sup>295</sup> Topuz, s. 104; Gümüş, s. 378; Özdamar/Kayış, s. 192; Ergün, s. 1568; Yıldız, s. 109.

<sup>296</sup> Gümüş, s. 378; Özdamar/Kayış, s. 192.

<sup>297</sup> Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2016/8-1061 K. 2016/959 T. 5.10.2016 “*Evlilik içinde 01.01.2002 tarihi sonrası eşlerden biri adına edinilen mal varlığı üzerinde diğer eşin yasadan kaynaklanan artık değerinin yarısı oranında katılma alacağı isteme imkanı bulunmaktadır ( TMK.nun 231, 236/1.m. ). TMK.nun 222. maddesi gereğince, belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispat etmekte yükümlüdür. Bir eşin bütün mallarının aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal olarak kabul edilmesi gerekir. Katılma alacağı bakımından talepte bulunan eşin çalışıp çalışmaması veya herhangi bir katkıda bulunup bulunmamasının bir önemi de yoktur. Katılma alacağı yasadan kaynaklanmaktadır. Bu tür davalarda, eklenecek değerlerden ( TMK.m.229 ) ve denkleştirmeden ( TMK.m.230 ) elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere edinilmiş malın ( TMK.m.219 ) toplam değerinden mala dair borçlar çıkarıldıktan sonra kalan artık değer ( TMK.m.231 ) yarısı üzerinden ( TMK.m.236/1 ) tarafların kazanılmış hakları da dikkate alınarak katılma alacağının hesaplanması gerekir. Mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar bu durumları ile tasfiyeye konu edilir. ( TMK.nun 231/1 m. ). Söz konusu mal varlıklarının devredilmesi durumunda ise devredildiği tarih esas alınarak hesaplama yapılır ( TMK.nun 235/ son m. )” <http://www.kazanci.com>, E.T. 22.07.2018; Aynı yönde Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/14395 K. 2014/20659 T. 11.11.2014 <http://www.kazanci.com>, E.T. 22.07.2018; Uluç, s. 1113.*

<sup>298</sup> Sarı, s. 228; Uluç, s. 115.

elden çıkması durumunda söz konusu edinilmiş mal tasfiyede göz önüne alınmayacaktır. Bununla birlikte bir edinilmiş mal mahkeme kararıyla birlik giderlerinin karşılanması için elden çıkarıldıysa ya da diğer eşin rızasıyla elden çıktıysa yine tasfiyede göz önüne alınmayacaktır.<sup>299</sup>

## F. KATILMA ALACAĞININ HESAPLANMASI

Katılma alacağının hesaplanması için öncelikle artık değerinin hesaplanması gerekir. Artık değer hesaplanmadan katılma alacağının belirlenmesi mümkün değildir. Artık değer, eşlerin tercihlerine göre, farklı şekillerde hesaplanabilir. Eşler, aralarında anlaşarak katılma alacaklarından tamamen vazgeçebilecekleri gibi TMK md. 236'ya uygun olarak artık değerini yarı yarıya paylaşılmasını kararlaştırabilirler. Bunlara ek olarak TMK md. 237 kapsamında yapılacak mal rejimi sözleşmesi ile artık değerini ne şekilde paylaşılacağını kararlaştırabilirler.<sup>300</sup>

TMK md. 236 ile her eş ya da mirasçılarının, eşlerin birbirlerinden olan artık değer alacakları takas edildikten sonra geriye kalan miktarın yarısı üzerinde katılma alacağı hakkı olduğu düzenlenmiş bulunmaktadır. Tasfiye sonunda her zaman tek bir katılma alacağı doğmakta, eşlerden biri alacaklı diğeri borçlu sıfatını kazanmaktadır.<sup>301</sup> Katılma alacağı kanundan kaynaklanan bir hak olup, bu hakkı talep eden eşin gelirinin olmasına veya söz konusu mal varlığının edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına katkıda bulunulmasına gerek yoktur.<sup>302</sup>

Katılma alacaklısı, yapılan hesaplamalar sonucu lehine katılma alacağı doğan eş veya yasal mirasçısıdır. Katılma borçlusu ise diğer eş veya onun yasal mirasçısıdır.<sup>303</sup>

<sup>299</sup> Gümüş, s. 321; Özer Deniz, s. 91.

<sup>300</sup> Uluç, s. 1237.

<sup>301</sup> Gümüş, s. 380.

<sup>302</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2017/16903 K. 2018/9216 T. 13.3.2018 “Mal rejiminin devamı süresince, bir eşin sahip olduğu edinilmiş malda, diğer eşin artık değerini yarısı oranında katılma alacak hakkı vardır. Artık değere katılma alacağı; eklenecek değerlerden (TMK m. 229) ve denkleştirmeden (TMK m. 230) elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere, eşin edinilmiş mallarının (TMK m. 219) toplam değerinden, bu mallara dair borçlar çıktıktan sonra kalan artık değerini (TMK m. 231) yarısı üzerindeki diğer eşin alacak hakkıdır (TMK m. 236/1). Katılma alacağı Yasa'dan kaynaklanan bir hak olup, bu hakkı talep eden eşin gelirinin olmasına veya söz konusu mal varlığının edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına katkıda bulunulmasına gerek yoktur.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 19.08.2018.

<sup>303</sup> Gümüş, s. 381.

Katılma alacağı hesabını basitçe örnekleştirecek olursak; eşlerden birinin artık değeri 500.000,00 TL, diğer eşin artık değeri ise 600.000,00 TL'dir. Taraflar arasında aksi kararlaştırılmamışsa TMK md. 236 uyarınca artık değer yarısı üzerinden artık değer alacağı bulunacaktır. Buna göre ilk eşin artık değer alacağı 250.000,00 TL, ikinci eşin artık değer alacağı ise 300.000,00 TL olacaktır. Söz konusu alacaklar TMK md. 236/1 gereği resen takas edilecek (300.000,00 TL – 250.000,00 TL = 50.000,00 TL) ve alacaklı eşin katılma alacağı 50.000,00 TL olarak hesaplanacaktır.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere katılma alacağı hesaplanırken öncelikle artık değer belirlenmekte, akabinde artık değer yarısı üzerinden artık değer alacağı hesaplanmakta ve alacaklar takas edilerek katılma alacağına ulaşılmaktadır. Eşlerin birbirlerinden olan alacakları üzerinde uygulanan takas, kanundan kaynaklanan ve emredici nitelikte olan bir takastır. Bu sebeple TMK md. 236'da yer alan takasın uygulanabilmesi için takas talebinin herhangi bir şekilde ileri sürülmesine gerek yoktur. Çünkü bu düzenleme TBK md. 139'un aksine def'i değil, kendiliğinde gözetilmesi gereken bir husustur. TBK md. 139<sup>304</sup> ve devamında yer alan düzenleme takas def'i niteliğinde olup mutlaka ilgili tarafça ileri sürülmesi gerekir. Aksi takdirde mahkemece res'en göz önüne alınamaz. Halbuki TMK md. 236'da yer alan takas hükmü itiraz niteliğinde olup, mahkeme tarafından kendiliğinden gözetilmesi gereken bir ilkedir.<sup>305</sup>

Mal rejimi sona ermediği müddetçe artık değer üzerinde oluşacak katılma alacağı hakkı doğmayacaktır. Dolayısıyla eşlerin, mal rejimi devam ederken, diğer eşin edinilmiş malı üzerinde katılma alacağına sahip olduğundan söz ederek talepte bulunması mümkün değildir. Katılma alacağı, mal rejimi devam ederken henüz beklenti düzeyindedir. Bu sebeple bir başkasına devri, temliki, rehni mümkün değildir. Hak sahibi eş, bu konuda herhangi bir anlaşma akdeder ise söz konusu anlaşma ahlaka aykırıdır ve kesin hükümsüzlük yaptırımına tabidir. Buna karşılık eş,

<sup>304</sup> TBK md. 139 hükmü şu şekildedir: "İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir.

*Alacaklardan biri çekişmeli olsa bile takas ileri sürülebilir.*

*Zamanaşımına uğramış bir alacağın takası, ancak takas edilebileceği anda henüz zamanaşımına uğramamış olması koşuluyla ileri sürülebilir."*

Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen takasın def'i niteliğinde olduğunu gösterir TBK md. 143 hükmü şu şekildedir: "Takas, ancak borçlunun takas iradesini alacaklıya bildirmesiyle gerçekleşir. Bu durumda her iki borç, takas edilebilecekleri anda daha az olan borç tutarınca sona erer."

<sup>305</sup> **Uluç**, s. 1343; **Acar**, s. 382.



söz konusu beklentiyi ölüme bağlı tasarrufa konu edebilecektir. Aynı gerekçelerle mal rejimi devam ederken katılma alacağının haczi de mümkün değildir.<sup>306</sup>

TMK md. 236/2 ile hakime, zina veya hayata kast nedeniyle boşanma gerçekleşmişse katılma alacağını azaltma ya da kaldırma yönünde yetki verilmiştir. Madde metninde ifade edildiği üzere, “*Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.*” Madde metninden anlaşıldığı üzere, katılma alacağının azaltılması ya da kaldırılmasının temel şartı zina veya hayata kast gerekçesi ile boşanmaya karar verilmiş olmasıdır. Başka gerekçelere dayanan boşanma hallerinde hükmün uygulanması mümkün değildir.<sup>307</sup> Madde metni ve Yargıtay kararları gereği TMK md. 236/2 hükmü yalnızca, katılma alacağı talebi bakımından uygulanacak; katkı payı veya değer artış payı alacakları bakımından uygulama alanı bulamayacaktır.<sup>308</sup>

<sup>306</sup> Acar, s. 389.

<sup>307</sup> Sarı, s. 230; Yıldız, s. 110; Doktrinde Hatemi/Kalkan Oğuztürk, madde metninde geçen hayata kast ibaresinin eşin diğer eşi öldürmesi durumunda da evleviyetle geçerli olacağını ve TMK md. 236/2'nin uygulanması gerekeceğini savunmaktadır. Hatemi, Hüseyin/ Kalkan Oğuztürk, Burcu, Aile Hukuku Ders Kitabı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 105; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/12620 K. 2015/21007 T. 23.11.2015 “*TMK'nun 236/2. maddesindeki düzenlenen eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına ilişkin hüküm, edinilmiş mallara katılma rejimine özgü artık değere katılma alacağına ilişkin olduğu gibi; bu maddenin uygulanabilmesi için evliliği sona erdiren boşanma kararının "zina (TMK m. 161)" veya "hayata kast (TMK 162)" sebebine dayalı olarak verilmiş olması gerekir. Kesinleşen taraflara ilişkin boşanma kararının ne "zina" ne de "hayata kast" sebebine dayalı olmadığı, TMK'nun 166/1-2 ve 163. maddelerine göre karar verilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle mahkemenin davayı ret gerekçesi yerinde değildir. Mahkemece, davanın esasına girilerek taraflarca gösterilen deliller toplanıp gerçekleştirilecek sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken; yazılı gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.*” <http://www.kazanci.com>, E.T. 19.08.2018; Aynı yönde Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/22524 K. 2015/9572 T. 28.4.2015 “*...taraflar arasındaki evliliğin şiddetli geçimsizlik sebebiyle sona erdiği gözetildiğinde davada davalı lehine TMK'nun 236/2. maddesi uygulanamayacağına göre davalı vekilinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükmün açıklanan sebeplerle ONANMASINA*” <http://www.kazanci.com>, E.T. 19.08.2018; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2013/3343 K. 2013/14712 T. 10.10.2013 “*Mahkemece, davacının sadakatsiz davranışları sebebiyle TMK'nun 236/2. maddesi gereğince katılma alacağı isteğinin reddine karar verilmiş ise de, taraflar arasındaki boşanma davası TMK'nun 166. maddesinde düzenlenen şiddetli geçimsizlik nedenine dayalı olarak açılmış ve mahkemece bu hukuki nedene dayalı olarak boşanma kararı verilmiştir. TMK'nun 236/2. maddesi gereğince katılma alacağının hakim tarafından takdiren kaldırılması veya azaltılması için boşanma davasının TMK'nun 161. maddesinde düzenlenen özel boşanma nedenlerinden zinaya veya cana kast'a dayalı olarak açılması ve mahkemenin de bu çerçevede boşanmaya karar vermiş olması gereklidir. Somut olayda taraflar arasındaki boşanma şiddetli geçimsizlik nedenine dayandığına göre, katılma alacağının kaldırılmasına karar verilemez. Mahkemece, bu bakımdan gösterilen gerekçe dosya kapsamı ile örtüşmemektedir*” <http://www.kazanci.com>, E.T. 19.08.2018

<sup>308</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2014/14397 K. 2014/18285 T. 14.10.2014 “*Dosya muhtevassa, dava evrakı ile yargılama tutanakları münderecatına, mevcut deliller Mahkemece takdir edilerek karar verildiğine ve taktirde bir isabetsizlik görülmediğine, davalı-karşı davacının annesi G. adına üçüncü kişiden 29.04.2004 tarihinde alınan aracın davalı-karşı davacı tarafından alındığı veya evlilik*



## 1. Artık Değere Katılmaya İlişkin Mal Rejimi Sözleşmesi

TMK md. 237 ile eşlere, katılma alacağının belirlenmesi konusunda aralarında anlaşarak TMK md. 236'nın dışında farklı bir paylaşma kuralını kabul etme imkanı tanınmıştır. Eşler, katılma alacağının paylaşılması konusunda kendi aralarında farklı bir oran ya da paylaşma şekli belirleyebilecekleri gibi bu alacaktan tamamen feragat da edebilirler. Eşler katılma alacağından, edinilmiş mallara katılma rejimi devam ederken TMK md. 237/1 hükmüne uygun olarak yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile feragat edebilirler.<sup>309</sup> Bununla birlikte eşler ya da yasal mirasçıları, mal rejimi sona erdikten veya tasfiye tamamlandıktan sonra ve hatta tasfiye anında dahi katılma alacağından vazgeçebilirler. Bunun için borçlu eş ve alacaklı eş veya mirasçıları arasında ibra sözleşmesi yapılması gerekecektir.<sup>310</sup> Eşler katılma alacağından tek taraflı veya iki taraflı feragat edebilecekleri gibi kısmen ya da tamamen de feragat edebilirler.<sup>311</sup>

TMK md. 237 hükmü şu şekildedir;

*“Artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esas kabul edilebilir.*

*Bu tür anlaşmalar, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez”*

TMK md. 237 kapsamında akdedilecek sözleşme ile edinilmiş malların nasıl paylaşılacağı hususu düzenlenecektir. Bu sözleşme mal rejimi boyunca elde edilen

---

*birliğinden mal kaçırma, davacı-karşı davalı kadının katılma alacağını azaltma amacı ile devredildiği iddiasının ispatlanamadığına, kumar borcuna harcanan para, havale ile müşterek çocuk için gönderilen miktar, yine davalı-karşı davacının çalışarak elde ettiği maaş gelirin evlilik birliği içinde harcandığı sabit olup mal rejiminin sona erdiği tarihte mevcut olmadığına, edinilmiş mallara katılma rejiminde katılma alacağı talebi bakımından uygulanması mümkün olan TMK'nun 236/2. maddesinin katkı payı alacağı bakımından uygulanma imkanı olmadığı gibi tarafların TMK'nın 161. maddesinde yazılı zina sebebiyle değil 166. maddesine göre boşandıkları dikkate alındığında katılma alacağı bakımından da bu maddenin uygulanmasının mümkün bulunmadığına, yine davalı-karşı davacı E. S.'a övendikleri sabit olmakla birlikte mal rejimi sona erdiğinde mevcut olmadıkları anlaşılan emekli ikramiyesi, kar payı ve nema alacağı bakımından tasfiye imkanı yok ise de temyiz edenin sıfatına göre davacı-karşı davalı G. lehine hükmedilen miktarlar bakımından herhangi bir inceleme yapılamayacağına ve bozma sevkedilemeyeceğine göre davacı-karşı davalı G.'ün asıl davada lehine hükmedilen bölümle ilgili tüm, karşı davada aleyhine hükmedilen bölümle ilgili aşağıdaki husus dışındaki diğer temyiz itirazları yerinde görülmemiştir” <http://www.kazanci.com>, E.T. 19.08.2018.*

<sup>309</sup> Demir, P., s.58-59; Gümüş, s. 401.

<sup>310</sup> Mal rejimi sona erdikten tasfiyeye tamamlanana kadar doğması muhtemel bir alacaktan, tasfiye tamamlandıktan sonra ise geçerli olarak doğmuş bir alacaktan söz edilecektir. Alacaklı eşin ya da ya da yasal mirasçılarının tasfiye davası açmaktan vazgeçmeleri de katılma alacağından vazgeçildiği anlamına gelir. Gümüş, s. 401.

<sup>311</sup> Gümüş, s. 383.

edinilmiş malların neler olduğunun tespitine ilişkin değildir. Eşler bu sözleşme ile mal rejimine katılma noktasında her eş için farklı kurallar kabul edebilir. Örneğin; TMK md. 236 gereği artık değere katılmada yarı yarıya hak sahipliği yerine kadın eş için 1/4, erkek eş için 1/5 şeklinde bir oranlama kabul edilebilir.<sup>312</sup> Bununla birlikte mal rejimin sona erme şekillerinden her biri için farklı oranlar da kabul edilebilir.<sup>313</sup>

Eşler TMK md. 237 uyarınca yapacakları sözleşme ile paylaşım oranı yerine belirli ya da belirsiz bir miktar üzerinden katılma alacağının hesaplanmasını öngörebilirler. Bu konuda alt ve üst sınır kararlaştırabilirler.<sup>314</sup> Örneğin; kadın eşin 200.000,00 TL katılma alacağına sahip olacağı ya da en az 200.000,00 TL katılma alacağına sahip olacağını da kararlaştırabilirler. Eşler, belli bir miktar yerine edinilmiş malların toplamı, şirket hisse senetlerinin toplamı, aile konutunun değeri şeklinde değişken bir değer üzerinden de anlaşabilirler.<sup>315</sup>

Katılma alacağının belirlenmesi noktasında anlaşmaya varmak isteyen eşler, belli bir zaman diliminde edinilen malların paylaşımına dahil edilmesini ya da paylaşım dışı tutulmasını da kararlaştırabilirler.<sup>316</sup> Artık değere katılmaya ilişkin sözleşmelerin şarta bağlı olarak yapılması da mümkündür.<sup>317</sup>

Artık değere katılma ile ilgili anlaşmaların mal rejimi sözleşmesi şeklinde yapılması gerekir. Mal rejimi sözleşmesi ile şeklen aynı şartları taşıdığı için miras sözleşmesi şeklinde yapılan mal rejimi sözleşmeleri de tahvil suretiyle geçerli kılınabilecektir. Mal rejimi sözleşmesinin yapılabilmesi için eşlerin beraber ya da ayrı yaşıyor olması önem arz etmemektedir. Mal rejimi devam ettiği müddetçe herhangi bir zamanda sözleşme yapılabilir. Eşler, mal rejimi sözleşmesini akdettikten sonra, paylaşım usulleri ile ilgili değişiklik yapmak isterlerse yeni bir sözleşme yapmaları gerekecektir.<sup>318</sup>

TMK md. 238 ile iptal, boşanma veya mahkeme kararı ile mal ayrılığı rejimine geçilmesi durumunda mal rejimi sözleşmelerinin geçerliliği ile ilgili özel bir

---

<sup>312</sup> **Gümüş**, s. 383.

<sup>313</sup> **Gümüş**, s. 383; **Şenocak**, s. 392; **Zeytin**, s. 222.

<sup>314</sup> **Demir**, P., s. 58; **Gümüş**, s. 383.

<sup>315</sup> **Gümüş**, s. 383.

<sup>316</sup> **Demir**, P., s. 59; **Gümüş**, s. 383.

<sup>317</sup> **Gümüş**, s. 383.

<sup>318</sup> **Şenocak**, Zarife, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değere Katılma İle İlgili Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Tenkisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 58, S. 2, Y. 2009, s. 389.

düzenlemeye yer vermiştir. Madde hükmünde belirtildiği üzere; “*Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, kanundaki artık değere katılmaya ilişkin düzenlemeden farklı anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması hâlinde geçerlidir*” Madde metninden anlaşıldığı üzere taraflar arasında yapılan mal rejimi sözleşmesinde açıkça; bu sözleşmenin boşanma, evliliğin iptali ya da mahkeme kararı ile mal ayrılığına geçilmesi durumlarında da uygulanacağı yazılmaz ise, sözleşme yalnızca mal rejiminin ölüm sebebiyle sona ermesi halinde uygulanacaktır. Sözleşme, hangi sona erme hallerinde uygulanmak isteniyor ise tek tek yazılabileceği gibi tüm hallerde uygulanmak istenmesi durumunda bu husus genel bir ifade ile de belirtilebilecektir.<sup>319</sup>

TMK md. 237 ile düzenlenen mal rejimi sözleşmesi hükmü, sözleşme özgürlüğünün bir yansımasıdır. Ancak burada sınırlı bir özgürlük söz konusudur. Eşler, mal rejimine ilişkin hükümleri ancak TMK md. 203 çerçevesinde seçebilir, değiştirebilir, düzenleyebilir ve kaldırabilirler.<sup>320</sup>

TMK md. 237/1 ile eşlere sözleşme serbestisi tanınmışken 237/2 ile bu düzenlemeye bir sınır getirilmiştir. TMK md. 237/2 gereği eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve bunların alt soylarının saklı payları mal rejimi sözleşmesi ile ihlal edilemeyecektir.<sup>321</sup> Bu hüküm ile yalnızca eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların alt soylarının saklı payları korunmuştur. Eşlerin ortak çocukları ve diğer saklı paylı mirasçılara yönelik bir koruma getirilmemiştir.<sup>322</sup> Bunun pratikte doğurduğu sonuç ise şudur: eşlerden biri, edinilmiş mallardan oluşan terekesinin tümünü sağ kalan eşe bırakmış olsa dahi, ortak altsoy ve diğer saklı paylı mirasçılar tenkis davası açamayacaktır. Bu dava yalnızca 237/2’de sayılan ortak olmayan çocuklar ve bunların altsoyu tarafından açılabilecektir.<sup>323</sup> Bu düzenleme ile ortak çocukların dışarıda bırakılmasının sebebi, ortak çocukların her iki eşe de mirasçı olması

<sup>319</sup> Şenocak, s. 389; Gümüş, s. 387-388; Sarı, s. 233.

<sup>320</sup> Şenocak, s. 389; Hatemi./Kalkan Oğuztürk, s. 100.

<sup>321</sup> TMK md. 505 kapsamında saklı paylı mirasçılar düzenlenmiş bulunmaktadır. TMK md. 505/1 şu şekildedir: “*Mirasçı olarak altsoyu, ana ve babası veya eşi bulunan miras bırakan, mirasın saklı paylar dışında kalan kısmında ölüme bağlı tasarrufla bulunabilir.*” Maddeye göre altsoy, ana-baba ve sağ kalan eş saklı paylı mirasçı olarak kabul edilmektedir. Ancak TMK md. 237/2 kapsamında yer alan düzenlemeye tüm saklı pay sahipleri dahil edilmemiştir. Bu madde hükmünden sadece eşlerin ortak olmayan çocukları ve bunları altoyu yararlanacaktır.

<sup>322</sup> Sarı, s. 241.

<sup>323</sup> Uluç, s. 1408; Şenocak, s. 396; Sarı, s. 241.

sebebiyle katılma alacağına ilişkin düzenlemelerin onların hakkını önemli ölçüde etkilemeyecek oluşudur.<sup>324</sup>

## 2. Katılma Alacağının İfası

Katılma alacağı miktarının belirlenmesi ile mal rejiminin tasfiyesi tamamlanmış olacaktır. Bir sonraki aşama ise katılma alacağının tahsilidir. Mal rejiminin tasfiyesi sonunda ödenecek katılma alacağı, eşlerin katılma alacaklarının karşılıklı takas edilmesi sonucu, alacaklı eş lehine varlığını koruyan bakiye bedeldir. Katılma alacağının ifası ifadesi ile kast edilen bu bakiyenin ödenmesidir.<sup>325</sup>

TMK md. 239/1’de yer alan düzenlemeye göre; “*Katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir. Aynî ödemede malların sürüm değeri esas alınır; bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir.*” Maddi metninden anlaşıldığı üzere katılma alacağının konusu şahsi hak niteliğinde bir para alacağıdır. Tasfiye sonucunda belirlenen katılma alacağının ödenmesi, borçlu eşin asli edim yükümlülüğüdür. Asıl olan ödemenin para ile yapılmasıdır.<sup>326</sup>

TMK kapsamında katılma alacağının muaccel olacağı ana ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak; TMK md. 239/3 kapsamında katılma alacağına yürütülecek temerrüt faizinin başlangıç tarihi hakkında tasfiyenin sona erme anı kabul edilmekte olup, bu düzenlemeden hareketle katılma alacağının tasfiyenin sona erdiği an muaccel hale geleceği söylenebilecektir. Buna göre mahkeme tarafından verilen tasfiye kararının kesinleştiği veya eşler arasında katılma alacağının tespit ve ifasına ilişkin tasfiye anlaşmasının yapıldığı ya da eşler arasında katılma alacağının tasfiyesine ilişkin fiili paylaşım yapıldığı andan itibaren katılma alacağı doğar ve muaccel olur.<sup>327</sup>

TMK md. 239/1 ile kabul edilen esas kural katılma alacağının nakdi yani para ile ödenmesidir. Fakat kanun koyucu TMK md. 239/1 ile borçlu eşe bir seçme hakkı tanımıştır. Madde metnine göre borçlu eş dilerse nakdi ödeme yerine aynı ödemede bulunabilecektir. Bu ödemeyi borçlar hukukundaki “*ifa yerine geçen edim*” olarak

<sup>324</sup> Sarı, s. 241; Şenocak, s. 396.

<sup>325</sup> Sarı, s. 244.

<sup>326</sup> Uluç, s. 1412; Sarı, s. 245.

<sup>327</sup> Gümüş, s. 388; Acar, s. 354-355.

kabul etmek gerekir. Aynı ödemeyi seçme hakkı yalnızca borçlu eşe bırakılmış olup alacaklı eş, bu konuda seçme hakkına sahip değildir.<sup>328</sup> Bu sebeple alacaklı eş borçluyu aynı ödeme yapmaya zorlayamayacaktır. Bu düzenleme ile borçlu eş ödeme kolaylığı sağlanmış, borçlarını ödemek için mallarını satmak zorunda kalmasının önüne geçilmiştir.<sup>329</sup>

TMK md. 239/1'in kendisine vermiş olduğu seçme hakkını kullanarak aynı ödemede bulunmak isteyen eş bu hakkını TMK md. 2'de düzenlenen dürüstlük kuralına uygun olarak kullanmak zorundadır. Borçlu eş, kötünietli bir şekilde alacaklı eşin kullanamayacağı, işine yaramayacağı, kısa sürede ve kolayca paraya çeviremeyeceği, alacaklı eş için saklaması ciddi külfet ve maliyet oluşturacak bir mal ile aynı ödemede bulunmak isteyebilir. Bu şekilde bir ifa alacaklı eşini zor durumda bırakacaktır.<sup>330</sup>

TMK md. 239/2 ile borçlu eşe başka bir ödeme kolaylığı daha sağlanmıştır. TMK md. 239/2 gereği; *“Katılma alacağının ve değer artış payının derhâl ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.”* Madde metninde ifade edildiği üzere borçlu eş, katılma alacağının ifasını derhal gerçekleştirmesi durumunda maddi güçlüklerle karşılaşacağını ileri sürerek alacaklı eşten, ödemenin ertelenmesini talep edebilir. Borçlu eş tarafından ödemenin ertelenmesi talep edilmemiş ise hakim, borçlu eşin maddi durumunu göz önünde bulundurarak, kendiliğinden, ödemenin ertelenmesi kararı veremez.<sup>331</sup> Katılma alacağının ertelenmesi için TMK md. 239/2'de yer alan şartlar gerçekleşmişse alacaklı eş, borçlu eşin talebi ile, erteleme (tadil) sözleşmesi akdetme borcu altına girecektir. Alacaklı eş, kanundan kaynaklanan bu yükümlülüğü

---

<sup>328</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2015/3290 K. 2016/12416 T. 19.9.2016 *“Mal rejimi sona erdiğinde eşlerin ya da mirasçılarının tasfiye davası sonucunda katkı payı, değer artış payı ve artık değere katılma alacak hakları doğar. Kural olarak, eşlerden birine ait malvarlığında, diğer tarafın mülkiyet veya başka aynı hak talebi söz konusu olamaz. Mal rejiminin tasfiyesi isteğinde bulunan eşe ya da mirasçılara tanınan hak aynı olmayıp, şahsi alacak hakkıdır (07.10.1953 gün 8/7 YİBK, 4721 sayılı TMK'nun m. 227/1, 231, 236/1). TMK'nun 239/1. fıkrasında; "katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir..." denilmektedir. 226/3. madde de ise "Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilirler" hükmüne yer verilmiştir. Anılan kanuni düzenlemelerden de anlaşılacağı gibi, borcun ayın olarak ödenmesi borçlu eşe tanınmış bir haktır. Başka bir anlatımla, tasfiye alacaklısına ayrık durumlar hariç, aynı hak isteğinde bulunamaz, ancak borçlu eş isterse, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin dava sonuçlanıncaya kadar borcunu ayın olarak ödemeyi kabul edebilir.”* <http://www.kazanci.com>, E.T. 20.08.2018.

<sup>329</sup> Acar, s. 346; Yıldız, s. 117.

<sup>330</sup> Gümüş, s. 395-396; Acar, s. 347.

<sup>331</sup> Gümüş, s. 399; Canpolat, s. 98.

yerine getirmez ise borçlu eş, dava açarak hakimden erteleme sözleşmesinin kurulması talebinde bulunabilir.<sup>332</sup>

Erteleme sözleşmesi makul bir süre için yapılmalıdır. Eşler bu konuda anlaşamaz ise erteleme sözleşmesi mahkeme kararı ile kurulur ve kararda erteleme süresi mutlaka belirtilir. Süresiz erteleme sözleşmeleri de geçerlidir.<sup>333</sup>

Kanun koyucu TMK md. 239/1 ve md 239/2 ile borçlu eşe ödeme kolaylığı sağlarken, TMK md. 239/3 ile de alacaklı eşin menfaatlerini korumaya çalışmaktadır. TMK md. 239/3 ile; “*Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Bu madde ile ödeme kolaylığı sağlanan borçlu eş karşısında alacaklı eşe, faiz talep etme ve güvence isteme hakkı tanınmıştır.<sup>334</sup> Faiz ve güvence kararı hakim tarafından re’sen verilmeyecek olup alacaklı eşin talep etmesi şarttır. Eşler kendi aralarında, herhangi bir şekle tabi olmaksızın yapacakları bir anlaşma ile, güvence verilmemesi ve faiz işletilmemesi yönünde anlaşabilirler.<sup>335</sup>

TMK md. 239/3 kapsamında eşler, güvence verilmesi konusunda anlaşıp, verilecek güvencenin ne olacağı konusunda anlaşamayabilirler. Bu gibi durumlarda güvencenin hakim tarafından belirlenmesi talep edilebilecektir.<sup>336</sup> Eşler güvence ile birlikte, aynı anda, faiz de talep edebilecektir. Teminatlardan birinin talep edilmiş olması diğerinin talep edilmesine engel değildir. Bu durumda faizin işlemeye başlayacağı tarih tasfiyenin sona erdiği yani katılma alacağının muaccel olduğu tarihtir.<sup>337</sup> Borcun ertelenmesi durumunda borçlu eş, ödeme yapmak için vade

<sup>332</sup> **Gümüş**, s. 398; **Acar**, s. 349.

<sup>333</sup> **Gümüş**, s. 399.

<sup>334</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/18025 K. 2018/9256 T. 13.3.2018 “6100 Sayılı HMK 297/2. maddesi uyarınca taleplerden her biri hakkında hüküm verilmesi gerekir. Davacı-davalı taraf dava dilekçesinde fazlaya dair haklarını saklı tutmuş, 21.10.2013 tarihli ıslah dilekçesi ile tüm alacaklar yönünden faiz talebinde bulunulmuştur. Mahkemece, davacı tarafın banka hesapları yönünden katılma alacağına faiz istemine dair olumlu olumsuz hüküm kurulmamış olması usul ve yasaya aykırıdır.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 20.08.2018.

<sup>335</sup> **Gümüş**, s. 399.

<sup>336</sup> **Gümüş**, s. 400.

<sup>337</sup> **Gümüş**, s. 400; **Sarı**, s. 250; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2015/22208 K. 2018/2566 T. 21.2.2018 “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 239/3.maddesi hükmüne göre; aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür. Yargıtay uygulamalarına göre, tasfiye tarihi buna dair mahkeme kararının verildiği tarihtir. Mahkemece, mal rejiminin tasfiyesi ile davacı lehine hüküm altına alınan katılma alacağına, kararın verildiği tarihten geçerli olmak üzere faiz uygulanmasına karar verilmesi gerekirken, yanlışla düşülerek dava tarihinden itibaren faiz uygulanması yasal düzenlemeye ve Yargıtay uygulamalarına

sonunu beklemek zorunda değildir. Erteleme süresi dolmadan da ödeme de bulunabilir. Bu durumda sadece ödemenin gerçekleştiği ana kadar faiz ödenecektir. Eğer borç belirlenen sürenin sonunda ödenmez ise borçlu eş, herhangi bir ihbar ve ihtara gerek olmaksızın temerrüde düşecektir.<sup>338</sup>

Eşler, katılma alacağını tahsil etmek için açacakları davaları, belirsiz alacak davası şeklinde açabilecektir.<sup>339</sup> Belirsiz alacak davası 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107. Maddesinde düzenlenmektedir.<sup>340</sup> Madde metni uyarınca belirsiz alacak davası açılabilmesinin 3 temel koşulu bulunmaktadır. Bunlardan ilki talep sonucunun belirlenmesinin imkânsız veya davacıdan beklenemeyecek olması, ikincisi geçici talep sonucunun dava dilekçesinde belirtilmesi ve üçüncüsü ise dava dilekçesinde talep sonucunun dayandırıldığı tüm delillerin eksiksiz olarak bildirilmesidir.<sup>341</sup>

Katılma alacağının talep ve tahsili amacıyla dava açacak olan alacaklı eş, belirsiz alacak davası açmak suretiyle evvela yüksek yargılama gideri ödemek zorunda kalmadan davasını açmış olacaktır. Ayrıca, yüksek yargılama giderlerinden korkarak alacağından daha düşük bir taleple dava açıp, yargılama sonunda taleple bağlı olma riskinden kurtulmuş olacaktır. Belirsiz alacak davasının açılması ile zamanaşımı süresi alacakların tamamını kapsayacak şekilde kesilecek olup bu

---

aykırıdır.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 20.08.2018; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/18290 K. 2018/2047 T. 13.2.2018“*Hükme esas alınan bilirkişi heyet raporu incelendiğinde; asıl davaya konu edilen banka hesaplarında faiz yönünden katılma alacağı hesaplanırken 15017042 numaralı banka hesabında faiz için başlangıç tarihi olarak TMSF yazısında belirtilen 19.01.2004 tarihi esas alınması doğru ise de; bitiş tarihi olarak mal rejiminin sona erdiği boşanma dava tarihi olan 15.04.2004 yerine mal rejimi sona erdikten üç sene sonraki bir tarih olan 09.08.2007'nin esas alındığı ve bu şekilde 1298 gün üzerinden faiz tespit edilerek davacı-davalı lehine katılma alacağı hesaplandığı anlaşılmaktadır. Mahkemece, 15017042 numaralı hesapla ilgili olarak bu şekilde mal rejiminin sona erdiği tarih gözetilmeden belirlen faiz miktarı üzerinden davacı-davalı lehine katılma alacağına hükmedilmesi hatalı olmuştur.*” <http://www.kazanci.com>, E.T. 20.08.2018.

<sup>338</sup> Sarı, s. 250.

<sup>339</sup> Şıpka, Şükran/ Aktepe Artık, Sezin, Katılma Alacağı Davası Belirsiz Alacak Davası Olarak Açılabilir Mi?, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı, Y. 2014, s. 457; Yıldız, s. 61.

<sup>340</sup> HMK Madde 107– “(1) Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir.

(2) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olduğu anda davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilir.

(3) Ayrıca, kısmi eda davasının açılabilirdiği hâllerde, tespit davası da açılabilir ve bu durumda hukuki yararın var olduğu kabul edilir.”

<sup>341</sup> Şıpka/Aktepe Artık, s. 445.

davanın açılması ile birlikte alacağın zamanaşımına uğrama riski ortadan kalkacaktır.<sup>342</sup>

Katılma alacağı miktarının ancak yargılama esnasında getirilecek bilgi ve belgeler üzerinde inceleme yapılarak, alınacak uzman raporu ile tespit edilebileceği durumlarda katılma alacağı davasının, belirsiz alacak davası olarak açılması gerekecektir. Katılma alacağının yargılama esnasında belirlenmesi gerekliliği üç farklı şekilde ortaya çıkabilir. İlk durum, alacak miktarının karşı tarafça dosyaya ibraz edilecek ya da üçüncü kişi/kurum/kuruluşlar tarafından mahkemeye gönderilecek bilgi ve belgelerin incelenmesi ile, alacak miktarının belirlenebilir hale gelmesidir. Davacı, davasını açarken henüz talebini net bir şekilde ortaya koyacak bilgi ve belgelere sahip olmadığı için talep sonucunu rakamsal olarak belirleyememektedir. Örneğin, eşlerin malvarlığı değerleri, diğer eşin hesaplama yapamayacağı kadar fazla ise ve alacaklı eş bu malvarlıkların çoğu hakkında somut bilgi ve belgeye sahip değilse, gerekli bilgi ve belgeler gelmeksizin talepte bulunan eşin hesap yapması mümkün değildir.<sup>343</sup>

Katılma alacağı davalarının çözüme kavuşturulmasında çoğu kez, yalnızca karşı tarafın ya da ilgili kurum ve kuruluşların mahkemeye sunduğu bilgi ve belgeler yeterli olmamakta, ayrıca uzman bilirkişi raporuna ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte TMK md. 236/2'de yer alan düzenleme gereği, zina veya hayata kast gerekçesiyle boşanma hâlinde hâkimin takdir yetkisini kullanarak, katılma alacağı miktarında indirim uygulayabileceği ya da bu alacağı tamamen kaldıracabileceği ihtimali göz önünde bulundurulursa, katılma alacağının tahkikat aşamasından önce belirlenmesinin mümkün olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu ise katılma alacağı miktarının dava açarken belirlenmemesi ve belirsiz alacak davası açılmasındaki ikinci durum olarak değerlendirilecektir.<sup>344</sup>

Katılma alacağı davasının belirsiz alacak davası olarak açılmasını gerekli kılan üçüncü durum ise, katılma alacağı hesaplanırken mevcut mal varlığının tasfiye anındaki değerinin esas alınacak olmasıdır. Tasfiye anı ise, mahkemenin karar verdiği andır. Davaya konu malvarlıklarının tasfiye anındaki değerinin ne olacağı,

---

<sup>342</sup> Pekcanitez, Hakan, Belirsiz Alacak Davası (HMK m. 107), Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 26-28; Şıpka/Aktepe Artık, s. 442.

<sup>343</sup> Şıpka/Aktepe Artık, s. 451.

<sup>344</sup> Şıpka/Aktepe Artık, s. 451-452.



dava açılırken tespit edilemeyecektir. Bu sebeple söz konusu davanın belirsiz alacak davası olarak açılma zorunluluğu doğmuş olacaktır.<sup>345</sup>

### 3. Katılma Alacağına Tabi Olacağı Zamanaşımı Süresi ve Sürenin Başlangıcı

TMK kapsamında, katılma alacağına tabi olduğu zamanaşımı süresi hakkında özel bir düzenleme bulunmamaktadır. TMK kapsamında yer alan tek düzenleme, md. 241/2 ile ifade edilen alacaklı veya mirasçılarının, eksik kalan alacaklarını talep etmesi için öngörülen zamanaşımı süresidir.<sup>346</sup>

Katılma alacağına ilişkin zamanaşımı süresinin başlama anı mal rejiminin sona erme anı olarak kabul edilmektedir.<sup>347</sup> TMK md. 225 ile mal rejiminin sona erme halleri ve zamanları düzenlenmiştir. Zamanaşımı süresinin başlangıç anını bu madde kapsamında değerlendirecek olursak; mal rejimi eşlerden birinin ölümü ile sona ererse ölüm anından, başka bir mal rejiminin seçilmesi durumunda mal rejimi sözleşmesinin yapıldığı tarihten, boşanma,<sup>348</sup> evliliğin iptali<sup>349</sup> ya da mahkeme kararı

<sup>345</sup> Şıpka/Aktepe Artık, s. 452.

<sup>346</sup> TMK Madde 241/2 “Dava hakkı, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer.”

<sup>347</sup> Sarı, s. 104; Özügür, s. 739; Şıpka, Şükran, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiyeyi ve Katılma Alacağına Talep Hakkına İlişkin Zamanaşımı Süreleri, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Ankara, 2008, s. 847,(Atıf Şekli: Katılma Alacağı Zamanaşımı).

<sup>348</sup> Uluç’a göre mal rejiminin boşanma ile sona ermesi halinde zamanaşımı süresi boşanma kararının kesinleştiği tarihten itibaren başlamalıdır. Uluç, s. 720; Yargıtay’ın bu konudaki görüşü de; boşanma halinde zamanaşımı süresinin kararın kesinleştiği tarihte başlayacağı yönündedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2013/8-375 K. 2013/520 T. 17.4.2013 “Yargıtay ve Daire uygulaması gereğince uygulanması gereken zamanaşımı süresi boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren başlar.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 20.08.2018; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2010/8-231 K. 2010/255 T. 5.5.2010 “Dolayısıyla, boşanma kararının kesinleştiği 30.06.2004 tarihinden itibaren on ( 10 ) senelik zamanaşımı süresi işlemeye başlayacağına göre, eldeki davanın ise 06.11.2006 tarihinde açıldığı gözetildiğinde, katkı payına ilişkin alacak davasının yasal süresinde açıldığının kabulü gerekir.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 20.08.2018; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2013/8-1013 K. 2013/816 T. 12.6.2013 “Yargıtay ve Daire uygulaması gereğince uygulanması gereken zamanaşımı süresi boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren başlar. Bugünkü koşullarda bir boşanma davasının temyiz süreci de dahil en az 4-6 yıl sürdüğü bilinmektedir. Kesinleşmeden itibaren on yıllık sürenin son yılı ya da gününde mal rejimine ilişkin davanın açıldığı da göz önünde tutulduğunda sosyal problemin asgari 15 – 20 yıla taşınacağı da bir gerçektir. Bir yıllık zamanaşımı süresinin çok kısa olduğu ancak, on yıllık zamanaşımı süresinin ise çok uzun olduğu ve sosyal problemi uzun süre ayakta tuttuğu ve başka sosyal problemlere de yol açtığı ya da açacağı göz ardı edilemez.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 20.08.2018

<sup>349</sup> Yabancı mahkemeler tarafından verilen evliliğin iptali ya da boşanma kararları Türk Mahkemelerince tanıma veya tenfiz kararı verilmeden Türkiye’de geçerli olamayacaktır. Bu durumda tanıma ve ya tenfiz kararının kesinleşme anı, zamanaşımı süresinin başlangıcı olarak kabul edilecektir. Özer Deniz, s. 104, dipnot:506; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2009/9283 K. 2010/11533 T. 10.6.2010 “Boşanma kararı yabancı mahkemece verilmiş, 09.03.2006 tarihinde kesinleşmiştir. Yabancı mahkeme ilamının kesin delil veya kesin hüküm olarak kabul edilebilmesi yabancı ilamın tenfiz

ile mal ayrılığına geçiş durumunda ise dava tarihinden itibaren zamanaşımı süresi işlemeye başlayacaktır.<sup>350</sup>

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi, evlilik birliği devam ederken eşlerin başka bir mal rejimini seçmesi ya da mahkeme kararı ile mal ayrılığı rejimine geçilmesi durumunda gerçekleştiriliyor ise, evlilik sona ermediği ve devam ettiği için zamanaşımı süresi işlemeye başlamayacaktır.<sup>351</sup> Evlilik birliği sona erdikten sonra gerçekleştirilecek tasfiye açısından, zamanaşımı süresinin ne olacağı hakkında doktrinde farklı görüşler savunulmaktadır.

Doktrinde Kılıçoğlu; katılma alacağının zamanaşımı süresinde ikili bir ayrıma gidilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, eşler aralarında, bir mal rejimi sözleşmesi yapmışlar ise, sözleşmede yer alan hakları talep edebilmek için öngörülen zamanaşımı süresi TBK md. 146<sup>352</sup> kapsamında düzenlenen 10 yıllık zamanaşımı süresidir. Eşler kendi aralarında herhangi bir mal rejimi sözleşmesi yapmamış ve edinilmiş mallara katılma rejiminin dışında başka bir rejim seçmemiş ise, edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak uygulanacaktır. Kılıçoğlu'na göre bu durumda; katılma alacağı, mal rejiminin sona ermesi veya katılma alacağının varlığı ve katılma alacaklısı olduğunun öğrenildiği tarihten itibaren 1 yıl, her halde mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren 10 yıl olarak uygulanacaktır.<sup>353</sup> Kılıçoğlu tarafından savunulan 1 ve 10 yıllık süreler, TMK md. 178'de düzenlenen sürelerle paralellik teşkil etmektedir.<sup>354</sup>

---

*sartlarını taşıdığına mahkemece tespitine bağlıdır. Tanımda 54. maddenin birinci fıkrasının ( a ) bendi uygulanmaz ( 5718 s. MÖHUK m. 58/1 ). Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar ( TMK m. 178 ). Yabancı mahkemece verilen boşanma kararı Türkiye'de tanınmadıkça kesin hüküm etkisi doğmayacağına göre, evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava haklarının kullanılabilmesi, yabancı ilamın tanınmış olması halinde mümkündür. O halde Türk Medeni Kanunu'nun 178. maddesindeki bir yıllık zamanaşımı süresi boşanmaya bağlı dava haklarının kullanılabilir hale geldiği tanıma kararının kesinleşmesi tarihinden başlar ( 2. HD'nin 15.07.2009 tarihli 2008/8466 esas 2009/14071 karar sayılı ilamı ). Tanıma kararı 20.01.2009 tarihinde kesinleştiğine göre dava süresindedir. İşin esasının incelenmesi gerekirken yabancı ülkedeki kesinleşme tarihinin esas alınıp davanın zamanaşımı sebebiyle reddi doğru bulunmamıştır.”* <http://www.kazanci.com>, E.T. 20.08.2018.

<sup>350</sup> Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 271; Özer Deniz, s. 104; Kırmızı, s. 306; Ergün, s. 1565

<sup>351</sup> Şıpka, Katılma Alacağı Zamanaşımı, s. 847; Sarı, s. 104.

<sup>352</sup> TBK Madde 146 şu şekildedir: “Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir.”

<sup>353</sup> Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 274-275; Bu görüş ile aynı yönde Özüğür, s. 739; Doktrinde Kaçak da bu görüş ile aynı yönde görüş bildirmiştir. Kaçak, s. 117.

<sup>354</sup> Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 275; Özüğür, s. 739; TMK Madde 178 şu şekildedir: “Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.”

Katılma alacağına uygulanacak zamanaşımına ilişkin doktrindeki farklı görüşlerden biri de Sarı'ya aittir. Sarı'ya göre; tasfiyenin konusu belli bir alacak miktarına ilişkin olduğu için TBK md. 146'da düzenlenen 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerekmektedir. Bu görüşe göre, mal rejiminin sona erdiği andan itibaren 10 yıl boyunca, mal rejiminin tasfiyesi ve katılma alacağının ödenmesi talep edilebilecektir.<sup>355</sup>

Zamanaşımına farklı bir bakış da Uluç'tan gelmektedir. Uluç, tüm mal rejimleri hakkında TMK md. 5'in<sup>356</sup> yollaması ile, TBK md. 146'da yer alan 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini savunmaktadır.<sup>357</sup> Doktrinde Helvacı da, Uluç ile aynı görüşü paylaşmaktadır.<sup>358</sup>

Zamanaşımı süresi hakkında fikir beyan eden yazarlardan Ertaş, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde uygulanacak zamanaşımının TBK md. 146 kapsamında düzenlenen 10 yıllık zamanaşımı süresi olması gerektiğini savunanlar arasındadır.<sup>359</sup>

Acar'ın zamanaşımı konusundaki fikirleri ise TBK 146'da yer alan 10 yıllık zamanaşımı süresinin uzun olduğu, bunun yerine TMK 178'de düzenlenen ve daha kısa olan 1 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği yönündedir. Yazar bu fikri özellikle, evlenmenin boşanma suretiyle sona ermesi durumunda benimsediğini belirtmektedir.<sup>360</sup> Yazar fikrini gerekçelendirirken; boşanma davaları devam ederken çiftler arasında yaşanan husumet sebebiyle çiftlerin ve toplumun rahatsız olması, uzun süren evliliklerde edinilen mal miktarı fazla olabileceği için hesaplamanın ve tasfiyenin güçlük arz edeceği, uzun süren evliliklerde edinilen mallar, elden çıkanlar, borçlar, borçların ödenmesi, katkılar, katkıların değeri, iddiaların ispatı oldukça zaman alacağı için TBK md. 146 kapsamında 10 yıllık zamanaşımı süresi kabul edilerek tasfiye davasının neticelendirilmesinin güçleştirilmemesi gerektiğini

<sup>355</sup> Sarı, s. 104; Aynı yönde Yıldız, s. 64.

<sup>356</sup> TMK Madde 5 şu şekildedir: "Bu Kanun ve Borçlar Kanununun genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır."

<sup>357</sup> Uluç, s. 720.

<sup>358</sup> Helvacı, İlhan, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Boşanma Nedeniyle Sona Ermesi Halinde Artık Değere Katılma Alacağının Tabi Olacağı Zamanaşımı Süresi Üzerine (İçtihadı Birleştirme Kararını Gerektiren Bir Durum), Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C 1, 12 Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 980.

<sup>359</sup> Ertaş, s. 920.

<sup>360</sup> Acar, s. 364.

savunulmuştur. Bu sebeple TMK md. 178 ile düzenlenen 1 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği savunulmaktadır.<sup>361</sup>

Şıpka, tasfiye talebine TBK md. 146 gereği 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini kabul etmekle birlikte, Acar ile aynı gerekçeleri ileri sürerek kanun koyucunun bu konu hakkında yasal bir düzenleme getirmesi gerektiğini vurgulamaktadır.<sup>362</sup>

Hatemi/Kalkan/Oğuztürk, katılma alacağı için, TMK md. 178'e kıyasen, boşanma davasının kesinleştiği tarihten itibaren 1 yıl içerisinde zamanaşımına uğrayacağını savunmaktadır. Yazarlar, boşanma sebebiyle ortaya çıkan taleplerin uzun süre istenebilir olmasını hakkaniyete uygun görmemektedir. Bu görüşe göre katılma alacağı için uygulanacak zamanaşımı süresi, boşanma davası devam ederken işlemeyeceği için hak kaybı yaşanacağına dair herhangi bir endişe de bulunmayacaktır.<sup>363</sup>

Tasfiyede zamanaşımına ilişkin Yargıtay içtihatları incelendiğinde uzun bir dönem Yargıtay 2. Hukuk Dairesi ve Yargıtay 8. Hukuk Dairesi arasında görüş ayrılıkları olduğu görülmektedir. Bu dönemde Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, zamanaşımı süresinin mal rejiminin sona erme tarihinden itibaren 10 yıl olduğu yönünde içtihatlar oluşturmuştur.<sup>364</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi ise tasfiyeye ilişkin

<sup>361</sup> Acar, s. 366-367.

<sup>362</sup> Şıpka, Katılma Alacağı Zamanaşımı, s. 847.

<sup>363</sup> Hatemi/Kalkan Oğuztürk, s. 110.

<sup>364</sup> Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2006/9383 K. 2007/1228 T. 5.2.2007 "Katılma alacağının zamanaşımı konusunda 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda bir hüküm mevcut değildir. Borçlar Kanununun 125. maddesi uyarınca; kural olarak alacak davaları on senelik zamanaşımına tabidir. Borçlar Kanununun 125. maddesindeki "bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik mürruru zamana tabidir" hükmündeki ( her dava ) sözcüklerini "bütün alacaklar" tarzında anlamak gerekir. Zamanaşımının başlangıcı da mal rejiminin sona erdiği tarihtir. ( MK.m.225 ) Türk Medeni Kanununun genel nitelikli hükümler kenar başlığını taşıyan 5. maddesi uyarınca Borçlar Kanununun zamanaşımına ilişkin hükümleri uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır. Olayda, 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerekir. Bu nedenle davalının zamanaşımı itirazının reddi ile işin esası hakkında gösterilecek deliller toplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır." <http://www.kazanci.com>, E.T. 21.08.2018; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2007/6331 K. 2008/5733 T. 21.4.2008 "Davalı vekili 20.06.2006 havale tarihli dilekçesinde Türk Medeni Kanunu'nun 178. maddesinde yazılı bir yıllık süre geçtiğinden bahisle zamanaşımı definde bulunmuş, mahkemece dava tarihi ile boşanma hükmünün kesinleştiği tarih arasında bir yıldan fazla zaman geçtiği gerekçesiyle davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 178.nci maddesinde yer alan bir yıllık zamanaşımı süresi, boşanmanın ferisi olan tazminat ve nafaka taleplerine ilişkindir. Katkı ve katılma payı alacağının zamanaşımı konusunda 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda bir hüküm mevcut değildir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca; kural olarak alacak davaları on senelik zamanaşımına tabidir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesindeki "bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik mürruru zamana tabidir"

zamanaşımını TMK md. 178 hükmü kapsamında değerlendirerek, boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren 1 yıl olarak kabul etmiştir.<sup>365</sup> Bunun üzerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2013/8-375 K. 2013/520 T. 17.4.2013 sayılı kararı ile katılma alacağının 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu yönünde içtihat oluşturmuştur.<sup>366</sup> Bu içtihadın ardından Yargıtay 8. Hukuk Dairesi görüş değiştirmiş

---

*hükmündeki ( her dava ) sözcüklerini “bütün alacaklar” tarzında anlamak gerekir. Zamanaşımının başlangıcı da mal rejiminin sona erdiği tarihtir. ( MK.m.225 ) Türk Medeni Kanunu'nun genel nitelikli hükümler kenar başlığını taşıyan 5. maddesi uyarınca Borçlar Kanunu'nun zamanaşımına ilişkin hükümleri uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır. Olayda, 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerekir. Bu nedenle davalının zamanaşımı definin reddi ile işin esası hakkında gösterilecek deliller toplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hükmün kurulması usul ve yasaya aykırıdır.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 21.08.2018*

<sup>365</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2009/982 K. 2009/2991 T. 9.6.2009 “TMK'nın "Aile Hukuku" ile ilgili ikinci kitabındaki düzenlemeler, TMK'nın 178. maddesi metni ve bu maddenin gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde; kanun koyucunun boşanan eşlerin karşılıklı olarak birbirlerine karşı maddi ve manevi her türlü dava haklarını 1 yıllık süre içerisinde kullanmalarını amaçladığı, bu süreyi sadece maddi-manevi tazminat ve yoksulluk nafakası ile sınırlı tutmadığı, boşanmanın sonucuna bağlı bulunan ve ancak boşanma kararının kesinleşmesi ile gündeme getirilebilecek olan mal rejimine ilişkin davaların da TMK'nın 178. maddesi hükmü kapsamında düşünülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Aksini düşünmek kanun koyucunun amacı ve toplumsal gerçeklerle bağdaşmaz. Zira, eşlerin belki başkalarıyla yaptıkları ikinci ve daha sonraki evliliklerini takiben yıllar önce boşandıkları eşin mal rejiminden kaynaklanan istekleri ve dava tehdidi altında yaşamalarının hem kendileri, hem toplum düzeni bakımından olağan ve katlanılması gereken bir durum olduğunu söylemek doğru ve mümkün değildir. Eşlerin birbirlerine karşı manevi bağları boşanma ile tamamen kopmuş olup, eğer bir haksızlığa uğradıkları, karşı taraftan maddi ve manevi alacak ve istekleri bulunduğu düşüncesinde iseler, boşanma kararının kesinleşmesinin hemen akabinde dava açarak birbirlerinden alacaklarını istemelerine bir engel bulunmadığı gibi, dava açmak için uzun yıllar beklemelerini gerektirecek makul ve mantıklı bir neden olabileceği de söylenemez. Kaldı ki, eşler evlilik içinde edinilen ya da katkı yapılan varlıklarını, alacak ve borçlarından doğan dava haklarını boşanma gündeme geldiğinde duraksamadan bilebilecek durumdadırlar.

Bundan ayrı, boşanan eşlerin uzun yıllar önce evlilikleri sırasında edinmiş oldukları mal varlıklarının, alacak ve borçlarının miktar ve değerleri ile katkı paylarının belirlenmesi ve kanıtlanmasındaki güçlük de dikkate alındığında, TMK'nın 178. maddesinde belirtilen evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden sonra doğan ve ancak boşanma kararının kesinleşmesi halinde açılacak olan mal rejiminden kaynaklanan davalarda, Borçlar Kanunu'nun başka suretle hükmü mevcut olmadığı takdirde her dava için 10 yıllık zamanaşımı süresini öngören 125. maddesinin uygulanması doğru olmaz. Kaldı ki, yukarıda açıklandığı gibi 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 178. maddesi ile bu konuda getirilen yeni ve ayrı bir hükmü zamanaşımı süresi 1 yıl olarak belirlenmiştir.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 21.08.2018

<sup>366</sup> Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2013/8-375 K. 2013/520 T. 17.4.2013 “Katılma alacağının niteliği itibariyle, eşler arasında bir alacak olduğu ve dolayısıyla boşanmanın bir fer'i olmadığı ( CEYLAN, Ebru: Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006; s. 68; KILIÇOĞLU, s. 1292 ); "evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan bir dava" da olmadığı, kaldı ki edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinin boşanmanın değil mal rejiminin sona ermesinin bir sonucu olduğu kabul edilmektedir ( DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Alper: Türk Özel Hukuku, C.III, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2005, s. 391 ). Zira boşanmanın fer'ileri; boşanma davası ile birlikte veya ayrı olarak açılan maddi-manevi tazminat ( TMK m. 174/1-2 ) ve nafaka ( TMK m. 175 ) gibi hususlardır. Belirtmek gerekir ki; TMK m. 178'in salt boşanmanın fer'i niteliğindeki tazminat ve nafakayı kapsadığı madde gerekçesinde açıkça vurgulanmıştır.

Boşanma olgusu; salt mal rejiminin sona ermesini, dolayısıyla katılma alacağı gibi taleplerin gündeme gelmesini sağlayan harici bir olgudur ( ERDEM, Mehmet: Özel Hukukta Zamanaşımı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 203; KILIÇOĞLU, s. 1291; ACAR, s. 284 ). Ancak ifade etmek gerekir ki; katılma alacağını gündeme getiren; eş söyleyişle katılma alacağını talep edilebilir hale getiren tek harici olgu boşanma değildir ( TMK. m. 225 ).



ve katılma alacağına ilişkin zamanaşımının belirlenmesinde TBK md. 146 gereği 10 yıllık sürenin uygulanması gerektiğini kabul etmiştir.<sup>367</sup> Bugün itibariyle Yargıtay'ın

Öğretide, mal rejimlerinden doğan davaların boşanmanın fer'i olmadığı kabul edilmekle birlikte; mal rejiminin tasfiyesinin aile hukukunun bir parçası olduğu, bu nedenle katılma alacağı davalarında, zamanaşımı süresinin TMK. m. 178'e göre belirlenmesinin isabetli olacağı da savunulmaktadır ( ACAR, s. 284; ÖZUGUR, s. 82 ). Bu düşünce tarzının, esasen bir kıyas olmayıp, genişletici bir yorum olduğu ileri sürülse de, maddenin Kanun sistemi içinde bulunduğu yer nazara alındığında, bu fikir zamanaşımında kıyas yasağına takılacaktır.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu sistemi incelendiğinde; 178. maddenin, Kanunun "İkinci Kitap, Birinci Kısım, İkinci Bölüm-Boşanma" düzenlemesi içinde, "Boşanmada tazminat ve nafaka" kenar başlığı altında yer aldığı görülür. Oysa katılma alacağı TMK, "İkinci Kitap, Birinci Kısım, Dördüncü Bölüm-Eşler Arasındaki Mal Rejimi" düzenlemesi kapsamında ( TMK m. 231 vd. ) yer almaktadır.

Mal rejiminin "boşanma" dışındaki sebeplerle sona ermesi halinde, katılma alacağı zamanaşımı süresinin TBK m. 146 ( eBK m. 125 ) uyarınca on yıl olacağı genel kabul gören bir husustur ( ANIL, Yaşar Şahin/TANER, Yonca: Eşler Arasındaki Mal Rejimleri, Legal Kitabevi, İstanbul 2011, s. 191-193; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 391 ). Özel Dairede, yukarıya metni alınan kararında belirttiği üzere, mal rejiminin boşanma dışındaki hallerde; yani eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ermiş ya da aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince mahkemece evliliğin iptaline karar verilmesi hallerinde 4721 sayılı TMK.nun 5. maddesinin yollamasıyla TBK m. 146 ( eBK m. 125 ) uyarınca on ( 10 ) yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağını kabul etmektedir.

Mal rejiminin boşanma nedeniyle sona ermesi halindeki zamanaşımı süresini, salt TMK. m. 178'deki "evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları" ifadesine dayandırmak kanun koyucunun amacına da uygun düşmez. Zira, kanun koyucu mal rejimleri için ayrı ve özel bir zamanaşımı süresi öngörmek isteseydi, bunu ayrıca düzenler ve salt boşanma ile sınırlı olarak değil de mal rejiminin diğer sona erme halleri ( TMK m. 225 ) için de öngörürdü ( KILIÇOĞLU, s. 1292 ). Şu halde katılma alacağı zamanaşımı süresinin TMK m. 178 uyarınca belirlenmesine imkân bulunmamaktadır.

Bu durumda katılma alacağı zamanaşımı sürelerinin belirlenmesi katılma alacağının hukuki niteliğine göre belirlenecektir. Uygulanacak zamanaşımı bakımından da, öncelikle özel hukuktaki zamanaşımı süreleri üzerinde durmakta yarar vardır.

...

Bu açıklamalar ışığında katılma alacağının niteliğine baktığımızda; katılma alacağının kanundan doğan bir ( parasal ) alacak hakkı olduğu görülür ( AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ KARAMAN, Derya: Türk Medeni Hukuku: Aile Hukuku, C. 2, 14. B., Beta Yayınevi, İstanbul 2012, s. 174; ZEYTİN, Zafer: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 2. B, Seçkin Yayınevi, Ankara 2008, s. 234; YETİK, Nurten: Boşanma, Anlaşılmalı Boşanma ve Mal Rejimleri, 3. B, Bilge Yayınevi, Ankara 2008, s. 128; KIRMIZI, Mustafa: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu, Yargın Hukuk Yayınları, İstanbul 2012, s. 245 ). Bu niteliği gereğiyle; katılma alacağının doğumuyla bu alacak artık temlik edilebilir, haczedilebilir ve rehnedilebilir ( GUMUŞ, Mustafa Alper: Teori ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 380 ). Katılma alacağı kanundan doğan bir alacak olduğundan, TMK m. 5 yollaması ile Borçlar Kanunu genel hükümlerinin bu alacak bakımından da uygulanacağı açıktır ( ŞİPKA, Şükran: "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde, Tasfiyeyi ve Katılma Alacağını Talep Hakkına İlişkin Zamanaşımı Süreleri", Bilge Öztan'a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2008, s. 843 )

01.01.2002 Tarihinde yürürlüğe giren 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde, katılma alacağına uygulanacak zamanaşımı süresi konusunda Türk Medeni Kanunu'nda ayrı bir hüküm bulunmadığına ve niteliği itibariyle hakkın bir alacak hakkı olduğunun açık olmasına göre, olayda uygulanması gereken hükümler, TMK. m. 5 yollaması ile TBK. m. 146 ( eBK m. 125 ) uyarınca belirlenecektir. Anılan hükümde; "kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir" ( 6098 Sayılı TBK. m. 146; eBK. m. 125 ) düzenlemesi yer almaktadır. Şu halde, katılma alacağı zamanaşımı süresi TBK m. 146 ( eBK m. 125 ) uyarınca on ( 10 ) yıl olarak uygulanmalıdır ( DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 391; ŞİPKA, s. 846; KILIÇOĞLU, s. 1294 )." <http://www.kazanci.com>, E.T. 21.08.2018; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu hala aynı yönde içtihatlar oluşturmaktadır. Yakın tarihli kararlardan aynı yönde; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2016/8-1061 K. 2016/959 T. 5.10.2016, <http://www.kazanci.com>, E.T. 21.08.2018

<sup>367</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2013/449 K. 2013/8683 T. 10.6.2013 "Mahkemece, T.M.K.nun 178. maddesinde düzenlenen 1 yıllık zamanaşımı süresi geçtiği, taşınmaz üzerindeki payın miras yoluyla intikal ettiği açıklanarak yazılı gerekçelerle davanın reddine karar verilmiş ise de

katılma alacağına uygulanacak zamanaşımı konusundaki içtihadı yerleşmiş olup zamanaşımı süresi, TMK md. 5 atfıyla TBK md. 146 kapsamında 10 yıl olarak kabul edilmektedir.



---

Yargıtay [H.G.K.'nun 17.4.2013 tarih ve 2013/8-375 Esas, 2013/520 Karar sayılı kararıyla edinilmiş mallara katılma rejimi \( katılma alacağı \) bakımından T.M.K.nun 5. maddesi yoluyla 6098 Sayılı T.B.K.nun 146. maddesinde yer alan 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağı öngörülmüştür. Daire tarafından da benimsenen bu görüş uyarınca, boşanma kararının kesinleştiği 4.1.2010 tarihinden davanın açıldığı 3.1.2012 tarihine kadar 10 yıllık zamanaşımı süresi henüz geçmemiştir. Bundan ayrı; her ne kadar taşınmaz üzerindeki 3/16 pay davalıya 9.3.2009 tarihinde intikal etmiş ise de, davacı tarafın iddiaları ve taşınmazın intikal durumları gözönünde tutularak tarafların evlilik birliği içerisinde edinilmiş mallardan olup olmadığının usulüne uygun olarak araştırılması ve toplanan deliller ışığında değerlendirme yapıp sonucuna göre bir karar vermek gerekirken yetersiz araştırma ve incelemeyle yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 21.08.2018; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2017/11107 K. 2017/6836 T. 10.5.2017 “Birleşen davada talep edilen ev eşyalarının edinilmiş mal oldukları dosya kapsamından anlaşıldığına göre 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu halde TMK'nun 178.maddesindeki 1 yıllık zamanaşımı süresi dikkate alınarak bu talebin zamanaşımı yönünden reddine karar verilmiş olması doğru olmamıştır. Mahkemece yapılacak iş, toplanan ve toplanacak olan taraf delillerini birlikte değerlendirmek suretiyle esas hakkında olumlu olumsuz bir karar vermekten ibarettir.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 21.08.2018.](#)

## IV. BÖLÜM

### TASFİYEDE ÖZEL DURUMLAR

#### A- AİLE KONUTU VE EV EŞYASI

Aile Konutu, ailenin tüm yaşamsal faaliyetlerini gerçekleştirdiği, acı tatlı tüm günlerini geçirdiği, maddi ve manevi bağlar ile sahiplendiği mekanı ifade etmektedir. Aile konutu ile ilgili detaylı açıklamalarımıza tezimizin 1. Bölümünde yer verilmiş olup<sup>368</sup> bu kısımda ise TMK md. 240 kapsamında aile konutu üzerinden sağ kalan eşe intifa ve oturma hakkı tesis edilmesi üzerinde duracağız. Aynı zamanda TMK md. 240 ile benzerlik teşkil eden ve bu maddenin paraleli olarak görülen TMK md. 652'den bahsedecek ve bu sayede TMK md. 240'ın miras hukukundaki yansımına değinmiş olacağız.

TMK md. 240/1 ile; *“Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır.”* düzenlemesine yer verilmiştir. Bu düzenleme ile sağ kalan eşe, katılma alacağına mahsuben aile konutu ve ev eşyası üzerinde aynı hak tanınmasını talep etme imkanı getirilmiştir.<sup>369</sup>

TMK md. 240/1'in uygulanabilmesi için; aynı hak tesisi talebinde bulunulan konutun aile konutu olması, mal rejiminin ölümle sona ermesi, sağ kalan eşin katılma alacağının olması ve haklı sebeplerin bulunması gerekir.<sup>370</sup> Madde metninde açıkça

<sup>368</sup> Bu konuda detaylı bilgi için bakınız: 1. Bölüm Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi Hakkında Genel Açıklamalar, A-Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Hakkında Genel Açıklamalar s.10 vd.

<sup>369</sup> **Özer Deniz**, s. 114; **Kırmızı**, s. 344.

<sup>370</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2016/1375 K. 2016/13579 T. 11.10.2016 *“4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "Aile konutu ve ev eşyası" başlıklı 240. Maddesinin de aynen; " Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır. Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir. Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine, konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir. Sağ kalan eş, miras bırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz...” hükmüne yer verilmiştir.*Aile konutu, resmi evli eşlerin birlikte seçtikleri ve ortak aile yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantılarını buna göre düzenlemeyi amaçladıkları konuttur ( TMK'nun [186](#) m, HGK 28.09.2011 tr 2011/556 K. ). Katılma alacağı, 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren TMK uyarınca; eklenecek değerlerden ( TMK'nun [229](#).m ) ve denkleştirmeden ( TMK'nun [230](#).m ) elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere,



ifade edildiği üzere ilgili düzenleme yalnızca evlilik birliğinin ölümle son bulması durumunda uygulanacaktır. Başka bir anlatımla evlilik birliği, evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona erdirilirse, aile konutu ve ev eşyasına yönelik söz konusu koruma uygulanmayacaktır.<sup>371</sup>

TMK md. 240/1 ile sağ kalan eşe tanınan aynı hak talep etme hakkına TMK md. 240/4 ile bir istisna getirilmiştir. TMK md. 240/4'e göre "Sağ kalan eş, miras bırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz." Bunu bir örnekle açıklayacak olursak; marangozluk yaparak geçimini sürdürmekte olan A, aile konutunun alt katını marangozluk atölyesi haline getirmiş ve çalışmalarını burada sürdürmektedir. Oğlu C ise babası ile aynı mesleği yürütmekte olup A ve C birlikte

---

*eşin edinilmiş mallarının ( TMK'nun 219.m ) toplam değerinden, bu mallara dair borçlar çıktıktan sonra kalan artık değer ( TMK'nun 231.m ) yarısı üzerindeki diğer eşin alacak hakkıdır ( TMK'nun 236/1.m ). 01.01.2002 tarihinden önce yürürlükte bulunan 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin 170. maddesi uyarınca geçerli olan mal ayrılığı rejiminde katılma alacağına yer verilmemiştir. Dairemiz uygulamalarına göre, aile konutu ölen eşin kişisel malı ise sağ eş lehine mülkiyet hakkı tanınmamaktadır.*

*Bu açıklamalara göre; sağ eş ya da ölen eşin yasal mirasçıları lehine konut üzerinde mülkiyet hakkının tanınması için; aile konutu olması, mal rejiminin ölümle sona ermesi ve sağ eşin katılma alacağının olması ve haklı sebeplerin bulunması gerekir. Mahsuba esas alınacak katılma alacak miktarı, iddia ve savunma doğrultusunda, aynı mahkemece yukarıda açıklanan ilke ve esaslar çerçevesinde belirlenmelidir. Haklı sebep, her somut olaydaki tarafların ekonomik ve sosyal yaşantılarına, meslek ve sanatlarına, miras ve tapu sicilindeki pay oranlarına vs göre belirlenmelidir." <http://www.kazanci.com>, E.T. 23.08.2018.*

<sup>371</sup> Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2013/8297 K. 2014/5096 T. 24.3.2014 "Taraflar 06.03.1989 tarihinde evlenmişler, 04.11.2003 tarihinde açılan boşanma davasının kabulü ve hükmün 01.03.2011 tarihinde kesinleşmesiyle boşanmışlardır. 4721 sayılı TMK'nun 179. maddesine göre mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümler uygulanacaktır. Taraflar arasında başka bir mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğine göre, evlenme tarihinden 4721 sayılı TMK'nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı, bu tarihten mal rejiminin sona erdiği boşanma davasının açıldığı tarihe kadar TMK'nun 202. maddesine göre yasal edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olacaklardır. Eşler arasındaki mal rejimi TMK'nun 225/2. maddesine göre boşanma davasının açıldığı 04.11.2003 tarihi itibarıyla sona ermiştir. Dava konusu taşınır ve taşınmaz mallar bakımından dava dilekçesindeki ve daha sonra aşamalarda davacı ve vekilinin beyanlarından taleplerinin birbirinden farklı sonuçlara varılacak açıklamalar içerdiği, bilhassa ileri sürülen hususun katkı iddiası olduğu ancak sonuçtaki isteğin mahkemece tam olarak belirlenmediği görülmektedir. Öncelikle, davacının isteğinin tereddüte meydan verilmeyecek biçimde açıklattırılması gerekir. Mahkemece bu husus gözden kaçırılmıştır. Mahkemece TMK'nun 254. Maddesi esas alınarak yazılı şekilde hüküm kurulmuş ise de; varılan sonuç dosya kapsamına uygun düşmemektedir. TMK'nun 254. Maddesi hükmüyle iptal ve boşanma halinde paylaşımlı mal ayrılığı rejiminde aile konutu ve ev eşyası düzenleme konusu yapılmıştır. Kural mal rejiminde, diğer deyişle edinilmiş mallara katılma rejiminde ise aile konutu ve ev eşyalarına yönelik düzenlemenin uygulanabilmesi için eşler arasındaki mal rejiminin ölüm nedeniyle son bulması gerekir. ( TMK.240md ). Başka bir anlatımla evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona erdirilmesi halinde edinilmiş mallara katılma rejiminde aile konutu ve ev eşyasına yönelik koruma uygulanmaz. Somut olayda taraflar arasındaki mal rejimi 01.01.2002 öncesinde mal ayrılığı, 01.01.2002 tarihinden sonra ise edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli bulunduğu mahkemece, paylaşımlı mal ayrılığı rejimine ilişkin hükümlerin uygulanarak yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmuştur" <http://www.kazanci.com>, E.T. 23.08.2018.

çalışmaktadır. A'nın ölümünün ardından sağ kalan eş B, oğlu C ile vefat eden eşi A aynı mesleği yaptıkları ve C'nin mesleğini devam ettirebilmek için bu atölyeye ihtiyaç duyması sebebiyle, TMK md. 240/1'e dayanarak, evin tamamı üzerinde kendi lehine aynı hak tesis edilmesi talebinde bulunmayacaktır. Ancak B, atölyenin alt katta olduğu, evin ise üst katta bulunduğu, sadece ev üzerinde aynı hak talebinde bulunduğu gerekçesi ile sadece ikamet edilen kısım üzerinde kendisine aynı hak tanınmasını isteyebilecektir. Bu noktada iddialarını ispatlayabilmek için tespit davası açmasında hukuki yararı bulunmaktadır.<sup>372</sup>

TMK md. 240 gereği sağ kalan eş, aile konutu ve ev eşyaları üzerinde sadece kanundan doğan borçlandırıcı bir talep hakkına sahiptir. Talebin, diğer mirasçılar tarafından doğrudan kabul edilme ve yerine getirilme zorunluluğu bulunmamaktadır. Diğer mirasçılar, haklı sebepler varsa, talep edilen hak yerine başka bir hakkın tanınmasını isteme yetkisine sahiptirler. Sağ kalan eş ve mirasçılar, aile konutu ve ev eşyaları üzerinde tesis edilecek hakkın ne olacağı noktasında anlaşmaya varır ise, hakkın tesisi için gerekli tescil veya teslim işlemleri yapılmaya başlanacaktır. Ancak taraflar anlaşamaz ise, dava açılarak bu konunun çözümü hakime bırakılacaktır. Bu durumda açılacak dava, bir şeyin verilmesi ya da yapılması ilişkin olduğu için eda davası niteliğindedir.<sup>373</sup>

Ölen eş, ölmeden önce düzenlediği vasiyetname ile aile konutunu herhangi bir kişiye vasiyet etmesi durumunda sağ kalan eşin TMK md. 240/1'den kaynaklanan kanuni talep hakkı elinden alınmış olacaktır. Bu durumda sağ kalan eş, vasiyetnamenin iptali sebeplerine dayanarak açacağı dava ile vasiyeti iptal ettirip, aile konutu üzerinde kendi lehine aynı hak tanınmasını talep edebilecektir. Kanun koyucu bu konuda sağ kalan eşi koruma iradesini, aynı düzenlemeye bir kez de miras hukukuna ilişkin hükümler arasında yer vererek göstermektedir. TMK md. 652 ile sağ kalan eşe, miras payına mahsuben ölen eşin terekesinde bulunan aile konutu ve ev eşyası üzerinde mülkiyet, oturma veya intifa hakkı tanınmasını talep etme imkanı

---

<sup>372</sup> Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2012/11721 K. 2012/17517 T. 25.6.2012 “*Toplanan delillerden, tarafların ve mahkemenin de kabulünde olduğu üzere dava konusu taşınmaz, davacı ile miras bırakanın sağlığında birlikte oturdukları aile konutudur. Davacının aile konutu şerhi konulması talebi yanında, öncelikle taşınmazın aile konutu olduğunun tespiti istemi de bulunmaktadır. Davacının Türk Medeni Kanununun 240. ve 652. maddelerinin kendisine tanıdığı hakları kullanabilmesi için böyle bir tespit kararı istemekte hukuki yararı mevcuttur.*” <http://www.kazanci.com>, E.T. 23.08.2018.

<sup>373</sup> Yağcıoğlu, Ali Haydar, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı, İzmir, 2006, s. 27, <http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/handle/12345/11813>, E.T: 20.03.2018.

tanınmıştır.<sup>374</sup> TMK md. 240 katılma alacağına ilişkindir. TMK md. 652’de ise sağ kalan eşin ölen eşten katılma alacağı bulunmasına gerek yoktur. Ölen eşin terekesinin içinde aile konutu ve ev eşyaları var ise TMK md. 652’ye başvurulabilecektir.<sup>375</sup> TMK md. 240’dan kaynaklanan talep ile TMK md. 652’den kaynaklanan talep her ne kadar birbirini destekler nitelikte olsa da uygulamada her ikisi de ayrı iki talep olarak değerlendirilmektedir. Bu taleplerden kaynaklı davalar aynı anda ayrı ayrı iki dava şeklinde açılabilir. Bu durumda TMK md. 240’dan kaynaklanan dava katılma alacağına ilişkin olup TMK md. 652’den kaynaklanan dava için bekletici mesele yapılmaktadır.

TMK md. 240 kapsamında sağ kalan eş tarafından katılma alacağına mahsuben aile konutu ve ev eşyası üzerinde aynı hak tanınmasını taleplerine ilişkin davalarda görevli mahkeme Aile Mahkemeleridir.<sup>376</sup> Bununla birlikte her ne kadar iki hüküm birbirine paralel nitelikte olsa da TMK md. 652’den kaynaklı taleplerle açılan davalarda görevli mahkeme Sulh Hukuk Mahkemeleridir.<sup>377</sup>

---

<sup>374</sup> TMK Madde 652 şu şekildedir : “Eşlerden birinin ölümü hâlinde tereke malları arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; sağ kalan eş, bunlar üzerinde kendisine miras hakkına mahsuben mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya mirasbırakanın diğer yasal mirasçılarından birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.

Miras bırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek ve sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde, sağ kalan eş bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır.”.

<sup>375</sup> **Özer Deniz**, s. 115; **Özdamar/Kayış**, s. 100; **Gençcan**, Ömer Uğur, Medeni Hukuk Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 1185, (Atıf Şekli : Davalar).

<sup>376</sup> **Pekcantez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Özekes**, Muhammed, Medeni Usul Hukuku, 14. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 126, (Atıf Şekli: Medeni Usul); **Pekcantez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Özekes**, Muhammed, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 85, (Atıf Şekli: Ders Kitabı); Yargıtay 8. Hukuk Dairesi E. 2013/1871 K. 2013/14384 T. 7.10.2013 “*Türk Medeni Kanunu'nun 240 ve 652. maddeleri uyarınca sağ kalan eş birlikte oturulan konutun, katılma alacağına ya da miras hakkına mahsuben mülkiyet hakkının tanınmasını isteyebilir. ( TMK.m.652 konusunda aynı Kanun'un 658. maddesi uyarınca Sulh Mahkemesi görevlidir. ) Davacı, 31.07.2010 tarihinde vefat eden eşi H.A.M.'nin 1/2 pay sahibi olduğu 140 ada 1 parsel sayılı taşınmazdaki meskende eşiyle birlikte oturduklarını, aile konutu olduğunu, çocuğunun bulunmadığını ve başkaca oturacak evi olmadığını ileri sürerek Türk Medeni Kanunu'nun 240. maddesi gereğince, evlilik birliği içerisinde edindikleri başkaca taşınmazların da tasfiyesinin sağlanmak suretiyle katılma alacağı gözönünde bulundurularak konutun mülkiyetinin kendisine bırakılmasını istemiştir.*

*Bu bakımdan istek, Türk Medeni Kanunu'nun 652. maddesine değil, aynı Yasa'nın 240. maddesine dayandığına göre, Türk Medeni Kanunu'nun, üçüncü kısmı hariç ikinci kitabından ( TMK.118-392 ) kaynaklanmaktadır. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4/1. maddesi gereğince aile mahkemesi görevlidir. Öyle ise, işin esasının incelenmesi gerekirken yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi doğru bulunmamıştır.” <http://www.kazanci.com>, E.T. 23.08.2018.*

<sup>377</sup> **Pekcantez/Atalay/Özekes**, Medeni Usul, s. 116; **Pekcantez/Atalay/Özekes**, Ders Kitabı, s.77; **Gençcan**, Davalar, 1185; **Canpolat**, s. 96; Yargıtay 14. Hukuk Dairesi E. 2015/18160 K. 2017/614 T. 26.1.2017 “*Türk Medeni Kanunu'nun 652. maddesinde yer alan tereke mallarından birinin mirasçılardan birine miras hakkına mahsuben özgülenmesi, paylaşırma niteliğinde olup, özgüleme*

## B- SAĞ KALAN EŞİN MİRAS PAYI VE KATILMA ALACAĞININ İLİŞKİSİ

Evlilik birliği kurulurken eşler, hastalıkta ve sağlıkta, iyi günde ve kötü günde birlikte olmak, zorluklara birlikte göğüs germek ve el ele mücadele vermek için kader birliği yaparlar. Evlilik birliği içerisinde gerek sıkıntıların birlikte yaşanması, gerek sevinçlerin beraber paylaşılması sebebiyle bir eşe en yakın olan kişi daima diğer eştir. Bu sebeple evlilik birliği devam ederken eşlerden birinin ölmesi diğer eş için büyük bir manevi yıkım meydana getirir. Manevi yıkım ile birlikte maddi açıdan da bir yıkıma uğrayabilecek eşin, diğer eş vefat etmeden önceki hayat düzenini mümkün olduğunca koruyabilmek için birtakım önlemlerin alınması gerekir. Zira evlilik birliği içerisinde edinilen tüm mallar diğer eşin katkısı, evlilik içindeki işbölümü ve işbirliği ile edinilmiştir.<sup>378</sup>

Katılma alacağı, yalnızca evlilik birliği devam ederken edinilen malvarlığı değerleri esas alınarak belirlenen bir alacak kalemidir. Tereke alacağı ise, ölen kişinin evlilik birliği içinde ya da dışında, tüm ömrü boyunca edinmiş olduğu, miras yoluyla kendisine intikal eden tüm mal ve haklarını kapsar.<sup>379</sup>

Evlilik birliği eşlerden birinin ölümü ile sona ermişse, terekenin açılabilmesi ve sağ kalan eşin miras payının belirlenebilmesi için öncelikle mal rejiminin tasfiye edilmesi gerekir.<sup>380</sup> Tereke açılmış ve tasfiyeye başlanmış olsa dahi mal rejiminin tasfiyesi sona ermeden terekenin tasfiyesi tamamlanamayacaktır. Çünkü mal rejiminin tasfiyesi, terekenin tasfiyesi için ön şart niteliğindedir.<sup>381</sup> Sağ kalan eş, ölen eşten alacaklı olduğu katılma alacağını, ölen eşin mirasçılarından talep edebilecektir. Bu durumda terekeden önce sağ kalan eşin katılma alacağı ödenecektir. Buradan hareketle katılma alacağının bir tereke borcu olduğu söylenebilecektir. Mirası

---

*kararı, o mal üzerindeki mirasçuların "elbirliği" şeklindeki ortaklığının izalesi sonucunu hasıl eder. O nedenle, Türk Medeni Kanunu'nun 652. maddesine dayananan isteklerde görevli mahkeme, paylaşma isteklerindeki görev kurallarına göre belirlenmelidir. Her mirasçı, terekedeki belirli malların aynen, olanak yoksa satış yoluyla paylaşılmasına karar verilmesini sulh mahkemesinden isteyebilir. (TMK. madde 642) Taşınır ve taşınmaz mal veya hakkın paylaşılmasına ve ortaklığın giderilmesine ait davalarda sulh hukuk mahkemesi görevlidir. (HMK. md.4/1-b) Göreve dair kurallar kamu düzeninden olup, davanın her safhasında ileri sürülebileceği gibi, mahkeme de davanın her aşamasında kendiliğinden görevli olup olmadığına karar verir. (HMK. md.1)"*  
<http://www.kazanci.com>, E.T. 23.08.2018.

<sup>378</sup> Acabey, Beşir, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi, İzmir, 1998, s. 42.

<sup>379</sup> Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 81.

<sup>380</sup> Moroğlu, Mal Rejimleri, s. 60; Demir, P., s. 59.

<sup>381</sup> Gümüş, s. 288.

reddetmemiş mirasçılar katılma alacağından müteselsilen sorumludur. Katılma alacağı borcu tereke içerisinde öndikten sonra kalan tereke, mirasçılar arasında miras payları oranında paylaşılacaktır. Sağ kalan eş, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesinden dolayı katılma alacağını aldıktan sonra geriye kalan tereke üzerinde de miras payı oranında hak sahibi de olacaktır.<sup>382</sup>

### C- PAYLI MÜLKİYETE KONU MALLARIN TASFİYESİ

Eşler arasında paylı mülkiyete konu malların nasıl paylaşılacağı yönünde TMK md. 226/2 kapsamında düzenleme getirilmiştir. Madde metninde ifade edildiği üzere; “*Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir.*” Madde metni incelendiğinde hükmün uygulanabilmesi için; eşler arasında paylı mülkiyete konu bir mal olması, bu malı isteyen eşin üstün yararı olduğunu ispat etmesi ve diğer eşin payını ödemesi gerektiği görülmektedir.<sup>383</sup> Madde metni “*tasfiye sırasında*” ifadesi ile başlamakta olup hükmün uygulanabilmesi için tasfiye aşamasına gelmiş olması gerekmektedir. Bu durumda söz konusu hakkın mal rejiminin devamı sırasında kullanılması mümkün değildir.<sup>384</sup>

TMK md. 226/2 ile üstün yararı olan eşe yalnızca mülkiyet hakkını elde edebilme imkanı tanınmıştır. Zira mülkiyet hakkının yanında, intifa, oturma ve ya diğer haklardan madde metninde bahsedilmemektedir.<sup>385</sup>

Eşlerin paylı mülkiyet ile sahip oldukları mal üzerindeki pay oranları TMK md. 226/2’de yer alan hakkın kullanımı için belirleyici nitelikte değildir. Pay oranı diğer eşe göre oldukça az miktarda olan eş dahi, mal üzerindeki üstün yararını ispatladığı müddetçe, malın kendisine verilmesini talep edebilecektir. Pay oranı ile ilgili madde metninde herhangi bir alt ya da üst limit belirlenmemiştir. Ancak pay oranı diğer eşe göre daha büyük olan eş, paylı mülkiyete konu mal üzerindeki üstün

<sup>382</sup> Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 82; Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 287; Demir, P., s. 60.

<sup>383</sup> Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 73; Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 269; Özdamar/Kayış, s. 103.

<sup>384</sup> Sarı, s. 290.

<sup>385</sup> Yağcıoğlu, s. 47; Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s. 44.

yararını daha kolay ispatlayabilecektir.<sup>386</sup> Örneğin; paylı mülkiyete konu olan araba üzerinde A %90, B ise %10 oranında pay hakkı sahibidir. Arabanın kendisine verilmesi talebinde bulunan A, %90 oranında hak sahibi olduğunu, arabanın kendisi tarafından beğenilip satın alındığını ve ağırlıklı olarak kendisinin kullanımında bulunduğunu ileri sürerek üstün yararını ortaya koyabilir. Ancak, A'nın %90 pay sahibi olması B'nin talepte bulunamayacağı anlamına gelmemektedir. A'nın iddialarına karşılık B, pazarlama işi ile uğraştığını, sürekli sahada çalışmak zorunda olduğunu, hayatını idame ettirebilmek için bu işi yapması gerektiğini ve araca ihtiyacı olduğunu, müşterek çocukların velayetinin kendisinde bırakıldığını, çocukların yaşları küçük olduğu için hastalandıklarında hastaneye giderken, gündüz okula bırakırken sürekli araca ihtiyacı bulunduğunu iddia ederek üstün yararı bulunduğunu ileri sürebilecektir. Talepte bulunan eşin maldan yararlanma şekli, mala olan ihtiyacı, malın manevi değeri, sağlık problemleri üstün yararın ispatlanması için ileri sürülebilecek argümanlardır.<sup>387</sup> Bu noktada mutlaka TMK md. 2 dürüstlük kuralı göz önünde bulundurulurken değerlendirme yapılmalıdır. Eşler paylı mülkiyete konu mal üzerindeki pay oranlarını belirlememiş de olabilirler. Bu durumda TMK md. 688/2 dikkate alınarak paylar eşit kabul edilecektir.<sup>388</sup>

TMK md. 226/2'de yer alan özel düzenleme ile TMK md. 732'de yer alan ön alım hakkı temelde birbirlerine benzer görünseler de bu iki maddenin uygulanabilmesi için farklı koşulların oluşması gerekmektedir. TMK md. 732 kapsamında düzenlenen ön alım hakkı ile, paydaşlardan birinin paylı mülkiyete konu taşınmaz üzerindeki payını tamamen veya kısmen bir üçüncü kişiye satması hâlinde, diğer paydaşlara malı öncelikli olarak satın alma hakkı tanınmıştır. TMK md. 732'nin uygulanabilmesi için paydaşların eş olmasına gerek yoktur. Yani her paydaş bu haktan yararlanabilecektir. Haktan yararlanacak olan kişinin üstün yararının ispat etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Kanun paydaşlara bu konuda herhangi bir koşul öngörmeksizin söz konusu hakkı tanımıştır. Paydaşın ön alım hakkı salt kanundan kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte madde metninden de

---

<sup>386</sup> Yağcıoğlu, s. 49.

<sup>387</sup> Sarı, s. 291; Zeytin, s. 197; Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s. 43.

<sup>388</sup> Yağcıoğlu, s. 49; TMK Madde 688 şu şekildedir: "Paylı mülkiyette birden çok kimse, maddi olarak bölünmüş olmayan bir şeyin tamamına belli paylarla maliktir. Başka türlü belirlenmedikçe, paylar eşit sayılır. Paydaşlardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Pay devredilebilir, rehnedilebilir ve alacaklılar tarafından haczettirilebilir."

anlaşıldığı üzere hükmün uygulanabilmesi için mutlaka satış işleminin gerçekleşmiş olması gerekmektedir.<sup>389</sup>

TMK md. 226/2'nin uygulanabilmesi için ise talepte bulunan kişinin mutlaka eş olması ve üstün yararını ispat etmesi gerekir. TMK md. 226/2'nin TMK md. 732 ile aralarındaki en temel fark ise TMK md. 226/2'nin uygulanabilmesi için paydaşın payını satma iradesini ortaya koymasının gerekmediğidir. Burada önemli olan talepte bulunan eşin üstün yararını ispat etmesidir. Üstün yarar ispatlandığı müddetçe paydaş olan eş payını satmak istemese dahi diğer eş bedelini ödemek suretiyle malın kendisine verilmesini talep edebilecektir.<sup>390</sup>

TMK md. 226/2'de yer alan “*tasfiye sırasında*” ifadesi ile, söz konusu düzenlemeden yalnızca mal rejiminin tasfiyesi anında yararlanılabileceği belirtilmiştir. Buna bağlı olarak mal rejiminin devamı sırasında ve tasfiye tamamlandıktan sonra söz konusu hak kullanılamayacaktır. TMK md. 226/2'de yer alan hak kullanılmak isteniyor ise tasfiye sırasında ileri sürülmeli ve kullanılmalıdır.<sup>391</sup>

Eşler arasındaki mal rejiminin sona ermesi, paylı mülkiyet ilişkisini kendiliğinden sona erdirmeyecektir. Mal rejimi ne şekilde sona ermiş olursa olsun, paylı mülkiyetin ortadan kaldırılması için mutlaka eşlerden birinin talepte bulunması gerekmektedir. Zira bu husus hakim tarafından re'sen dikkate alınmayacak ve karara bağlanmayacaktır.<sup>392</sup>

TMK md. 226/2'nin uygulanabilmesi için sadece paylı mülkiyete konu mal üzerinde pay sahibi olmak ve üstün yararı ispatlamak yetmemektedir. Bununla birlikte diğer eşin payına karşılık gelen bedelin ödenmesi gerekmektedir. Payın bedelinin belirlenmesinde malın sürüm değeri esas alınacaktır.<sup>393</sup>

---

<sup>389</sup> Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 269.

<sup>390</sup> Kılıçoğlu, Medeni Kanun Yenilikler, s. 269.

<sup>391</sup> Sarı, s. 290.

<sup>392</sup> Sarı, s. 291.

<sup>393</sup> Sarı, s. 292; Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s. 44; Zeytin, s. 197.

## SONUÇ

Gelişen, değişen, büyüyen ve yenilenen Türkiye'nin toplumsal ihtiyaçları gereği kanun değişikliğine gidilmiş ve 01.01.2002 tarihi itibarıyla 4721 sayılı TMK yürürlüğe girmiştir. 4721 sayılı kanun sadece mal rejimleri için değil pek çok düzenleme için yenilik ve değişiklikler öngörmüştür. Mal rejimleri kapsamında yapılan değişikliğin temelinde ise eşler arasındaki gelir adaletsizliği, kadın eşin genellikle evlilik birliği içerisinde mal edinilmesi durumunda sermayeden çok emeğini ortaya koymuş olması, Türk aile yapısı gereği eve bakma, çocuk yetiştirme, yemek, ütü, bulaşık gibi temel ihtiyaçları karşılama yükünün kadın eş üzerinde bırakılması, buna rağmen evlilik birliği devam ederken kurulan kader birliğin evlilik sona erince dağılması ve kadın eşin çoğunlukla çocuklarıyla beraber ortada kalması durumlarının yattığı aşikardır. İşte bu tarz toplumsal sorumluları en aza indirmek, toplumsal barış ve uyumu sağlamak ve eşler arasındaki fırsat eşitliğini korumak amacıyla 4721 sayılı TMK ile yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi kabul edilmiştir.

743 sayılı mülga TKM, yasal mal rejimi olarak mal ayrılığını benimsemiş olduğu için, çalışmayan, herhangi bir geliri bulunmayan ve evlilik boyunca edinilen malların hiçbirini üzerine kayıtlı olmayan eş, evlilik birliğinin sona ermesi ile birlikte mağdur olmaktadır. 4721 sayılı TMK ile getirilen edinilmiş mallara katılma rejimi ile, öncelikle eşlerin edinilmiş ve kişisel malları ayrılmakta, akabinde edinilmiş mallar üzerinden eşlere katılma alacağı hakkı tanınmaktadır. Bu şekilde evlilik birliği devam ederken çalışmayan, evin idaresi ve çocukların bakımı ile meşgul olan, evliliği emeği ile ayakta tutan kadın eşin mağduriyeti ortadan kalkmıştır.

4721 sayılı TMK ile getirilen yeniliklerden biri de md. 227 kapsamında düzenlenen değer artış payı alacağıdır. 743 sayılı mülga TKM md. 170 ile eşler arasında herhangi bir mal rejimi seçilmemesi durumunda mal ayrılığı rejiminin uygulanacağı kabul edilmiştir. Bu rejim içerisinde değer artış payı alacağına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. 743 sayılı TKM döneminde eşler, evlilik birliği devam ederken birbirlerinin mal edinmelerine katkıda bulunsalar dahi tasfiye sırasında mal kime aitse onda kalmış ve diğer eş bu katkının karşılığını alamamıştır. Kanuni bir düzenleme mevcut olmadığı için Yargıtay da, malik olmayan eşin edinilmiş mallara katkısını kabul etmemiş, katkı taleplerini tazminat



adı altında değerlendirerek reddetmiştir. Bu uygulama katkıda bulunan eşin mağduriyetine sebep olmakla beraber hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurmuştur. Neyse ki kanun koyucu bu boşluğu fark etmiş ve 4721 sayılı kanun ile değer artış payı alacağını düzenleyerek uygulamaya geçirmiştir.

Edinilmiş mallara katılma rejimi, yasal mal rejimine nazaran daha koruyucu ve hakkaniyete uygun bir düzenleme olmakla birlikte, tasfiye ile ilgili birtakım kuralların uygulanması sırasında çeşitli aksaklıkların, kanun yapma tekniğinden kaynaklı olumsuzlukların yaşandığı ortadadır. Örneğin denkleştirme alacağının düzenlendiği TMK md. 230'un birinci fıkrasında "*Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.*" düzenlemesine yer verilmiştir. Buradaki "*istenebilir*" ibaresi maddeye ihtiyari bir anlam katmaktadır. Oysaki uygulamada hakim; dava dosyasında varlığını tespit etmesi halinde denkleştirmeyi re'sen uygulayacaktır. Zira denkleştirme alacağı kanun gereği kendiliğinden doğmakta olup TMK md. 230/1 gereği emredici niteliktedir. Burada kanunun lafzı ile uygulama çelişmektedir. Kanun koyucunun "*istenebilir*" ibaresi, maddenin özüne uygun olarak "*yapılır*" şeklinde bir ibare ile değiştirmesi gerektiği kanaatindeyiz.

TMK md. 230 kapsamında denkleştirme alacağı, bir mal grubundan diğer mal grubuna ödenen borç miktarı ile sınırlı tutulmuştur. Kanun koyucu madde metninde denkleştirmeye sebep olan borcun ödendiği tarihten mal rejimin tasfiye edildiği tarihe kadar geçen süre içerisinde paranın değer kaybını telafi edici bir düzenlemeye yer vermemiştir. Bu nedenle denkleştirme alacağına borcun ödendiği tarihten tasfiyeye kadar faiz işletilmesi imkanı bulunmamaktadır. Kanaatimizce kanun koyucunun, denkleştirme alacaklısını koruyacak şekilde yeni bir düzenleme yapması gerekmektedir.

TMK md. 237/2 ile eşlerin mal rejimi sözleşmesi yaparak ortak olmayan çocuklar ve bunların altsoylarının saklı paylarını ihlal edemeyeceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile esasen sadece ortak olmayan çocuklar ve bunların altsoylarına tenkis davası açma hakkı tanınmıştır. Ortak çocuklar ve diğer saklı paylı mirasçılar ise hükmün dışında tutulmuştur. Kanun koyucu ortak çocukların her iki eşin de mirasçısı olduğu, bu sebeple önemli ölçüde bir hak kaybı yaşamayacakları gerekçesi

ile böyle bir düzenleme yapmıştır. Ancak kanaatimizce düzenleme eksiktir. Her ne kadar ortak çocuklar her iki eşe mirasçı olsa da, sağ kalan eş kendi evlatlarından da mal kaçırma kastıyla çeşitli devirlerde bulunabilir. Ortak çocuklar, sağ kalan eşin sağlığında, bu devirlerden her zaman haberdar olamayacağı gibi, muris muvazaasına konu olan bu işlemlerin iptali için ancak sağ kalan eş vefat ettiğinde dava açabileceklerdir. Sağ kalan eşin kalan ömür süresi bilenemeyecektir. Belki de ortak çocuklar ondan daha önce vefat edebilecektir. Bununla birlikte ortak çocuklar ihtiyaç anında değil yıllar sonra ancak alacağına kavuşabilecek olup bu durum ciddi hak kayıplarının yaşanmasına sebep olacaktır. Tüm bu değerlendirmeler kapsamında kanun koyucunun TMK md. 237/2 hükmünü tüm saklı paylı mirasçıları kapsayacak şekilde değiştirmesi gerektiği kanaatindeyiz.

4721 sayılı TMK ile katılma alacağı düzenlenmiş ancak katılma alacağının tabi olduğu zamanaşımı süresi hakkında herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu durum doktrinde ve Yargıtay uygulamalarında zamanaşımı süresi hakkında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Doktrinde yer alan bir takım yazarlar, katılma alacağının mal rejimi sona erdikten sonra 10 yıl içerisinde zamanaşımına uğrayacağını savunurken, karşıt görüşte yer alanlar 10 yıllık sürenin oldukça uzun olduğunu, bu sebeple katılma alacağının mal rejimi sona erdikten sonra 1 yıl içerisinde zamanaşımına uğrayacağını ileri sürmektedir. Her iki görüşün dışında üçüncü bir görüş ise katılma alacağının zamanaşımı süresi ile ilgili genel ve özel iki sürenin belirlenmesi gerektiğini, katılma alacağının her halükarda mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren 10 yıl, kişinin katılma alacaklısı olduğunu öğrendiği tarihten itibaren 1 yıl içerisinde zamanaşımına uğrayacağını savunmaktadır. Bu konuda Yargıtay 2. ve 8. Hukuk Daireleri de uzunca bir süre görüş birliğine varamamıştır. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 10 yıllık zamanaşımını savunur ve bu yönde kararlar verirken, Yargıtay 8. Hukuk Dairesi TMK md. 178'e dayanarak zamanaşımı süresinin 1 yıl olduğu yönünde kararlar vermiştir. Nihayet Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2013/8-375 K. 2013/520 T. 17.4.2013 sayılı kararı bu çelişkiye son vermiş ve katılma alacağının 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu yönünde içtihat oluşturmuştur. Bu içtihadın ardından Yargıtay daireleri arasındaki ikilik ortadan kalmış ve görüş birliğine varılmıştır.

Kanaatimizce katılma alacağı mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren 10 yılda zamanaşımına uğrayacaktır. Zira eşler boşanmadan hemen sonra, boşanmanın

maddi ve manevi yaptırımlarını henüz üzerlerinden atamadan, mal rejiminin peşine düşmeyecek ve bu durum ciddi hak kayıplarına sebep olacaktır. Uygulamada boşanma davası için başvuruda bulunan pek çok kişi başlangıçta yaşadıklarının etkisi ile, “*ben hiçbir şey istemiyorum, sadece boşanmak istiyorum, biran evvel kurtulmak istiyorum*” şeklinde beyanlarda bulunurken, boşanma sağlanıp aradan birkaç yıl geçtikten, üzerindeki baskı ve korkuyu attıktan sonra haklarını almak için yapabileceği herhangi bir şey olup olmadığını sormaktadır. Bu sebeple kişilerin içinde bulunduğu durumu atlatıp maddi beklentilerini karşılama yoluna gidebilmesi ve buna insani bir fırsat tanınması için 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulaması yerindedir. Konu hakkında pek çok farklı görüş mevcut olduğu için kanun koyucunun bu konuda acilen yasal bir düzenleme yapması gerektiğini düşünmekteyiz.

Tüm eleştiri ve açıklamalarımızla beraber söylememiz gerekir ki 4721 sayılı TMK, mülga 743 sayılı TKM ile kıyaslandığında özellikleri kadın ve aile hakları kapsamında reform niteliğinde düzenlemeler getirmiş, yenilikçi, kapsayıcı ve koruyucu bir kanundur. 4721 sayılı kanun, mülga 743 sayılı kanun karşısında daha üst ve nitelikli kurallar içeren ve toplumun sosyolojik ihtiyaçlarına cevap veren bir kanun olma niteliği taşımaktadır.

## KAYNAKÇA

- Acabey, Beşir** : Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi, İzmir, 1998.
- Acar, Faruk** : Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- Akbulut, Pakize Ezgi** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ile Kişisel Mallar Ayrımı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2010,  
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, E.T. 20.11.2018
- Akıntürk, Turgut** : Eşya Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- Akıntürk, Turgut/  
Akipek, Jale** : Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri ve Kişiler Hukuku, Beta Yayınevi, 6. Bası, İstanbul, 2007.
- Akıntürk, Turgut/  
Ateş Karaman, Derya** : Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku, 16. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- Anıl, Yaşar Şahin/  
Taner, Yonca** : Eşler Arasındaki Mal Rejimleri, Legal Yayınevi, İstanbul, 2011.
- Ateş, Turan** : Edinilmiş (Kazanılmış) Mallara Katılma Rejimi, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2013.
- Ayan, Serkan** : Evlilik Birliğinin Korunması, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Şen Matbaa, Ankara, 2004.

**Aydın, Muzaffer** : Haczedilemeyen Mal ve Haklar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.

**Bağcı, Ömer** : Aile Konutu Üzerinde Tasarruf, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, Y. 2007.

**Barlas, Nami** : Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

**Başpınar, Veysel** : Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukuku'nda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 3, Y. 2003, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/281/2558.pdf>, E.T. 18.03.2018.

**Bozdağ, Gonca Gülfem** : Arabuluculuk ve Arabuluculuğun Ebeveynler Arasındaki Uluslararası İhtilaflarda Uygulanabilirliği, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 1, Y. 2016, [http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/20\\_1\\_4.pdf](http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/20_1_4.pdf), E.T.6.11.2018.

**Canpolat, Semra** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul, 2018, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, E.T.12.11.2018.

**Ceylan, Ebru** : Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Yayınlanmış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi, İstanbul, 2006.

**Demir, Mehmet** :“*Türk Medeni Kanunu'na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı*”,Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 61, Y. 2005, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2005-61-186> , E.T: 18.05.2018.

**Demir, Pınar Özlem** : Yasal Mal Rejimi Çerçevesinde Eşlerin Aralarında Yapabilecekleri Sözleşmeler, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.

**Doğan, Murat** : Medeni Kanun'un Getirdiği Yeni Bir Müessese Aile Konutu, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 16, Y. 2012.

**Dural, Mustafa/**

**Öğüz, Tufan/**

**Gümüş, Mustafa Alper** : Türk Özel Hukuku Cilt 3 Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2014.

**Ekmekçi, Ömer/**

**Özekes, Muhammed/**

**Atalı, Murat** : Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

**Erdoğan, Ersin/**

**Erzurumlu, Nurbanu** : Hukuk Uyuşmazlıklarında Türkiye'nin Arabuluculuk Tecrübesi Ve Zorunlu Arabuluculuk Taslağı, Seta Yayınları, İstanbul, 2016.

**Ergün, Zafer** : Boşanma Davaları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.

**Ertaş, Şeref** : Eski Medeni Kanun Zamanında Evlenen Kişilerin Mal Rejimi Tasfiyesinde Bazı Hukuki Sorunlar, Prof. Dr. M. Polat Sayer'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, Özel Sayı, Y. 2013.

**Gençcan, Ömer Uğur** : Mal Rejimleri Hukuku, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2017, (Atıf Şekli: Mal Rejimleri).

**Gençcan, Ömer Uğur** : Medeni Hukuk Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, (Atıf Şekli: Davalar).

**Gümüş, Mustafa Alper** : Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008.

**Hatemi, Hüseyin/**

**Kalkan, Oğuztürk Burcu** : Aile Hukuku Ders Kitabı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.

**Helvacı, İlhan** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Boşanma Nedeniyle Sona Ermesi Halinde Artık Değere Katılma Alacağına Tabi Olacağı Zamanaşımı Süresi Üzerine (İçtihadı Birleştirme Kararını Gerektiren Bir Durum), Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C 1, 12 Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

**İşleten, Mehtap İpek** : Aile Konutu Şerhi ve Şerhin İyiniyetli Üçüncü Kişilere Etkisinin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 4.10.2006 Tarihli, E. 2006/2-591, K.2006/624 Sayılı Kararı Çerçevesinde Değerlendirilmesi, Doç. Dr. Melike Batur Yamaner'in Anısına Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.2, S.2, Y. 2014.

**İyilikli, Ahmet Cahit** : Kanuna Karşı Hile Kavramının Boşanma (Aile) Hukukundaki Görünümünün Suç Genel Teorisi Meseleleri Bağlamında İrdelenmesi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 12, Y. 2013, <https://studylibtr.com/doc/1764180/kanuna-kar%C5%9F%C4%B1-hile-kavram%C4%B1n%C4%B1n-bo%C5%9Fanma>, E.T: 01.01.2019.

**Kaçak, Nazif** : Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşımı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.

**Kaşak, Fahri Erdem** : İsviçre Federal Mahkemesi'nin Lotodan Kazanılan İkramiyenin Edinilmiş Mal Sayılacağına İlişkin 11.04.1995 Tarihli (Bge 121 Iı 201) Kararı, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C.18, Y. 2014, S. 1.

**Kılıçoğlu, Ahmet M.** : Aile Konutu ve Konut Eşyası İle Sağlanan Koruma, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, (Atıf Şekli: Aile Konutu)

**Kılıçoğlu, Ahmet M.** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi(Tartışmalar, Örnekli Açıklamalar, Formüller, Tablolar, Sözleşme Örnekleri, İlgili Yasa Metinleri), Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, (Atıf Şekli: Edinilmiş Mallar).

**Kılıçoğlu, Ahmet M.** : Medeni Kanun'umuzun Aile Miras ve Eşya Hukuku'nda Getirdiği Yenilikler, Genişletilmiş 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, (Atıf Şekli: Medeni Kanun Yenilikler).

**Kılıçoğlu, Ahmet M.** : Türk Medeni Kanunu'nda Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, (Atıf Şekli: Diğer Eşin Rızası).

**Kırmızı, Mustafa** : İctihatlı Aile Hukuku, İlya Yayınevi, İskenderun, 2009.

**Koçhisarlıoğlu, Cengiz** : Aile Hukuku Kavramlarının Farklılığı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53, S. 3, Y. 2004.

**Midyat, Nuri Aziz** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

**Moroğlu, Nazan** : Medeni Kanunda Mal Rejimleri, 1. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2002, (Atıf Şekli: Mal Rejimleri).

**Moroğlu, Nazan** : Mal Rejimine İlişkin Genel Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Yeni Medeni Yasanın Aile Hukuku'na Getirdiği Yenilikler ve Uygulaması Sempozyumu, TÜBAKKOM Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu 2003 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği, Şen Matbaa, Ankara, 2003.

**Oğuzman, M. Kemal /**

**Öz, M. Turgut** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1 Gözden Geçirilmiş 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015.



**Öktem, Seda** : Aile Birliğinde Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Sınırlanması, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 67, Y. 2006.

**Özdamar, Demet/**

**Kayış, Ferhat** : Yasal Mal Rejimi(Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi) ve Tasfiyesi, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.

**Özekes, Muhammet** : Temel Hukuk Bilgisi, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

**Özer, Deniz Miray** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016.

**Özüğür, Ali İhsan** : Değer Artış Payı, Prof. Dr. Turgut Akıntürk'e Armağan, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2008.

**Pekcanıtez, Hakan** : Belirsiz Alacak Davası (HMK m. 107), Yetkin Yayınları, Ankara, 2011.

**Pekcanıtez, Hakan/**

**Atalay, Oğuz/**

**Özekes, Muhammed** : Medeni Usul Hukuku, 14. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, (Atıf Şekli: Medeni Usul).

**Pekcanıtez, Hakan/**

**Atalay, Oğuz/**

**Özekes, Muhammed** : Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, (Atıf Şekli: Ders Kitabı).

**Pekcanıtez, Hakan/**

**Atalay, Oğuz/**

**Sungurtekin, Özkan Meral/**

**Özekes, Muhammed** : İcra ve İflas Hukuku, 10. Bası, Ankara, 2012.

**Sarı, Suat** : Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007.

**Sirmen, Lale** : Eşya Hukuku, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.

**Şeker, Muzaffer** : İsviçre Hukukunda Aile Konutunun Boşanma Halinde Aile Konutuna İhtiyacı Olan Eşe Mahkeme Kararı İle Tahsis Edilmesi: Art. 121 ZGB1, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 3-4, Y. 2007.

**Şengül, Mehmet** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı'nın İfasına İlişkin Hüküm ve Sonuçlar, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7 S. 3-4, Y. 2012.

**Şenocak, Zarife** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değere Katılma İle İlgili Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Tenkisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 58, S. 2, Y. 2009.

**Şıpka, Şükran** : Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası(TMK 194), Beta Yayıncılık, İstanbul, 2004, (Atıf Şekli: Diğer Eşin Rızası).

**Şıpka, Şükran** : Aile Konutu ve Diğer Eşin Rızasına Bağlı İşlemler, Yeni Medeni Yasanın Aile Hukuku'na Getirdiği Yenilikler ve Uygulaması Sempozyumu, TÜBAKKOM Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu 2003 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği, Şen Matbaa, Ankara, 2003, (Atıf Şekli: Aile Konutu (Sempozyum)).

**Şıpka, Şükran** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiyeyi ve Katılma Alacağını Talep Hakkına İlişkin Zamanaşımı Süreleri, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara, 2008, (Atıf Şekli: Katılma Alacağı Zamanaşımı).

**Şıpka, Şükran/**

**Aktepe, Artık Sezin** : Katılma Alacağı Davası Belirsiz Alacak Davası Olarak Açılabilir Mi?, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı, Y. 2014.

**Şıpka, Şükran/**

**Demir, Pınar Özlem** : İsviçre Federal Mahkemesi'nin "Edinilmiş Malların Tasfiyesi" ne İlişkin Bir Kararının İncelenmesi (BGE 118 II 27 – 31), Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

**Şıpka, Şükran/**

**Kaplan, Hasan Ali** : 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'na Göre Eşlerin Artık Değere Katılma ve Paylaşma Oranı İle İlgili Olarak Yapacakları Mal Rejimi Sözleşmelerinin Altsoya Etkisi, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Ankara, 2004.

**Tanrıver, Süha**

: Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Arabuluculuk Kurumuna Hukuki ve Sosyolojik Bir Bakış, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006.

**T.C. Adalet Bakanlığı,**

**HİGM,**

**Arabuluculuk Daire Başkanlığı** : Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı, Altan Özyurt Matbaacılık, Ankara, 2017.

**Topçuoğlu, Hamide**

: Kanuna Karşı Hile (Kanundan Kaçma Yolları), Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, İzmit, 1950, <http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/780.pdf>, E.T: 01.01.2019.

**Topuz, Gökçen**

: Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerden Birinin Üçüncü Kişilere Borcundan Dolayı Malvarlığının Haczi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 1, Y. 2011.

**Uluç, Yusuf** : Mal Rejimleri ve Tasfiyesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.

**Uyanık, Mesut** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Değer Artış Payı Alacağı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2010, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, E.T: 20.11.2018.

**Yağcıoğlu, Ali Haydar** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı, İzmir, 2006, <http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/handle/12345/11813>, E.T: 20.03.2018.

**Yetik, Nurten** : Boşanma, Anlaşmalı Boşanma ve Mal Rejimleri, Bilge Yayınevi, Ankara, 2008.

**Yıldız, Mustafa Batuhan** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul, 2018, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, E.T.12.11.2018

**Zeytin, Zafer** : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.